

KOTOUTUMISSUUNNITELMA JA TYÖLLISTYMINEN

KOTOUTUMISSUUNNITELMA JA TYÖLLISTYMINEN

Hanna Rinne, Sari Pitkänen, Mirkka Vuorento, Mika Ala-Kauhaluoma

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 2/2018

Tarkastusvaliokunta

00102 Eduskunta
www.eduskunta.fi

Helsinki 2018

ISBN 978-951-53-3681-1 (nid.)
ISBN 978-951-53-3682-8 (pdf)

ISSN 1798-4688 (painettu)
ISSN 2342-6616 (verkkojulkaisu)

Sisälllys

Valiokunnan alkusanat	5
Tiivistelmä.....	7
Sammanfattning	9
Summary.....	11
1 Johdanto	13
1.1 Mitä tiedetään maahanmuuttajien työllisyydestä	13
1.2 Mitä on kotouttaminen	14
1.3 Mitä tiedetään kotoutumista edistävien palveluiden yhteydestä työllistymiseen ..	16
2 Tutkimuksen tavoitteet.....	18
3 Aineisto ja menetelmät.....	19
3.1 Kotoutumissuunnitelman saaminen.....	19
3.2 Työllistyminen suunnitelman saamisen mukaan.....	20
3.3 Työllistyminen toteutuneen toimenpiteiden mukaan	20
3.4 Toimenpideluokitus.....	20
3.5 Taustamuuttajat.....	22
3.6 Menetelmät.....	23
4 Tulokset.....	25
4.1 Tutkimusaineiston kuvailu	25
4.1.1 Perusjakaumat	25
4.1.2 Jakaumat taustamuuttajien mukaan kotoutumisaineistossa.....	26
4.2 Kotoutumissuunnitelman saaminen.....	29
4.2.1 Yleisesti	29
4.2.2 Taustamuuttajien mukaan	34
4.2.3 Mallit	37
4.3 Työllistyminen kotoutumissuunnitelman saamisen mukaan	42
4.3.1 Yleisesti	42

4.3.2	Työllistyminen taustamuuttajien mukaan kotoutumissuunnitelman saaneilla 2011-2014	49
4.3.3	Mallit.....	55
4.4	Työllistyminen toteutuneen suunnitelman sisällön mukaan	60
4.4.1	Toimenpiteisiin osallistuminen	60
4.4.2	Työllistyminen toimenpiteittäin	62
4.4.3	Mallit.....	65
5	Yhteenveto.....	78
5.1	Yhteenveto tuloksista	78
5.1.1	Maahanmuuttajien väliset erot kotoutumissuunnitelman saamisessa.....	78
5.1.2	Kotoutumissuunnitelman saamisen yhteys työllistymiseen.....	79
5.1.3	Kotoutumissuunnitelman toteutuneiden toimenpiteiden yhteys työllistymiseen 79	
5.2	Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitteet	80
5.3	Johtopäätökset	81
5.3.1	Kotouttamistoimenpiteet kohdentuvat kauempana työelämästä oleviin	81
5.3.2	Työllistymisessä eroja taustatekijöiden mukaan	82
5.3.3	Kotoutumissuunnitelman saaneiden työllistymisessä eroja toimenpiteiden mukaan	83
5.3.4	Lopuksi	84
5.4	Jatkossa	86
6	Lähteet	87

Valiokunnan alkusanat

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on selvittänyt tutkimushankkeella maahanmuuttajien kotouttamistoimenpiteiden toimivuutta työllistymisen näkökulmasta.

Kuntoutussäätiö toteutti syksyn 2017 ja kevään 2018 aikana eduskunnan tarkastusvaliokunnan toimeksiannosta tutkimuksen (Ala-Kauhaluoma 2018 ym.) maahanmuuttajien kotouttamistoimenpiteiden toimivuudesta. Tutkimuksessa tarkasteltiin kotouttamista etenkin työllistymisen näkökulmasta ja selvitettiin, mitkä kotouttamistoimenpiteet ovat kannattavia ja toteuttamisen arvoisia sekä valtion että kuntien osalta. Tehtävänä oli myös selvittää kotouttamisen valtakunnallisen ohjauksen ja strategioiden välittymistä alueelliselle ja paikalliselle tasolle sekä kotoutumisen kaksisuuntaisuuden toteutumista. Tämä rekisteriaineistoon perustuva tutkimus on jälkimmäinen osa edellä mainittua kirjallisuusanalyysiin, laadulliseen kyselyyn ja haastatteluihin perustuvaa pääraporttia.

Rekisteriaineistoon perustuva osa tutkimuskokonaisuudesta tuo uutta tietoa Suomeen 2000-luvulla muuttaneiden maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelman saamisesta sekä kotoutumissuunnitelman saamisen että siihen liittyvien eri toimenpiteiden ja niiden kombinaatioiden yhteydestä työllistymiseen. Tutkimuksessa tarkastellaan vuosina 2007-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneita maahanmuuttajia eri taustatekijöiden mukaan. Tutkija Hanna Rinne Kuntoutussäätiöstä on suunnitellut tutkimuksen, tehnyt analyysit ja ollut päävastuussa kirjoittamisesta.

Rekisteriaineistotarkasteluista kävi ilmi, että TE-toimiston kotoutumista edistäviin palveluihin ohjautuvat maahanmuuttajataustaiset henkilöt tarvitsevat tukea ja monenlaisia palveluita avoimille työmarkkinoille päästäkseen. Tätä selittää valikoituminen eli kotoutumiskoulutukseen ja muihin toimenpiteisiin eivät osallistu ne, joilla on jo valmiina hyvät edellytykset päästä avoimille työmarkkinoille itsenäisesti. Kotoutumissuunnitelma tehdään tukea eniten tarvitseville maahanmuuton alussa, jolloin työllistymisen tuelle on todennäköisemmin enemmän tarvetta. Kotoutumissuunnitelma ja sitä seuraavat kotoutumista edistävät toimenpiteet ovat vasta askel kohti suomalaista työelämää. Maahanmuuttajia tulisikin ohjata lähellä avoimia työmarkkinoita olevia palveluita, kunhan ensin on varmistettu, että heillä on niihin tarvittavat edellytykset. Lisäksi tulisi varmistaa, että kotoutumiskoulutuksessa toteutuvat aiempaa tiiviimmät työelämäyhteydet.

Tutkimustulokset ja esitetyt kehittämisehdotukset yhdessä keväällä 2018 julkaistun tutkimuskokonaisuuden ensimmäisen osan kanssa tarjoavat jatkotoimille ja keskustelulle hyvän pohjan. Valiokunnan puolesta haluan kiittää tutkijoita monipuolisesta ja hyvin tehdystä työstä.

Eero Heinäluoma

Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja

Tiivistelmä

TE-toimiston kotoutumista edistäviin palveluihin ohjautuu maahanmuuttajia, jotka ovat työllistymispolun alussa ja jotka tarvitsevat tukea ja monenlaisia palveluita avoimille työmarkkinoille päästäkseen. Kotoutumissuunnitelmassa suunnitellut toimenpiteet eivät yksinään ole aina riittäviä. Työllistymisen tueksi tarvitaan myös avoimia työmarkkinoita lähellä olevia palveluita, kuten palkkatuetta työtä. Erityisesti naisten työllistymiseen tulisi kiinnittää huomiota.

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin laajalla rekisteriaineistolla TE-toimiston kotouttamistoimenpiteiden piirissä olevia, työnhakijaksi vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 ilmoittautuneita ulkomaitten kansalaisia. Tutkimuksessa selvitettiin kotoutumissuunnitelman saamiseen yhteydessä olevia tekijöitä sekä kotoutumissuunnitelman saamisen että sen eri toimenpiteiden ja niiden kombinaatioiden yhteyttä työllistymiseen taustatekijät huomioiden.

Vuosina 2011-2014 työnhakijaksi ilmoittuneilla kotoutumissuunnitelman saaminen oli yleisempää kuin 2007-2010. Virolaiset saivat muita harvemmin kotoutumissuunnitelman. Koulutuksen ja perhemuodon yhteys kotoutumissuunnitelman saamiseen vaihteli jakson ja sukupuolen mukaan. Kotoutumissuunnitelman saamisessa oli myös alueellisia eroja.

Kotoutumissuunnitelman saaneiden työllistyminen oli harvinaisempaa kuin muun suunnitelman (työllistymissuunnitelma, työllistymisohjelma, aktivointisuunnitelma tai yksilöity työnhakusuunnitelma) saaneiden. Yleisintä työllistyminen oli niillä, joille ei ollut tehty mitään suunnitelmaa. Naisten työllistyminen oli miehiä harvinaisempaa myös suunnitelman ja toimenpiteiden lukumäärän mukaisesti tarkasteltuna. Kosketus suomalaiseen työelämään oli tärkein kotoutumissuunnitelman saaneiden ja muiden työllistymiseroja selittävä tekijänä. Kotoutumissuunnitelman saaneiden työllistyminen oli harvinaisinta Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta tulleilla, miehillä myös venäläisillä sekä Amerikasta ja Oseaniasta muuttaneilla. Todennäköisimmin työllistyivät virolaiset.

Kotoutumissuunnitelman saaneilla oli enemmän TE-toimiston tarjoamia työllistymistä edistäviä toimenpiteitä kuin muun suunnitelman saaneilla. Mitä enemmän toimenpiteitä, sitä harvinaisempaa työllistyminen oli. Useat toimenpiteet kertovat suuremmasta työllistymisen tuen tarpeesta. Työllistymisen todennäköisyys vaihteli myös eri toimenpiteiden välillä. Toimenpiteiden jälkeinen työllistyminen oli pitkälti palveluiden luonteen mukaista. Kaikkien taustatekijöiden huomioimisen jälkeen työllistyminen oli todennäköisintä palkkatuetuun työhön osallistuneilla, miehillä myös yrittäjyyden tukea saaneilla. Keskimääräistä harvinaisempaa työllistyminen oli molemmilla sukupuolilla kotoutumiskoulutukseen sekä omaehtoiseen koulutukseen osallistuneilla. Työllistymistä lisäsi, jos toimenpiteenä oli sen lisäksi ollut myös työelämää lähellä olevia toimenpiteitä.

TE-toimiston kotoutumista edistäviin palveluihin ohjautuvat tarvitsevat tukea ja monenlaisia palveluita avoimille työmarkkinoille päästäkseen. Tätä selittää valikoituminen: kotoutumiskoulutukseen ja muihin toimenpiteisiin eivät osallistu ne, joilla on hyvät edellytykset päästä avoimille työmarkkinoille itsenäisesti. Kotoutumissuunnitelma tehdään tukea eniten tarvitseville maahanmuuton alussa, jolloin työllistymisen tueksi on todennäköisemmin enemmän tarvetta. Kotoutumissuunnitelma ja sitä seuraavat kotoutumista edistävät toimenpiteet ovat vasta askel kohti suomalaista työelämää. Maahanmuuttajia tulisikin ohjata lähellä avoimia työmarkkinoita olevia palveluita, kunhan ensin on varmistettu, että heillä on niihin tarvittavat edellytykset. Lisäksi tulisi varmistaa, että kotoutumiskoulutuksessa toteutuvat aiempaa tiiviimmät työelämäyhteydet.

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessien kehittäminen ja sujuvoittaminen on tärkeä osa maahanmuuttajien työllistymisen tukea. Palvelutarpeen arviointi on tärkeää myös varsinaisten kotoutumiskoulutuksen jälkeisten palveluiden suuntaamisessa ja palvelukokonaisuuksien muodostamisessa. Palveluita suunnitellessa tulee ottaa huomioon, etteivät maahanmuuttajat ole yhtenäinen ryhmä. Myös kotoutumisen kaksisuuntaisuudella, suomalaisen yhteiskunnan sopeutumisella monimuotoiseen yhteiskuntaan, edesautetaan maahanmuuttajien työllistymistä.

Sammanfattning

Arbets- och näringsbyråns integrationsfrämjande tjänster är avsedda för invandrare som inleder sin sysselsättningsväg och behöver stöd och många olika tjänster för att komma in på den öppna arbetsmarknaden. Åtgärderna i integrationsplanen räcker inte alltid till. Som stöd för sysselsättningen behövs också tjänster som ligger nära den öppna arbetsmarknaden, exempelvis lönesubventionerat arbete. Särskild uppmärksamhet måste fästas vid sysselsättningen av kvinnor.

Undersökningen omfattade ett brett registermaterial över utländska medborgare som tagit del av arbets- och näringsbyråns integrationsåtgärder och anmält sig som arbetssökande under 2007–2010 och 2011–2014. Undersökningen granskade vilka faktorer som låg bakom valet att ta fram en integrationsplan, men också hur sysselsättningsmöjligheterna påverkades av integrationsplanen och dess åtgärder och åtgärdscombinationer.

De som anmält sig som arbetssökande 2011–2015 hade oftare fått en integrationsplan än de som anmält sig 2007–2010. Estländare fick mer sällan en integrationsplan än invandrare från andra länder. Utbildningens och familjeformens betydelse för beviljandet av en integrationsplan varierade enligt period och kön. Det förekom även regionala skillnader.

De som fått en integrationsplan blev mer sällan sysselsatta jämfört med dem som fått en annan plan (sysselsättningsplan, sysselsättningsprogram, aktiveringsplan eller preciserad plan för arbetssökande). Flest sysselsatta fanns bland dem som inte fått någon plan överhuvudtaget. Kvinnor fick jobb mer sällan än män också bland dem som fått en integrationsplan och oberoende av antalet åtgärder. Kontakten med det finska arbetslivet var den viktigaste faktorn bakom skillnaderna i sysselsättning mellan dem som fått en integrationsplan och de övriga. Bland dem som fått en integrationsplan var sysselsättningen lägst för invandrare från Mellanöstern och Nordafrika. I fråga om män var sysselsättningen låg också bland invandrare från Ryssland, Amerika och Oceanien. De bästa chanserna till sysselsättning hade estländarna.

De som fått en integrationsplan hade också tagit del av fler av arbets- och näringsbyråns sysselsättningsfrämjande åtgärder än de som fick en annan plan. Ju fler åtgärder, desto mer osannolikt var det att stödtagarna fick jobb. Det faktum att det sätts in ett flertal åtgärder vittnar om ett större stödbehov. Sannolikheten för sysselsättning varierade även mellan de olika åtgärderna. Sannolikheten för att få jobb efter åtgärderna berodde i huvudsak på vilken typ av åtgärd det var frågan om. Efter att alla bakgrundsfaktorer beaktats var sysselsättning mest sannolikt bland dem som deltog i lönesubventionerat arbete; bland män gällde detta även dem som fått stöd för företagare. För såväl män som kvinnor var sysselsättningsnivån i genomsnitt lägre bland dem som deltagit i integrationsutbildning eller bedrivit frivilliga studier. Sysselsättningen var dock högre bland dem som utöver utbildningen tagit del av åtgärder som ligger nära arbetslivet.

De som hänvisas till arbets- och näringsbyråns integrationsfrämjande tjänster behöver stöd och ett brett spektrum av tjänster för att komma in på den öppna arbetsmarknaden. Att just dessa starkt stödbehövande styrs in till integrationsåtgärderna har sin naturliga förklaring: de som har goda förutsättningar att utan hjälp och stöd komma in på den öppna arbetsmarknaden deltar inte i integrationsutbildning eller andra åtgärder. En integrationsplan tas normalt fram i början av invandringen, då sannolikheten för att invandraren behöver stöd och hjälp för att få jobb är större. Integrationsplanen och dess integrationsfrämjande åtgärder är bara ett steg på vägen ut i det finska arbetslivet. Invandrare bör också hänvisas till tjänster som ligger nära den öppna arbetsmarknaden, med det gäller att först försäkra sig om att de har de förutsättningar som behövs för detta. Dessutom bör det säkerställas att integrationsutbildningen innefattar starkare och närmare kontakter med arbetslivet.

Ett viktigt inslag i de sysselsättningsfrämjande åtgärderna för invandrare är utvecklingen av processer för att identifiera och erkänna befintlig kompetens. De här processerna måste bland annat bli smidigare. Invandrarnas behov av service måste bedömas också med tanke på vilka tjänster de kan behöva efter den egentliga integrationsutbildningen. Vid planeringen av tjänsterna måste man ta hänsyn till att invandrarna inte är en enhetlig grupp. Om det finländska samhället anpassar sig till den ökande mångfalden och ser integrationen som en dubbelverkande process, stärks samtidigt sysselsättningsmöjligheterna för invandrare.

Summary

The integration-promoting services provided by the TE Offices cater to immigrants who are setting off on their employment path and who need support and a variety of services to help them gain a foothold in the job market. However, the measures included in the integration plan may not be adequate on their own. Employment must also be supported by services close to the open job market, such as wage-subsidised work. Special attention should be focused on the employment of women.

Based on extensive material from registers, this study looked into the situation of non-Finnish citizens who were covered by the TE Offices' integration measures and who had registered as job-seekers in 2007–2010 and 2011–2014. The study examined different factors related to the obtainment of an integration plan, as well as how the integration plan, the measures included in it and the combination of different measures impacted employment, taking into account various underlying factors.

Those who had registered as job-seekers in 2011–2014 were more likely to have an integration plan than those who had registered in 2007–2010. Estonians obtained an integration plan less frequently than other nationalities. The link between the applicants' education and family structure and their integration plan differed depending on the applicant's gender and the period examined. There were also regional differences in the obtainment of integration plans.

Jobseekers with an integration plan were less likely to secure employment than those with another type of plan (employment plan, employment programme, activation plan or individual job-search plan). The rate of employment was highest among jobseekers without any plan. Women had lower employment rates than men, also in comparisons based on the type of plan and the number of measures included in it. Contacts with Finnish workplaces were the main explanatory factor for differences in employment between those with and without an integration plan. Among those who had obtained an integration plan, the employment rate was lowest among immigrants from the Middle East and North Africa and, in the case of men, also among those from Russia, the Americas and Oceania. Estonians were most likely to find employment.

Those with an integration plan had also been assigned more integration-promoting measures provided by the TE Offices than those who had another type of plan. The larger the number of measures, the lower the rate of employment. A large number of measures indicates a greater need for support for employment. The likelihood of employment also varied depending on the measures assigned. Post-measure employment was largely dependent on the nature of services. Taking into account all the underlying factors, those most likely to find employment were immigrants who had participated in wage-supported work and, in the case of men, those who had received entrepreneurial support. The employment rate was lower than average for both men and women among those who

participated in integration training and independent training. Measures close to the workplace were found to promote employment.

Those who use the integration-promoting services provided by the TE Offices need support and a variety of services to help them gain a foothold in the job market. The reason for this is that individuals with good prospects of independently finding work on the job market do not participate in integration training or other services. Integration plans are drawn up for those in greatest need of support, soon after arrival in the country, when they are more likely to need support for employment. The integration plan and the subsequent integration-promoting measures are just the first step in the direction of a Finnish work life. Immigrants should, in fact, be steered towards services close to the open job market—once they have demonstrably acquired the skills required for them. It is also important to ensure that closer employer and workplace connections are incorporated into integration training.

Developing and enhancing the processes for identifying and recognising competence are important elements in supporting the employment of immigrants. It is also essential to assess the need for services regarding the provision of services after the initial integration training and the creation of service modules. Those designing services should also bear in mind that immigrants do not form a uniform group. Ensuring a bidirectional integration, that is, helping Finnish society adapt to being a diverse society, also promotes the employment of immigrants.

1 Johdanto

Kuntoutussäätiö toteutti syksyn 2017 ja kevään 2018 aikana eduskunnan tarkastusvaliokunnan toimeksiannosta tutkimuksen (Ala-Kauhaluoma 2018 ym.) maahanmuuttajien kotouttamistoimenpiteiden toimivuudesta. Tutkimuksessa tarkasteltiin kotouttamista etenkin työllistymisen näkökulmasta ja selvitettiin, mitkä kotouttamistoimenpiteet ovat kannattavia ja toteuttamisen arvoisia sekä valtion että kuntien osalta. Tehtävänä oli myös selvittää kotouttamisen valtakunnallisen ohjauksen ja strategioiden välittymistä alueelliselle ja paikalliselle tasolle sekä kotoutumisen kaksisuuntaisuuden toteutumista. Tämä rekisteriaineistoon perustuva tutkimus on osa kyseistä kirjallisuusanalyysiin, laadulliseen kyseilyyn ja haastatteluihin perustuvaa pääraporttia.

Tämä tutkimus tuo uutta tietoa Suomeen 2000-luvulla muuttaneiden maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelman saamisesta sekä kotoutumissuunnitelman saamisen että sen eri toimenpiteiden ja niiden kombinaatioiden yhteydestä työllistymiseen. Tutkimuksessa tarkastellaan vuosina 2007-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneita maahanmuuttajia eri taustatekijöiden mukaan.

Hanna Rinne on suunnitellut tutkimuksen, tehnyt analyysit ja ollut päävastuussa kirjoittamisessa. Sari Pitkänen, Mirkka Vuorento ja Mika Ala-Kauhaluoma ovat kommentoineet käsikirjoitusta. Lisäksi Pitkänen ja Vuorento osallistuivat johtopäätösten kirjoittamiseen. Ala-Kauhaluoma on toiminut tutkimuskokonaisuuden vastuuhenkilönä.

1.1 Mitä tiedetään maahanmuuttajien työllisyydestä

Maahanmuuttajien työllistyminen on useiden tutkimusten mukaan edelleen heikompaa ja työttömyys yleisempää kuin muulla väestöllä. Lisäksi maahanmuuttajat työllistyvät muita useammin tehtäviin, jotka eivät vastaa heidän koulutustaan. (Ks. esim. Saukkonen 2016b). Vuonna 2014 ulkomaalaistaustaisen 20–64-vuotiaiden ihmisten työllisyysaste oli 64 prosenttia kun suomalaistaustaisten työllisyysaste oli 74 prosenttia (Larja & Sutela 2014). Maahanmuuttajien työllistymiseen vaikuttavat kantaväestöä herkemmin etenkin maahanmuuttohetken talouden suhdanteet (Åslund & Rooth 2007).

UTH-tutkimuksen tulosten mukaan Suomessa asuneet ulkomaalaistaustaiset 15–64-vuotiaat työlliset olivat työllistyneet pitkälti samoille ammattialoille kuin suomalaistaustaiset. Ulkomaalaistaustaiset työllistyivät kuitenkin palvelu- ja myyntityöhön useammin kuin suomalaistaustaiset. Ulkomaalaistaustaisia oli suhteellisesti eniten siivoojina ja kotiapulaisina, avustavina keittiö- ja ruokatyöntekijöinä sekä palvelu- ja myyntityöntekijöinä. Ulkomaalaistaustaisten palkansaajien työsuhde oli määrä- tai osa-aikainen useammin kuin suomalaistaustaisilla palkansaajilla. Myös työajat olivat useammin epätyypillisiä. (Sutela 2015.) Maahanmuuttajamiehet ovat työllistyneet selvästi paremmin kuin naiset (Busk ym. 2016).

Lisäksi ikä on yhteydessä maahanmuuttajien työllistymiseen. Erosen ym. (2014) tutkimuksessa työllisyys kasvoi 37 ikävuoteen saakka ja lähti tämän jälkeen laskuun.

Kansalaisuus ja etnisyys on aiemmissa tutkimuksissa havaittu selvästi olevan yhteydessä maahanmuuttajien työllistymiseen (Busk ym. 2016; Eronen ym. 2014; Sutela & Larja 2015). Parhaiten ovat työllistyneet Virosta ja Länsi- ja Etelä-Euroopasta muuttaneet, Lähi-idästä ja Somaliasta muuttaneet puolestaan heikoiten. Erojen taustalla ovat erilaiset maahanmuuton syyt ja muut muuttajien taustatekijät, kuten koulutustaso. (Busk ym. 2016.) Sarvimäen (2017) tutkimuksen mukaan Afganistanissa, Irakissa ja Somaliassa syntyneiden maahanmuuttajien työllisyys jäi huomattavasti muissa maissa syntyneiden tai kantaväestön työllisyyttä alhaisemmaksi. Erot pienenevät ajan kuluessa, mutta jäivät silti edelleen merkittäviksi. Erot olivat suuremmat naisilla kuin miehillä. Pakolaistaustaisten maahanmuuttajien työllistyminen on arvioitu olevan huomattavasti muita maahanmuuttajaryhmiä alhaisempaa (Husted ym. 2000). Maassaoloaika on useissa aiemmissa tutkimuksissa havaittu olevan positiivisesti yhteydessä työllistymiseen ja tulotasoon erityisesti naisilla (esim. Eronen ym. 2014).

Koulutustaso on yhteydessä työllistymiseen, korkeammin koulutetut työllistyvät paremmin (Eronen ym. 2014; Larja & Sutela 2015). Maahanmuuttajien koulutustiedoissa on kuitenkin paljon puuttuvia tietoja. Tietoja on arveltu puuttuvat erityisesti korkeasti koulutetuilta (Sarvimäki 2010). Ne, joilla koulutustieto on, ovat hankkineet koulutuksen todennäköisesti lähtömaassa. Suomessa arvostetaan kuitenkin erityisesti Suomessa hankittua koulutusta (ks. Jaakkola & Reuter 2007). Myös kielitaito on yhteydessä työllistymiseen (Larja & Sutela 2015).

Myös siviilisäädyn on havaittu olevan yhteydessä työllisyyteen mutta eri tavalla miehillä ja naisilla. Miehillä avioliitossa olevien työllisyys on muita korkeampaa, naisilla puolestaan alhaisempaa.

Suomalainen puoliso on positiivisesti yhteydessä työllisyyteen, lasten lukumäärä taas negatiivisesti. (Eronen ym. 2014.) Maahanmuuttajilla on usein kantaväestöä heikommat verkostot ja tiedot työelämästä. Suomalainen puoliso voi olla tässä suhteessa merkittävä etu.

1.2 Mitä on kotouttaminen

Maahanmuuttajien kotoutuminen on prosessiksi, jossa maahan syystä tai toisesta muuttanut henkilö löytää tapansa olla ja toimia uudessa asuinmaassaan eli kotoutuu. Kotouttaminen taas merkitsee palveluita ja toimenpiteitä, joiden avulla pyritään edistämään ihmisen kotoutumista, muun muassa työllisyyttä, kouluttautumista sekä osallisuutta sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja koko suomalaiseen yhteiskuntaan. (Saukkonen 2016a.)

Ensimmäinen kotoutumisen edistämistä koskeva laki tuli voimaan vuonna 1999, minkä jälkeen lainsäädäntöä on muutettu vuosina 2006 ja 2011. Vuonna 2011 kotoutumista edistävät palvelut tulivat kaikkien Suomeen pysyvästi muuttaneiden henkilöiden ulottuville.

Vuonna 2020 kotoutumispalveluiden on tarkoitus siirtyä maakunnan alaisuuteen, jolloin maakunnalle tulee yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittamisestä, suunnittelusta ja seurannasta.

Tässä tutkimuksessa keskitytään TE-toimiston järjestämiin kotouttamistoimenpiteisiin. TE-toimiston kotoutumista edistäviin palveluihin ovat oikeutettuja työnhakijoiksi ilmoitautuneet maahanmuuttajat. Heille tehdään alkukartoitus, jonka perusteella heidät ohjataan jollekin TE-toimiston kolmesta palvelulinjasta: työvälytys- ja yrityspalvelut, osaamisen kehittämispalvelut ja tuetun työllistämisen palvelut. TE-toimistossa laaditaan myös kotoutumissuunnitelma, joka perustuu alkukartoituksessa tehtyyn arvioon maahanmuuttajan kielitaidosta, koulutuksesta ja työkokemuksesta. Suunnitelmassa sovitaan kotoutumista edistävästä palvelusta, joilla tuetaan henkilön työllistymistä tai kouluttautumista. (Eronen ym. 2014.) Vuonna 2016 kotoutumissuunnitelmia tehtiin TEMin työvälytystilaston mukaan noin 17 900 kappaletta (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2018).

Maahanmuuttajille tarjotaan paljon samoja palveluita kuin suomalaistaustaisillekin. TE-toimiston palveluina tarjotaan muun muassa työvälytyspalveluita, tieto-, neuvontapalveluita, ammatinvalinta- ja uraohjauspalveluita, työnhakutaitoja ja omatoimista työhaun valmiuksia parantavaa työnhakuvalmennusta sekä ammatinvalintaa tukevaa ja uravaihtoehtojen kartoittamiseen tarkoitettua uravalmennusta. Kouluttautumisen tueksi tarjotaan työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua omaehtoista opiskelua. Työllistymistä edistäviä palveluita ovat työhön siirtymistä tukeva työhönvalmennus, palkkatuettu työ ja yritystoiminnan aloittamista ja kehittämistä tukevat palvelut, kuten starttiraha. (Esim. Eronen 2014, s. 20-21.) Se, mitä palveluita tarvotaan, vaihtelee maahanmuuttajan valmiuksien mukaan. Esimerkiksi ammatillisiin opintoihin tarvitaan riittävää kielitaitoa ja opiskeluvalmiuksia, kun taas erilaisilla maahanmuuttajille suunnatuilla kursseilla näitä valmiuksia vasta hankitaan.

TE-toimiston erityisesti maahan muuttaneille suunnattu palvelu on kotoutumiskoulutus. Kotoutumiskoulutukseen on tehty muutoksia vuonna 2016, jolloin opetushallituksen ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyönä kehitettiin kotoutumiskoulutuksen yksilöllisyyttä ja toiminnallisuutta. Koulutusmoduulien välillä voi olla muuta toimintaa, kuten työkokeiluja, palkkatuettua työtä ja kolmannen sektorin palveluja. Uutena toimintamuotona tullut osapäivämalli mahdollistaa osallistumisen myös ryhmille, joilla kokopäiväinen osallistuminen on haasteellista, kuten kotona lasten kanssa oleville ja osatyökykyisille. Valtion kotouttamisohjelman mukaisesti kotoutumiskoulutusta on pyritty tiivistämään. Näin on haluttu nopeuttaa kotoutujien polkua työelämään. Kotoutumiskoulutukset ovatkin lyhentyneet vuodesta 2014 alkaen, mutta toisaalta henkilöiden koulutuksiin käyttämä aika on pidentynyt. (Eronen ym. 2016.)

1.3 Mitä tiedetään kotoutumista edistävien palveluiden yhteydestä työllistymiseen

Kotoutumista edistävien palveluiden yhteyttä työllistymiseen on tarkasteltu aiemmin muutamassa kotimaisessa tutkimuksessa.

Tarkasteltaessa työssä oloa kolme vuotta kestävästä kotoutumisjakson jälkeen niillä, joille oli vuonna 2003 tai 2008 tehty kotoutumissuunnitelma, heikoiten työllistyivät ne, jotka olivat osallistuneet vain kotoutumiskoulutukseen (Aho & Mäkiäho 2017). Tulosta selittää toimenpiteisiin valikoituminen. Sen sijaan jos kotoutumiskoulutuksen lisäksi oli osallistunut myös johonkin muuhun toimenpiteeseen tai pelkästään muuhun toimenpiteeseen, työllistyminen oli parempaa kuin heillä, jotka eivät olleet osallistuneet mihinkään toimenpiteeseen. Kotoutumiskoulutus yksinään ei siis vielä riittänyt parantamaan työllistymisvalmiuksia, vaan sen lisäksi tarvittiin muita toimenpiteitä. Työllistymistä paransivat etenkin ammatilliseen koulutukseen osallistuminen ja palkkatuen tai starttirahan saaminen. Toimenpiteisiin osallistumisen lisääminen sinänsä ei ollut vaikuttavaa, vaan niiden oikeanlainen kohdistaminen. Ahon ja Mäkiähön (2017) mukaan kotoutumissuunnitelman säännöllinen päivittäminen vaikuttaa myönteisesti työllistymiseen, ja tämä kertoo erityisesti henkilökohtaisen ohjauksen tärkeydestä.

Eronen ym. (2014) tutkivat maahanmuuttajien työllistymistä 2000-luvun alussa TE-toimiston tarjoamien toimenpiteiden jälkeisinä vuosina. Työllisyys eri toimenpiteiden jälkeen vaihteli merkittävästi ollen suurinta välittömästi työelämään liittyvissä toimenpiteissä, kuten ammatillisessa työvoimakoulutuksessa, rekrytointikoulutuksessa ja oppisopimiskoulutuksessa sekä starttirahaa saaneilla. Harvinaisinta työllistyminen oli työelämävalmennuksessa ja työharjoittelussa olleilla. Miesten työllisyys oli korkeammalla tasolla kuin naisten, mutta naisten työllisyyden kasvu jatkui pidempään. Toimenpiteen jälkeen työllistymisessä oli suuria eroja kansalaisuuden mukaan. Työllisyys oli selvästi muita parempaa länsimaalaisilla. Heikointa työllistyminen oli Lähi-idästä tulleilla ja venäläisillä. Toimenpiteiden väliset erot työllistymiseen pääosin pienivät, kun joitain yksilön taustatekijöitä huomioitiin. Eri toimenpiteiden järjestys pysyi silti pitkälti samana. Osittain erot työllistymisessä johtuivat siis erityyppisten ihmisten valikoitumisesta eri toimenpiteisiin. Yksilön ominaisuudet eivät kuitenkaan selittäneet kaikkia havaittuja eroja. Eronen ym. (2014) päätyivät tarkastelussaan lopputulemaan, että työvoimapalveluita käyttävät maahanmuuttajat ovat heikossa asemassa työmarkkinoilla. Toimenpiteisiin osallistuneista merkittävä osa olikin työttömänä vielä viidentenä maassaolovuonnaan.

Sarvimäki ja Hämäläinen (2016) havaitsivat tutkimuksessaan, että vuoden 1999 maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmiin liittyvä uudistus paransi työllisyystoimenpiteisiin osallistuneiden maahanmuuttajien tulotasoa sekä vähensi sosiaalietuuksien käyttöä. Syyksi he arvelivat työvoimakoulutuksen sisältöjen muokkausta, muun muassa kielikurssien muodossa. Sen sijaan uudistuksella ei ollut vaikutusta työllistymiseen ylipäätään, ensimmäisen työn aloittamiseen eikä työllisyyspäivien määrään. Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan arvioida, että työllisyyspalveluilla on enemmän merkitystä maahanmuuttajille kuin muulle väestölle. (Sarvimäki & Hämäläinen 2016)

Kostiainen ja Laakso (2014) tarkastelivat taustaominaisuuksien, työnhakuominaisuuksien sekä TE-toimiston palveluiden ja toimenpiteiden vaikutusta ansiotulotasoon vuonna 2011 Turun TE-toimiston vuosien 2007-2010 kansainvälisten palveluiden uusilla asiakkailla. Tulotaso oli verrattain alhainen. Tulotasoon vaikuttivat selvimmin sukupuoli, ikä, maahanmuuton syy ja maassaoloaika sekä Suomen kansalaisuuden saaminen. Turun TE-toimiston asiakkaina olleiden työllistyminen oli todennäköisempää miehille, 30-50-vuotiaille, Suomen kansalaisuuden saaneille ja maassa pidemmän aikaa oleskelleille sekä Viron kansalaisille. Työperäisen syyn takia maahan tulleilla oli muiden syiden takia tulleita korkeampi tulotaso, mutta muut ryhmät eivät eronneet pakolaisuuden vuoksi maahan tulleista. Suomessa hankitulla työkokemuksella oli suuri merkitys. Sen sijaan koulutuksen ja kielitaidon yhteys tulotasoon oli vähäinen.

2 Tutkimuksen tavoitteet

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää työnhakijoiksi ilmoittautuneiden maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelman saamisen yleisyyttä ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä laajalla yksilötason rekisteriaineistolla. Lisäksi selvitetään kotoutumissuunnitelman ja eri toimenpiteisiin osallistumisen yhteyttä työllistymiseen. Tutkimusväestönä ovat työnhakijoiksi vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 ilmoittautuneet maahanmuuttajat.

Tarkemmat tutkimuskysymykset ovat:

Onko maahanmuuttajien välillä eroja kotoutumissuunnitelman saamisessa?

- Onko kotoutumissuunnitelman saamisessa eroja sukupuolen, iän ja työhaun aloitusvuoden mukaan?
- Onko kotoutumissuunnitelman saamisessa eroja lähtömaan, työnhakua edeltään maassaolon pituuden, koulutuksen, kielitaidon, asuinalueen, perhemuodon, lasten olemassaolon ja puolison suomalaisuuden välillä?
- Onko kyseisillä muuttajilla itsenäinen yhteys kotoutumissuunnitelman saamiseen?

Miten kotoutumissuunnitelman saaminen on yhteydessä työllistymiseen?

- Onko tässä yhteydessä eroja sukupuolen, iän ja työhaun aloitusvuoden mukaan?
- Selittävätkö taustatekijät kotoutumissuunnitelman ja työllistymisen välistä yhteyttä?

Miten kotoutumissuunnitelman toteutuneet toimenpiteet ovat yhteydessä työllistymiseen?

- Onko työllistymisessä toteutuneiden toimenpiteiden lukumäärän ja sukupuolen mukaan?
- Onko työllistymisessä eroja toimenpiteen ja sukupuolen mukaan?
- Selittävätkö taustatekijät toimenpiteen ja työllistymisen välistä yhteyttä?
- Miten muihin toimenpiteisiin osallistuminen on yhteydessä toimenpiteen ja työllistymisen väliseen yhteyteen?

3 Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksen aineistona on Tilastokeskuksen väestölaskentatiedoista koottu yksilötasoinen pitkittäisaineisto kaikista vuosina 2000-2015 Suomeen muuttaneista 17-60-vuotiaista henkilöistä. Tilastokeskuksen rekisteriaineistoon on yhdistetty Työ- ja elinkeinoministeriön URA-tietokannasta tietoja työnhausta ja eri toimenpiteisiin osallistumisesta, joista vuosien 2000-2010 tiedot ovat vain 8., 18. ja 28. päivinä syntyneille. Vuodesta 2011 eteenpäin käytössä on kokonaisaineisto. Tarkastelut rajoitetaan työnhakijoiksi ilmoittautuneisiin, TE-toimiston kotoutumissuunnitelmaan oikeutettuihin ulkomaan kansalaisiin. Analyysiin otetaan mukaan vain manner-Suomessa asuvat, joille ei aineistosta löydy aiempia muuttotietoja Suomesta. Tarkastelut tehdään erikseen kahdelle eri ajanjaksolle kotoutumislain muutosten sekä aineistorajoitusten takia: 2007-2010 ja 2011-2014. Tätä aiempi ajanjakso jätetään pois analyyseistä, koska ennen vuotta 2007 kotoutumissuunnitelmia oli aineistossa tehty hyvin harvalla. Lisäksi aineistosta on poistettu ne, joiden työttömyysjakso on alkanut yli kolme vuotta maahanmuuttopäivän jälkeen. Perusväestönä kaikissa analyyseissä on Suomeen vuosina 2000-2014 muuttaneet ulkomaan kansalaiset, jotka ovat olleet työnhakijoina vuosina 2007-2014.

3.1 Kotoutumissuunnitelman saaminen

Vasteena analyyseissä on ensimmäisen kotoutumissuunnitelman saaminen. Seuranta alkaa ensimmäisestä työnhakupäivämäärästä. Seuranta päättyy kotoutumissuunnitelman saamiseen, jonkin toisen suunnitelman saamiseen, mikäli kotoutumissuunnitelmaa ei löydy, tai siihen, kun maahanmuutosta on kulunut kolme vuotta.

Seurannasta sensuroidaan ne, jotka ennen seuranta-ajan päättymistä ovat muuttaneet maasta, työllistyneet, aloittaneet koulutuksessa, täyttäneet 60 vuotta, jääneet eläkkeelle, kuolleet tai joiden työhaku on päättynyt muista syistä.

Maastamuutto on määritelty ensimmäisen maastamuuttopäivämäärän avulla. Koska siinä saattaa aineistossa olla alipeittoa, on maastamuutoksi määritelty myös sitä seuraavan vuoden loppu, jona henkilö esiintyy Tilastokeskuksen rekisterissä. Ensimmäinen työllistymispäivämäärä on määritelty Tilastokeskuksen rekisterissä olevien työsuhdetietojen avulla. Koulutuksen alkamisesta on aineistossa tieto aloitusvuodesta ja lukukaudesta, syyslukukauden aluksi määritelty 1.8., kevtlukukauden aluksi 1.1. 60 vuotta täyttäneitä on seurattu kyseisen vuoden loppuun. Eläkkeelle jääneeksi on määritelty, mikäli pääasiallinen toiminta vuoden lopussa on eläkkeellä. Seuranta päättyy tällöin kyseisen vuoden loppuun. Kuolinpäivä on Tilastokeskuksen rekistereistä. Seuranta voi päättyä myös työnhaun päättymispäivään, jolloin päättymisen syy ei tiedossa. Tieto työnhaun päättymispäivästä on URA-aineistosta. Koska aineistossa on tiedot kotoutumissuunnitelman saamisesta vuoden 2015 loppuun, seuranta päättyy kaikilla viimeistään 31.12.2015.

Kotoutumissuunnitelman saamista tarkastellaan erikseen vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla, miehet ja naiset erikseen.

3.2 Työllistyminen suunnitelman saamisen mukaan

Vasteena analyyseissä on ensimmäinen työllistyminen. Osa analyyseista tehdään myös vasteella, jossa työllistyminen ja koulutukseen pääsy on yhdistetty. Työllistymistä tarkastellaan suunnitelman saamisen mukaan. Suunnitelma voi olla joko kotoutumissuunnitelma tai jokin muu suunnitelma: työllistymissuunnitelma, työllistymisohjelma, aktivointisuunnitelma tai yksilöity työnhakusuunnitelma. Seuranta alkaa ensimmäisestä työttömyyspäivämäärästä. Seuranta päättyy maastamuuttoon, työllistymiseen, kuolemaan, koulutuksen alkamiseen, eläkkeelle jäämiseen, 60-vuotissyntymäpäivään tai seuranta-ajan päättymiseen (31.12.2015). Toisin kuin kotoutumissuunnitelma-analyyseissä, seurantaa ei tässä päätetä työnhaun päättymispäivään. Työllistymistä kotoutumissuunnitelman saannin mukaan tarkastellaan pääosin molemmilla jaksoilla, erikseen miehillä ja naisilla.

3.3 Työllistyminen toteutuneen toimenpiteiden mukaan

Vasteena on ensimmäinen työllistyminen. Työllistymistä tarkastellaan TE-toimiston tarjoamien toteutuneiden toimenpiteiden mukaan kotoutumissuunnitelman saaneilla, paikoin myös muun suunnitelman saaneilla. Seuranta alkaa ensimmäisen suunnitelman saamispäivämäärästä ja päättyy samoin kuin edellä. Toimenpiteiden yhteyttä työllistymiseen tarkastellaan vain vuosina 2011-2014 asiakkaaksi tulleilla. Ensimmäisen jakson aineistokoko on liian pieni näin yksityiskohtaiseen tarkasteluun. Työnhaun on katsottu johtavan toimenpiteeseen, jos toimenpide on alkanut viimeistään työnhaun päättymistä seuraavana päivänä. Toimenpideluokitus on esitelty seuraavassa kappaleessa.

3.4 Toimenpideluokitus

TE-toimiston tarjoamien toimenpiteiden yhteyttä työllistymiseen tarkastellaan vain 2011-2014 TE-toimiston asiakkaiksi tulleilla. Huomioon on otettu kaikki työttömyyspäivämäärän jälkeen tapahtuneet toimenpiteet aina seurannan päättymiseen asti. Toimenpiteet on poimittu suunnitelmassa sovituista tehtävistä, jonka 45 eri toimenpidettä on yhdistetty 18-luokkaiseksi. Mukaan on otettu vain toteutuneet toimenpiteet.

Alkukartoitus osallistun maahanmuuttajien alkukartoitukseen	Kuntouttava työtoiminta osallistun kuntouttavaan työtoimintaan
Kotoutumiskoulutus, työttömyysetuudella tuettu haen opiskelemaan työttömyysetuudella tuettuun kotoutumiskoulutukseen	Terveydentilan ja työkyvyn selvittäminen henkilökohtainen kuntoutussuunnittelu osallistun työkykyäni selvittämiseen selvitän mahdollisuksiani saada eläkettä menen terveystarkastukseen
Kotoutumiskoulutus työvoimakoulutuksena haen kotoutumiskoulutukseen, jota järjestetään työvoimakoulutuksena	
Rinnasteinen koulutus kotoutujan rinnasteinen koulutus	Työnhakuneuvonta hankin tietoa jota tarvitsen työnhakukeskuksen palvelut julkaisen CV:ni CV-netissä otan käyttöön paikkavahdin henkilökohtainen työnvälitys (esittely, tarjoukset)
Omaehtoinen koulutus haen opiskelemaan työttömyysetuudella tuetusti ilmoitan että opintoni ovat edenneet suunnitellusti	Ura- ja koulutusneuvonta selvitän verkkopalveluiden avulla ammatillisia vaihtoehtojani keskustelen ammatillisista mahdollisuuksistani asiantuntijan kanssa henkilökohtainen urasuunnittelu henkilökohtainen koulutusneuvonta
Työvoimakoulutus valmentava työvoimakoulutus haen työvoimakoulutuksena järjestettävään koulutukseen haen työvoimakoulutuksena järjestettävään perusopetukseen	kartoitan osaamistani ja ammattitaitoani ohjautusti osallistun koulutuskokeiluun oppilaitoksessa
Oppisopimuskoulutus haen oppisopimuskoulutukseen	Tuettu työllistyminen osallistun uudelleensijoittumisvalmennukseen tapaan työhönvalmentajan sovitusti asioin sovitusti työvoiman palvelukeskuksessa työvoimapalveluja täydentävät palvelut
Työnhaku/uravalmennus osallistun työnhakuvalmennukseen osallistun uravalmennukseen	Muut palvelut tarvitsen muita viranomaispalveluja tarvitsen muita palveluja ei soveltuvia palveluja tarjolla tarvitsen muun asiantuntijan arvion tilanteestani
Työkokeilu, -harjoittelu ja valmennus osallistun työkokeiluun työpaikalla työelämävalmennus työharjoittelu	Työpaikanhaku haen työpaikkoja selvitän miten voin hakea töitä Euroopasta
Palkkatuettu työ palkkatuettu työ	
Yrittäjyyden tuki haen starttirahaa selvitän mitkä ovat valmiuteni ryhtyä yrittäjäksi selvitän mahdollisen yritykseni toimintaa ja kannattavuutta	

3.5 Taustamuuttajat

Sekä kotoutumissuunnitelman saamista että työllistymistä tarkastellaan myös taustamuuttajien mukaan. Taustamuuttajat ovat työnhaun aloitusvuodelta.

- Lähtömaa on määritelty maahanmuuttovuoden kansallisuuden perusteella ja luokiteltu seuraavasti: Pohjois- ja Länsi-Eurooppa, Itä-Eurooppa, Etelä-Eurooppa, Viro, Venäjä, Amerikka ja Oseania, Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka, muu Afrikka, Aasia sekä tuntematon Tilastokeskuksen (2012) luokituksen mukaan. Suurimmista lähtömaista Irak kuuluu luokkaan Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka, Somalia Afrikkaan ja Afganistan, Kiina ja Thaimaa Aasiaan.
- Koulutus on työnhakuvuodelta. Jos tieto puuttuu, on koulutustietoa etsitty viideltä seuraavalta vuodelta. Koulutus on luokiteltuna kolmeen luokkaan: perusaste tai puuttuva, keskiaste ja korkea-aste. Työvoimatoimiston asiakkailla koulutus on todennäköisesti paremmin tiedossa kuin muilla maahanmuuttajilla, koska ulkomailla suoritettut tutkinnot tulevat silloin viranomaisten tietoon.
- Maassaoloaika on laskettu sen mukaan, montako kuukautta on ehtinyt asua maassa ennen työnhakua. Muuttujaa käytetään analyyseissa jatkuvana.
- Suullinen kielitaito (suomi tai ruotsi) työnhakuvuodelta on luokiteltu seuraavalla tavalla: äidinkieli tai erittäin hyvä, hyvä, tyydyttävä, heikko, tieto puuttuu. Suullinen kielitaito korreloi vahvasti kirjallisen kielitaidon kanssa.
- Asuinaluejaottelu on muodostettu ELY-alueiden pohjalta (Tilastokeskus 2016): 1) Uusimaa, 2) Varsinais-Suomi ja Satakunta, 3) Häme, 4) Pirkanmaa, 5) Kaakkois-Suomi, 6) Etelä-Savo, Etelä-Karjala ja Pohjois-Karjala, 7) Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjanmaa sekä 8) Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi.
- Perhemuoto työnhakuvuonna on luokiteltu 1) puoliso ja lapsia, 2) puoliso, 3) yksinhuoltaja, 4) asuu jonkun muun kanssa ja 5) asuu yksin tai tieto puuttuva.
- Lasten olemassaolosta tarkastellaan, onko henkilöllä alle 3-vuotiaita tai alle 18-vuotiaita lapsia.
- Erikseen on vielä dikotominen muuttuja siitä, onko yksilöllä puolisoa, joka on Suomen kansalainen.

Lisäksi työllisyysanalyyseissa huomioidaan seuraavat taustatekijät:

- Työnhakua edeltäneet työllisyysjaksot Suomessa (dikotominen muuttuja: on/ei)
- TE-toimiston segmentti eli palvelulinja: työnvälitys- ja yrityspalvelut, osaamisen kehittämispalvelut, tuetun työllistymisen palvelut, muu
- Toteutuneiden työllistämistoimenpiteiden lukumäärä, joka on laskettu edellisessä luvussa esitellyistä 18-luokkaisesta toimenpideluokittelusta niin, että samaan luokkaan kuuluneet toimenpiteet on laskettu mukaan vain kerran.

3.6 Menetelmät

Kotoutumissuunnitelman saaminen

Analyysit tehdään erikseen vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneille aineistorajoitusten ja kotoutumista koskevan lakimuutoksen vuoksi. Analyysit tehdään erikseen naisille ja miehille.

Kotoutumissuunnitelman saamisen yleisyyttä sukupuolen ja ajanjakson mukaan tarkastellaan laskemalla ikävakioitu saamluku per 100 000 henkilöpäivää. Tämä ottaa huomioon eripituiset seuranta-ajat ja kotoutumissuunnitelman saamisen nopeuden. Kaplan-Meierin kuviolla arvioidaan tapahtumien todennäköisyyksiä eri aikapisteissä sukupuolen ja ajanjakson mukaan.

Kotoutumissuunnitelman saamista eri taustatekijöiden mukaan tarkastellaan laskemalla kotoutumissuunnitelman saaneiden ikävakioitu osuus kunkin taustatekijän mukaan.

Testattaessa useiden muuttujien itsenäistä yhteyttä kotoutumissuunnitelman saamiseen käytetään Coxin regressioanalyysia. Mallit huomioivat sekä kotoutumissuunnitelman saamiseen kuluvan ajan että muista syistä vaihtelevan seuranta-ajan pituuden. Kaikissa malleissa on vakioitu ikä sekä työnhaun aloitusvuosi. Vakioimme ensin kunkin taustamuuttujan yksitellen ja lopuksi kaikki yhtä aikaa tarkastellaksemme kunkin taustatekijän itsenäistä yhteyttä kotoutumissuunnitelman saamiseen.

Työllistyminen kotoutumissuunnitelman saamisen mukaan

Myös työllistymistä koskevat analyysit tehdään sukupuolittain ja erikseen vuosille 2007-2010 ja 2011-2014. Kotoutumissuunnitelman saamisen yhteyttä työllistymiseen selvitetään sekä ikävakioidulla työllistymisluvulla (työllistyneet per 100 000 henkilöpäivää), Kaplan-Meier-kuviolla että työllistyneiden ikävakioidulla osuudella kaikista seurannan alussa mukana olleista. Vastaavat tarkastelut tehdään myös vasteella, jossa on yhdistetty työllistyminen ja koulutuksen aloittaminen.

Ikäryhmittäisiä eroja tarkastelemme vuosina 2011-2014 työnhaun aloittaneille laskemalla ikäryhmittäin työllistyneet 100 000 henkilöpäivää kohden. Lisäksi vain jaksolla 2011-2014 tarkastelemme Kaplan-Meier-menetelmällä joidenkin taustatekijöiden yhteyttä työllistymiseen kotoutumissuunnitelman saaneilla.

Mallinnamme työllistymisen todennäköisyyttä kotoutumissuunnitelman mukaan selvittääksemme taustatekijöiden yhteyttä. Ensimmäisessä mallissa vakioidaan suunnitelman saamisen lisäksi ikä ja työnhaun aloitusvuosi. Seuraavissa malleissa vakioidaan muiden taustatekijöiden lisäksi myös työnhakua edeltäneiden työllisyysjaksojen olemassaolo Suo-

messä, segmentti sekä työllistämistoimenpiteiden lukumäärä. Kukin muuttuja lisätään malliin yksinään. Viimeisessä mallissa vakioidaan kaikki muuttujat. Mallit tehdään erikseen sukupuolittain ja jaksoilla 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneille.

Työllistyminen kotoutumissuunnitelman saaneilla

Kotoutumissuunnitelman saamisen jälkeistä työllistymistä analysoidaan vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla kotoutumissuunnitelman saaneilla. Analyysit tehdään erikseen miehille ja naisille.

Työllistymistä kotoutumissuunnitelman saamisesta alkaen tarkastellaan laskemalla ikävakioidut työllistymisluvut 100 000 henkilöpäivää kohden toteutuneiden toimenpiteiden lukumäärän mukaan sekä eri toimenpiteiden mukaan.

Mallinamme toimenpiteisiin osallistuneilla taustatekijöiden yhteyttä työllistymiseen. Teemme mallit kullekin toimenpiteelle erikseen. Kuhunkin toimenpiteeseen osallistuneiden työllistymistä verrataan johonkin muuhun toimenpiteeseen osallistuneiden työllistymiseen. Kunkin toimenpiteen ensimmäisessä mallissa vakioimme iän työnhakuhetkellä ja työnhaun alkamisvuoden. Tämän jälkeen vakioimme kunkin taustamuuttujan yksitellen. Viimeisessä mallissa vakioimme kaikki taustamuuttujat.

Työllistymistä mallinnetaan vielä erikseen yleisimpiin toimenpiteisiin osallistuneilla kotoutumissuunnitelman saaneilla. Vakioimme ensimmäisessä mallissa kaikki aiemmissa malleissa vakioidut taustatekijät, jonka jälkeen vakioimme yksitellen muihin toimenpiteisiin osallistumisen selvittääksemme, millaiset yhdistelmät työllistivät todennäköisimmin.

4 Tulokset

4.1 Tutkimusaineiston kuvailu

4.1.1 Perusjakaumat

Jaksolla 2007-2010 työnhakijoista naisia oli 53 prosenttia, jaksolla 2011-2014 naisia oli 55 prosenttia. Työtä hakevat maahanmuuttajat olivat suhteellisen nuoria (taulukko 1). Reilu kaksi viidennestä oli 17-29-vuotiaita, jakson 2007-2010 miehistä hieman enemmän ja naisista hieman vähemmän. Työttömyysvuonna 30-39-vuotiaita oli tutkimusväestöstä noin kolmasosa. Yli 40-vuotiaita oli hieman yli viidennes, jaksolla 2007-2011 naisissa hieman enemmän.

Taulukko 1. Tutkimusväestön ikäjakauma (%) sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

	2007-2010		2011-2014	
Ikä	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
17-24	23	18	18	18
25-29	24	21	24	25
30-34	18	20	21	21
35-39	13	13	14	14
40-44	8	10	10	9
45-49	6	8	6	6
50-54	4	5	4	4
55-60	5	5	3	3
Yhteensä	100	100	100	100
N	2 808	3 175	12 383	15 442

Jaksolla 2007-2010 yli puolet tutkimusväestöstä oli jäänyt työttömäksi vuonna 2010 (taulukko 2). Mitä aikaisempi vuosi, sen pienempi oli tutkimusväestön osuus. Jaksolla 2011-2014 tutkimusväestö jakautui tasaisemmin eri vuosille. Silloinkin suurin osuus oli viimeisenä vuonna, 2014.

Taulukko 2. Tutkimusväestön jakautuminen työnhaun aloitusvuoden ja sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

Vuosi	Miehet	Naiset	Vuosi	Miehet	Naiset
2007	5	6	2011	22	21
2008	11	13	2012	22	23
2009	26	27	2013	27	26
2010	58	54	2014	29	29
Yhteensä	100	100	Yhteensä	100	100
N	2808	3175	N	12383	15442

4.1.2 Jakaumat taustamuuttajien mukaan kotoutumisaineistossa

Miesten ja naisten **lähtömaat** poikkesivat toisistaan (taulukko 3). Ensimmäisellä jaksolla yleisin lähtöalue miehillä oli Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka, josta maahanmuuttajista tuli 25 prosenttia. Seuraavaksi yleisimmät lähtöalueet olivat Afrikka, Venäjä ja Aasia, joista kustakin tuli viitisentoista prosenttia. Virolaisia oli seitsemän prosenttia. Naisista taas 30 prosenttia tuli Aasiasta ja neljännes Venäjältä. Jälkimmäisellä ajanjaksolla suurin osa miehistä, viidennes, tuli edelleen Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta, mutta toiseksi suurin ryhmä olivat virolaiset, 16 prosenttia. Venäjältä, Afrikasta ja Aasiasta oli kustakin reilu kymmenes. Naisista Aasiasta tuli edelleen kolmannes, Venäjältä viidennes. Virolaisia oli sama osuus kuin miehillä, 16 prosenttia. Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta tulijoista oli vain kahdeksan prosenttia.

Keskimäärin maahanmuuttajilla oli kulunut **muuttopäivästä** ensimmäisellä ajanjaksolla 7,8 kuukautta työnhaun alkamiseen. Jälkimmäisellä jaksolla kesto oli miehillä 6,8 ja naisilla 5,9 kuukautta.

Molempina jaksoina naisissa oli enemmän korkea-asteen suorittaneita kuin miehissä. Ensimmäisellä ajanjaksolla työttömäksi jääneet olivat jonkin verran korkeammin koulutettuja kuin jälkimmäisellä. Tämä tosin saattaa johtua myös siitä, että perusasteen suorittaneihin on luettu myös ne, joilla tieto koulutuksesta puuttuu. Heihin saattaa sisältyä myös korkea-asteen koulutuksen suorittaneita. Rekisteriin merkitään yleensä tieto vain Suomessa suoritetusta koulutuksesta. Ulkomailla suoritettu tutkinto on rekisterissä yleensä vain, mikäli tutkinto on hyväksytetty Suomessa.

Noin neljällä prosentilla suomen tai ruotsin **suullinen kielitaito** oli erinomainen niistä, joiden kielitaito oli tiedossa. Jaksolla 2011-2014 työttömäksi jääneillä oli hieman aiempaa jaksoa enemmän niitä, joiden kielitaito oli heikko. Naisissa oli molempina jaksoina hieman miehiä enemmän hyvän kielitaidon omaavia, miehissä taas tyydyttävän. Kielitaidossa oli paljon puuttuvia tietoja, miehillä hieman enemmän kuin naisilla.

Ylivoimaisesti suurin osa maahanmuuttajista asui Uudellamaalla, osuuden ollessa suurempi jälkimmäisellä ajanjaksolla, jolloin 45 prosenttia asui Uudellamaalla. Muilla alueilla osuus oli parhaimmillaankin vain 12 prosenttia.

Puolison ja lasten kanssa asuvia oli kussakin ryhmässä kolmannes. Lapsettomia puolison kanssa asuvia oli miehissä kunakin jaksona reilu neljännes, naisissa taas kaksi viidestä. Naisista 7 prosenttia oli yksinhuoltajia. Miehistä yksinhuoltajia oli niin vähän, ettei heitä voitu analysoida erikseen, vaan heidät on yhdistetty luokkaan jonkun muun kanssa asuvat. Jonkun muun kanssa asuvia oli miehissä enemmän kuin naisissa, samoin heitä, jotka asuivat yksin. **Alle 3-vuotiaita lapsia** oli 15 prosentilla. Miehistä molempina jaksoina **alle 18-vuotiaita lapsia** oli kahdella kolmesta, naisilla 60 prosentilla. **Suomalainen puoliso** oli kolmasosalla, vuosina 2007-2010 työttömäksi jääneille miehillä hieman harvemmallä.

Taulukko 3. Tutkimusväestön jakautuminen taustatekijöiden ja sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

	2007-2010						2011-2014					
	Miehet			Naiset			Miehet			Naiset		
	%	95 %:n lv		%	95 %:n lv		%	95 %:n lv		%	95 %:n lv	
Lähtömaa												
P- & L-Eurooppa	6	5	7	3	3	4	8	8	9	4	4	4
Itä-Eurooppa	4	4	5	6	5	7	6	6	7	7	6	7
Etelä-Eurooppa	5	4	6	3	2	4	7	6	7	4	4	4
Viro	7	6	8	8	7	9	16	15	16	16	15	16
Venäjä	15	14	16	24	23	25	12	12	13	18	18	19
Amerikka & Oseania	5	4	6	3	2	3	5	5	6	3	3	4
Lähi-itä & P-Afrikka	25	23	26	8	7	9	20	19	20	8	8	9
Afrikka	17	16	19	12	11	14	12	11	12	9	8	9
Aasia	14	13	15	30	29	32	13	13	14	29	29	30
Tieto puuttuu	2	1	3	1	1	2	2	1	2	1	1	1
Koulutus												
Perusaste, puuttuva	57	55	59	48	47	50	67	66	68	62	61	63
Keskiaste	24	23	26	23	21	24	19	18	19	16	15	16
Korkea-aste	19	18	21	29	27	31	14	14	15	22	22	23
Kielitaito												
Äidinkieli/erittäin hyvä	3	3	4	4	3	4	3	3	3	3	3	3
Hyvä	23	21	24	30	28	31	20	19	21	26	25	27
Tyydyttävä	35	33	37	31	29	32	29	28	30	28	27	29
Heikko	14	13	15	14	13	15	16	15	17	16	15	16
Tieto puuttuu	25	23	27	22	21	23	32	31	33	28	27	29
Asuinalue												
Uusimaa	37	35	39	39	37	41	46	45	47	45	44	46
Varsinais-Suomi & Satakunta	11	10	12	9	8	10	12	12	13	11	11	12
Häme	6	6	7	7	6	8	5	5	6	6	5	6
Pirkanmaa	8	7	9	8	7	9	7	6	7	7	6	7
Kaakkois-Suomi	10	8	11	9	8	10	6	6	6	7	6	7
E-Savo, E- & P-Karjala	9	8	10	9	8	10	6	6	6	7	7	8
Keski-Suomi, E-Pohjanmaa, Pohjanmaa	9	8	10	10	9	11	10	10	11	10	10	10
P-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi	11	10	12	9	8	10	8	7	8	7	7	7
Perhemuoto												
Puoliso & lapsia	34	33	36	33	31	34	31	31	32	34	34	35
Puoliso	26	24	28	42	41	44	30	30	31	43	43	44
Yksinhuoltaja				7	6	8				7	7	8
Asuu jonkun muun kanssa	14	13	16	9	8	10	18	17	18	8	8	9
Asuu yksin / tieto puuttuu	26	25	28	9	8	10	20	20	21	7	7	7
Alle 3-vuotiaita lapsia												
Ei	84	83	85	86	85	87	85	85	86	85	84	85
Kyllä	16	15	17	14	13	15	15	14	15	15	15	16
Alle 18-vuotiaita lapsia												
Ei	65	63	67	59	58	61	67	66	68	58	57	59
Yksi	19	17	20	22	21	24	18	17	18	25	24	25
Kaksi tai enemmän	16	15	18	18	17	20	15	15	16	17	17	18
Puoliso Suomen kansalainen												
Ei	71	69	72	65	63	66	67	66	68	66	66	67
Kyllä	29	28	31	35	34	37	33	32	34	34	33	34
Yhteensä	100			100			100			100		
<i>N</i>	2 808			3 175			12 383			15 442		

4.2 Kotoutumissuunnitelman saaminen

4.2.1 Yleisesti

Tässä kappaleessa tarkastelemme kotoutumissuunnitelman saamista kolmen vuoden sisällä maahanmuutosta niillä maahanmuuttajilla, jotka olivat tulleet TE-toimiston asiakkaaksi vuosina 2007-2010 ja vuosina 2011-2014. Kotoutumissuunnitelman saamisen yleisyys oli huomattavasti harvinaisempaa ensimmäisellä jaksolla, jolloin kotoutumissuunnitelman saaminen oli reilut 100 per 100 000 henkilöpäivää (taulukko 4). Jälkimmäisellä jaksolla miehillä suunnitelman saamisen yleisyys oli 900 per 100 000 henkilöpäivää, naisilla hieman yleisempää.

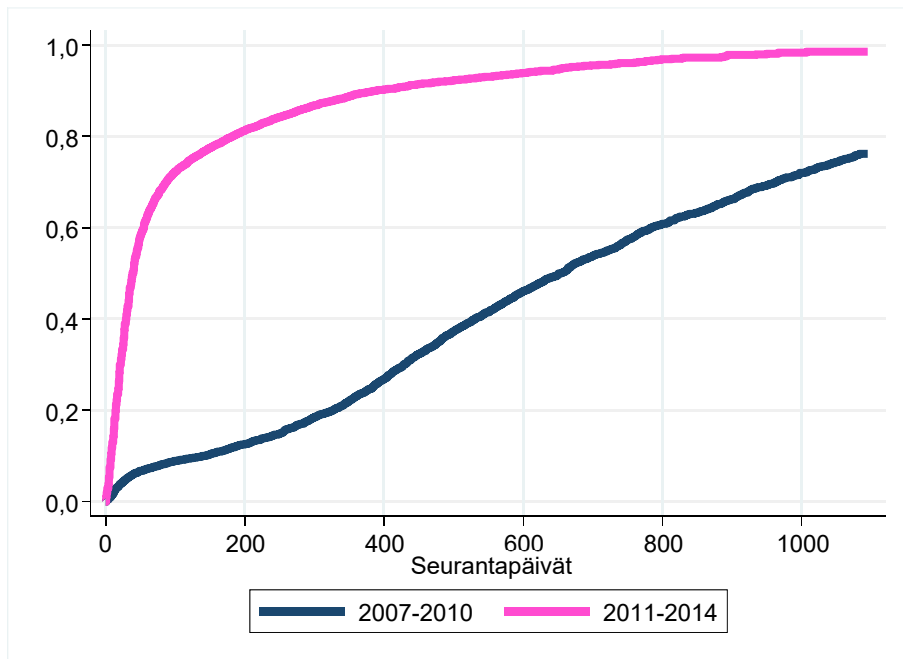
Muun suunnitelman (työllistymissuunnitelma, työllistymisohjelma, aktivointisuunnitelma, yksilöity työnhakusuunnitelma) saaminen oli huomattavasti harvinaisempaa. Ensimmäisellä jaksolla sen saamisen yleisyys oli 10 per 100 000 henkilöpäivää. Jälkimmäisellä jaksolla miehillä muun suunnitelman saaminen oli hieman naisia yleisempää (150 vs. 102 per 100 000 henkilöpäivää). Muu suunnitelma oli joko työllistymissuunnitelma, työllistymisohjelma, aktivointisuunnitelma tai yksilöity työnhakusuunnitelma.

Taulukko 4. Suunnitelman saamisen yleisyys (suunn., ikävakioitu per 100 000 henkilöpäivää) suunnitelman laadun ja sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

	2007-2010				2011-2014			
	Miehet		Naiset		Miehet		Naiset	
	Suunn.	95 % lv	Suunn.	95 % lv	Suunn.	95 % lv	Suunn.	95 % lv
Kotoutumis-suunnitelma	102	(97-107)	108	(103-113)	900	(872-929)	1156	(1124-1188)
Muu suunnitelma	10	(8-12)	7	(6-9)	150	(141-159)	102	(96-109)

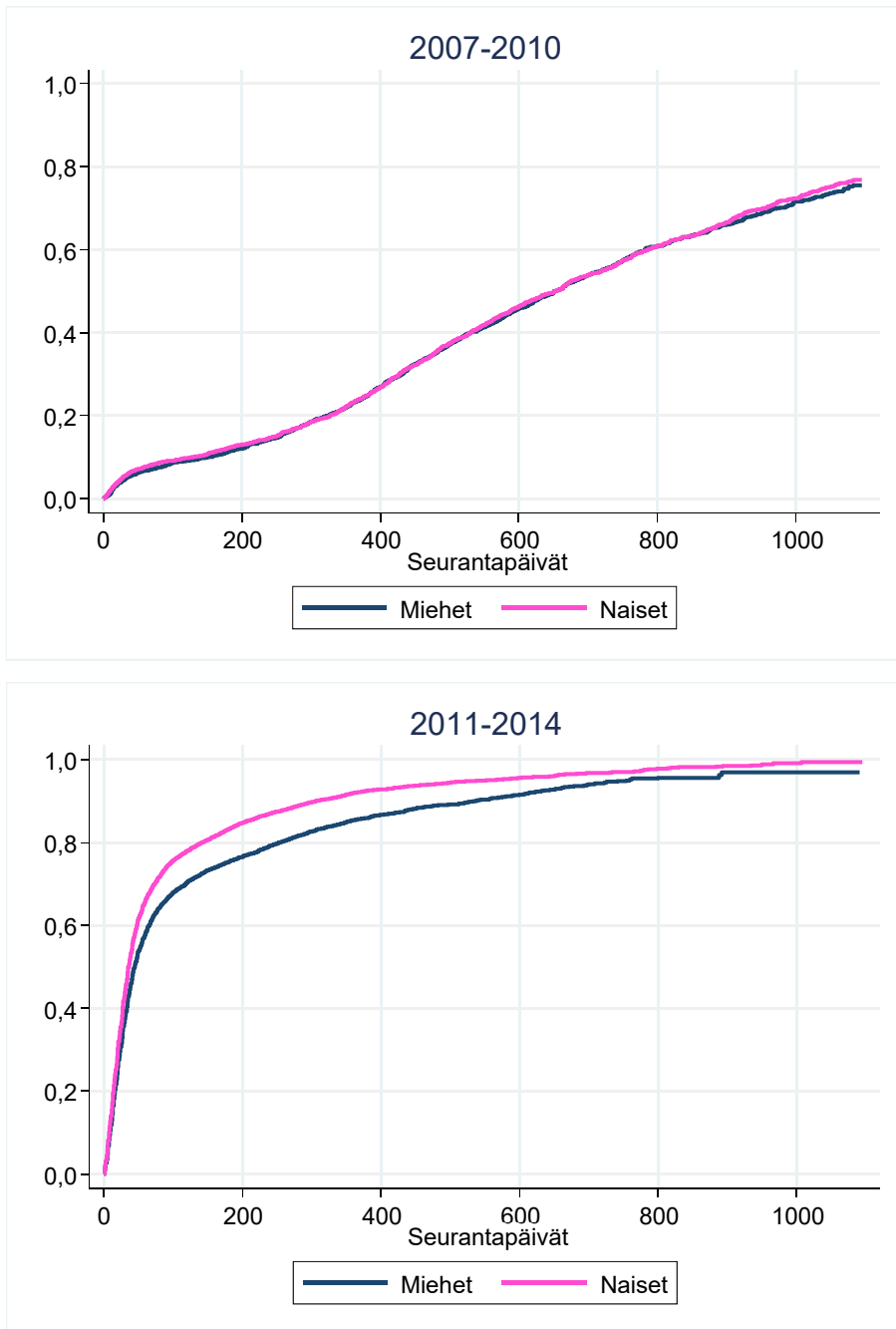
Kuviossa 1 on tarkasteltu kotoutumissuunnitelman saamisen todennäköisyyttä seuranta-päivien mukaan molemmilla seurantajaksoilla. Vuosina 2007-2010 kotoutumissuunnitelman saamisen todennäköisyys nousi melko lineaarisesti, kun taas vuosina 2011-2014 suurin osa sai suunnitelman pian seuranta-ajan alussa. Toisella jaksolla suunnitelman myös sai lopulta suurempi osa kuin ensimmäisellä.

Kuva 1. Kaplan-Meier-kuvio kotoutumissuunnitelman saamisen todennäköisyydestä vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

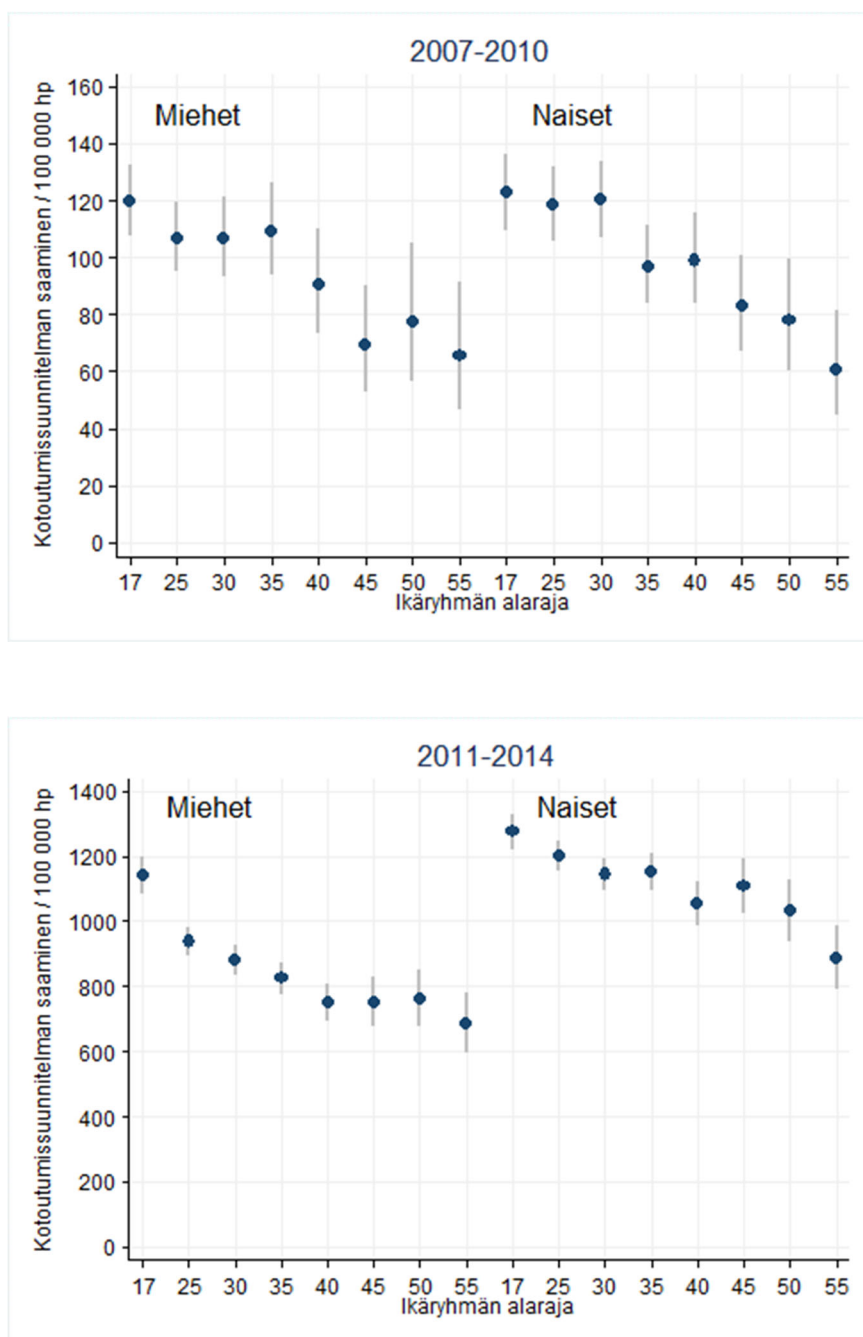
Jaksolla 2007-2010 ei ollut juuri sukupuolen välisiä eroja kotoutumissuunnitelman saamisessa (kuvio 2). Sen sijaan vuosina 2011-2014 naisista suurempi osa kuin miehistä sai kotoutussuunnitelman jo melko alussa seuranta-aikaa. Sukupuolten välinen ero kapeni loppua kohti, mutta säilyi silti edelleen naisten hyväksi.

Kuva 2. Kaplan-Meier-kuvio kotoutumissuunnitelman saamisen todennäköisyydestä sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

Molemmilla jaksoilla kotoutumissuunnitelman saaminen oli yleisintä 17-24-vuotiailla ja laski tämän jälkeen ikäryhmittäin, kuitenkin selvemmin jaksolla 2011-2014 (kuvio 3). Jälkimmäisellä jaksolla myös sukupuolten väliset erot ikäryhmien välillä olivat suuremmat.

Kuva 3. Kotoutumissuunnitelman saamisen yleisyys (per 100 000 henkilöpäivää) ja 95 %:n luottamusvälit iän ja sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

Kotoutumissuunnitelman saaminen yleistyi nopeasti vuodesta 2007 vuoteen 2010 (taulukko 5). Suuri nousu tapahtui myös vuosien 2010 ja 2011 välillä, jolloin suunnitelman saaminen oli miehillä yli 1000 ja naisilla 1300 per 100 000 henkilöpäivää. Seuraavana kahtena vuonna suunnitelman sai hieman harvempi, mutta vuonna 2014 taas hieman useampi.

Taulukko 5. Kotoutumissuunnitelman saamisen yleisyys (suunn., ikävakioitu per 100 000 henkilöpäivää) työhaunaloitusvuoden mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

	Miehet			Naiset		
Vuosi	Suunn.	95% lv		Suunn.	95% lv	
2007	13	8	19	14	9	19
2008	75	65	85	88	78	97
2009	144	133	154	178	167	188
2010	225	211	238	290	272	307
2011	1029	951	1107	1306	1224	1388
2012	928	868	989	1186	1119	1253
2013	944	883	1004	1144	1079	1208
2014	1365	1274	1455	1457	1372	1542

Kaikista ensimmäisellä jaksolla tutkimusväestöön seurannan alussa kuuluvista kotoutumissuunnitelman sai miehistä 47 prosenttia, naisista 50 prosenttia. Muun suunnitelman sai miehistä neljä ja naisista kolme prosenttia. Jälkimmäisellä tarkastelujaksolla kotoutumissuunnitelman sai kaikista seurannan alussa tutkimusväestöön kuuluvista miehistä 67 ja naisista 79 prosenttia. Muun suunnitelman sai miehistä 11 ja naisista 7 prosenttia. Suunnitelman saamisen jälkeen toiseksi yleisin seurannan päättymissy ensimmäisellä jaksolla oli kolmen vuoden täyttyminen maahanmuutosta, kun se jälkimmäisellä jaksolla oli paljon harvinaisempi (taulukko 6). Jälkimmäisellä jaksolla toiseksi yleisin syy oli työhaun päättyminen, syy ei tiedossa. Työllistyminen oli päättymissyynä hieman useammalla aikaisemmalla jaksolla kuin jälkimmäisellä, samoin koulutuksen alkaminen. Harvinaisempia seurannan päättymisyyitä olivat maastamuutto, 60 vuotta täyttäminen, eläkkeelle jääminen ja kuoleminen.

Taulukko 6. Tutkimusväestön seuranta-ajan päättymissy (%) kotoutumissuunnitelman saamisessa sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

	2007-2010		2011-2014	
Päättymissy	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Suunnitelman saaminen	51	53	79	87
Maastamuutto	0	0	0	0
Työllistyminen	11	8	5	2
Työnhaku päättynyt, syy ei tiedossa	7	7	11	7
Kuollut	*	*	*	*
3 vuotta maahanmuutosta	23	24	4	2
Koulutuksen alkaminen	6	6	1	1
Täyttänyt 60 vuotta	2	1	0	0
Jäänyt eläkkeelle	*	*	*	*
Seuranta-aika päättynyt			1	1
Yhteensä	100	100	100	100

*Tapausmäärä alle 5

4.2.2 Taustamuuttujien mukaan

Taulukossa 7 on kotoutumissuunnitelman saaneiden ikävakioidut osuudet eri taustamuuttujien mukaan. Osuudet on laskettu kaikkia seurannan alussa mukana olleita kohden.

Yleisintä kotoutumissuunnitelman saaminen oli Lähi-idästä ja Afrikasta tulleilla. Selvästi harvinaisinta kotoutumissuunnitelman saaminen oli virolaisilla. Suhteellisen harvinaista se oli myös muualta Euroopasta muuttaneilla. Kaudella 2007-2010 lähtömaiden välillä näyttäisi olleen suurempia eroja kotoutumissuunnitelman saamisessa kuin kaudella 2011-2014. Useimmissa tapauksissa naisilla kotoutumissuunnitelman saaminen oli yleisempää kuin miehillä. Joissain tapauksissa ero oli hyvinkin suuri, esimerkiksi Itä-Euroopasta ja Virosta tulleilla. Sen sijaan Amerikasta ja Oseaniasta tulleilla sukupuolten välillä eroja ei ollut. Sukupuolten välinen ero oli pieni myös venäläisillä ja Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta tulleilla.

Koulutuksen mukaiset erot kotoutumissuunnitelman saamisessa olivat vähäisiä. Suurimmat erot olivat miehillä vuosina 2007-2010, jolloin suunnitelman saaminen oli harvinaisinta keskiasteen koulutuksen saaneilla. Maahanmuuttajien koulutustiedoissa on kuitenkin hyvin paljon puuttuvia tietoja, mikä kannattaa muistaa tulosten tulkinnessa.

Myös kielitaidossa oli paljon puuttuvia tietoja. Kuvaavaa onkin, että kotoutumissuunnitelman saaminen oli yleisintä niillä, joilta tieto kielitaidosta puuttui kokonaan. Harvinaisinta suunnitelman saaminen oli niillä, joilla kielitaito oli erittäin hyvä.

Asuinalueittain kotoutumissuunnitelman saamisessa oli suuria eroja. Suhteellinen ero alhaisimman ja korkeimman alueen välillä oli suurempi miehillä kuin naisilla. Suhteelliset erot olivat suuremmat ensimmäisellä tarkastelujaksolla, sekä miehillä että naisilla. Yleisintä kotoutumissuunnitelman saaminen vuosina 2007-2010 oli Kaakkois-Suomessa, miehillä myös Etelä-Savossa ja Etelä- ja Pohjois-Karjalassa. Harvinaisinta suunnitelman saaminen vuosina 2007-2010 oli Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa, jälkimmäisenä ajanjaksona puolestaan Uudellamaalla, jossa suunnitelman saaminen oli suhteellisen harvinaista myös ensimmäisellä jaksolla.

Perhemuodon mukaan suunnitelman saamisessa ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja jaksolla 2007-2010. Sen sijaan jaksolla 2011-2014 erot olivat suuria. Yleisintä suunnitelman saaminen oli puolison (oli lapsia tai ei) kanssa asuvilla, harvinaisinta taas jonkun muun kanssa asuvilla, eritoten miehillä. Jaksolla 2007-2010 ne, joilla oli alle 3-vuotiaita lapsia, saivat kotoutumissuunnitelman harvemmin kuin ne, joilla lapsia ei ollut. Ero oli suurempi naisilla kuin miehillä. Naisilla näin oli myös jaksolla 2011-2014, miehillä sen sijaan suunnitelman saaminen oli yleisempää niillä, joilla lapsia oli. Alle 18-vuotiaiden lasten olemassaololla ei ollut juuri merkitystä, paitsi jälkimmäisessä ajanjaksolla miehille, joilla suunnitelman saaminen oli harvinaisinta niillä, joilla lapsia ei ollut. Suomalaisella puolisoilla ei ollut merkitystä jaksolla 2007-2010. Sen sijaan jälkimmäisellä jaksolla kotoutumissuunnitelman saaminen oli selvästi yleisempää niillä, joiden puoliso oli Suomen kansalainen.

Taulukko 7. Kotoutumissuunnitelman saaneiden ikävakioitu osuus (%) taustatekijöiden ja sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

Lähtömaa	2007-2010						2011-2014					
	Miehet			Naiset			Miehet			Naiset		
	%	95 % lv		%	95 % lv		%	95 % lv		%	95 % lv	
P- & L-Eurooppa	39	32	47	43	34	52	57	53	60	61	58	65
Itä-Eurooppa	28	20	38	49	42	56	44	40	48	75	72	77
Etelä-Eurooppa	40	32	47	49	41	57	68	64	71	78	74	82
Viro	23	17	31	36	30	43	21	20	23	53	51	55
Venäjä	50	45	56	53	49	56	84	82	86	87	85	88
Amerikka & Oseania	41	33	50	41	31	51	83	80	86	84	80	87
Lähi-itä & P-Afrikka	53	49	58	58	52	64	85	83	86	86	84	88
Afrikka	54	49	59	57	51	62	81	79	84	89	87	91
Aasia	45	40	50	51	48	55	79	77	81	87	86	88
Tieto puuttuu	58	48	68	54	41	67	76	70	81	87	82	92
Koulutus												
Perusaste, puuttuva	48	46	51	51	48	53	67	66	68	80	79	81
Keskiaste	43	39	47	50	46	53	65	63	67	78	76	79
Korkea-aste	46	42	51	51	47	54	68	66	71	79	78	81
Kielitaito												
Äidinkieli/erittäin hyvä	27	19	36	36	27	46	40	35	45	49	44	54
Hyvä	51	46	55	55	52	58	71	69	73	82	81	83
Tyydyttävä	53	50	56	54	51	57	81	80	83	87	86	88
Heikko	50	45	55	58	54	63	75	73	77	85	83	86
Tieto puuttuu	32	29	36	38	34	41	49	48	51	69	68	71
Asuinalue												
Uusimaa	41	38	44	49	46	52	63	62	65	76	75	77
Varsinais-Suomi & Satakunta	31	26	36	38	33	44	66	63	68	79	77	81
Häme	41	34	49	48	41	54	73	69	76	80	77	82
Pirkanmaa	46	40	53	47	41	53	79	76	81	84	82	86
Kaakkois-Suomi	62	56	67	62	56	68	72	68	75	85	82	87
E-Savo, E- & P-Karjala	65	58	70	56	50	61	71	68	74	87	84	88
Keski-Suomi, E-Pohjanmaa, Pohjanmaa	50	43	56	54	48	59	63	60	66	79	77	81
P-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi	53	47	58	53	47	59	75	72	78	82	80	85
Perhemuoto												
Puoliso & lapsia	44	41	48	48	45	52	73	71	74	82	80	83
Puoliso	47	43	50	52	49	54	73	72	75	84	83	85
Yksinhuoltaja (naisilla)				46	39	53		25	46	73	70	75
Asuu jonkun muun kanssa	43	38	48	46	38	54	44	42	46	62	59	65
Asuu yksin / tieto puuttuu	49	46	53	57	51	63	63	61	65	64	61	67
Alle 3-vuotiaita lapsia												
Ei	48	46	50	52	50	54	66	66	67	80	79	81
Kyllä	41	37	45	36	32	40	72	69	75	71	70	73
Alle 18-vuotiaita lapsia												
Ei	47	45	50	52	49	54	63	62	64	79	78	80
Yksi	45	40	49	48	44	52	73	71	75	80	78	81
Kaksi tai enemmän	45	40	50	52	47	57	76	74	78	83	81	85
Puoliso Suomen kansalainen												
Ei	48	45	50	51	48	53	61	60	62	77	76	78
Kyllä	45	42	49	50	47	53	79	77	80	84	83	85
Yhteensä	46	45	48	50	49	52	67	66	68	79	79	80

4.2.3 Mallit

Coxin regressioanalyysin avulla mallinnettiin kunkin taustamuuttujan yhteyttä kotoutumissuunnitelman saamiseen. Mallit huomioivat sekä kotoutumissuunnitelman saamiseen kuluvan ajan että muista syistä vaihtelevan seuranta-ajan pituuden. Kaikissa malleissa on vakioitu ikä sekä työnhaun aloitusvuosi. Vakioimme ensin kunkin taustamuuttujan yksitel- len ja lopuksi kaikki yhtä aikaa tarkastellaksemme kunkin taustatekijän itsenäistä yhteyttä kotoutumissuunnitelman saamiseen. Teimme mallit erikseen vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijaksi ilmoittautuneille, erikseen miehille ja naisille.

Vuosina 2007-2010 työnhakijoiksi ilmoittautuneet

Miehillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja **ikäryhmien** välillä vakiointien jälkeen (taulukko 8). Vaikutti kuitenkin siltä, että suunnitelman saamisen todennäköisyys laski 40 ikä- vuoden jälkeen. Sen sijaan naisilla 30-34-vuotiaat saivat muita todennäköisemmin kotou- tumissuunnitelman, kun taustatekijät oli vakioitu.

Työnhaunaloitusvuosien välillä oli hyvin suuret erot, myös muiden tekijöiden vakioinnin jälkeen. Kotoutumissuunnitelman saamisen todennäköisyys nousi vuosi vuodelta sekä mie- hillä että naisilla.

Lähtömaiden välillä oli suuria eroja ennen taustatekijöiden vakiointia, etenkin miehillä. Vertailuryhmäksi valittiin virolaiset. Miehistä heillä oli itäeurooppalaisten ohella alhaisin todennäköisyys saada kotoutumissuunnitelma. Korkein todennäköisyys oli venäläisillä ja eteläeurooppalaisilla, mutta myös pohjois- ja länsieurooppalaisilla sekä Lähi-idästä ja Poh- jois-Afrikasta tulleilla. Taustatekijöiden vakiointi selitti eroista suuren osan. Sen jälkeen Etelä-Euroopasta tulleilla oli edelleen korkea todennäköisyys saada kotoutumissuunni- telma. Naisilla lähtömaiden väliset erot olivat pienemmät. Suurella osalla kotoutumissuun- nitelman todennäköisyys oli samaa luokkaa virolaisten kanssa. Ainoastaan venäläisten kor- keampi todennäköisyys poikkesi tilastollisesti merkitsevästi, mutta vakioinnit selittivät eron. Työttömyyttä edeltävä **maassaoloaika** vähensi kotoutumissuunnitelman saamisen todennäköisyyttä sekä miehillä että naisilla.

Koulutuksen suhteen eroja ei ollut miehillä. Naisilla korkea-asteen koulutuksen saaneet saivat kotoutumissuunnitelman muita todennäköisemmin myös muiden taustatekijöiden huomioisen jälkeen. **Kielitaidon** suhteen näytti miehillä ennen vakiointeja siltä, että mitä parempi kielitaito, sitä todennäköisemmin sai kotoutumissuunnitelman. Yhteys ei kuiten- kaan ollut tilastollisesti merkitsevä.

Kotoutumissuunnitelman saamisen todennäköisyyttä verrattiin Uudenmaan ELY- alueeseen, jossa selvästi suurin osa maahanmuuttajista asui. **Asuinalueiden** väliset erot säilyivät melko muuttumattomina myös taustatekijöiden vakioimisen jälkeen. Alhaisin to-

dennäköisyys oli vakiointien jälkeenkin Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa. Todennäköisimmin suunnitelman sai Etelä-Savossa, Etelä- ja Pohjois-Karjalassa sekä Kaakkois-Suomessa.

Perhemuotojen välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja. Niiden miesten, joilla oli **alle 3-vuotiaita lapsia**, oli muita epätodennäköisempää saada kotoutumissuunnitelma. Naisilla yhteys oli päinvastainen. **Suomalainen puoliso** ei vaikuttanut kotoutumissuunnitelman saamisen todennäköisyyteen.

Taulukko 8. Taustatekijöiden yhteys kotoutumissuunnitelman saamiseen (HR) sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

	Miehet						Naiset					
	Malli 1			Malli 2			Malli 1			Malli 2		
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		HR	95 % lv		HR	95 % lv	
Ikä												
17-24	1,00			1,00			1,00			1,00		
25-29	0,92	0,79	1,07	0,92	0,78	1,08	1,01	0,87	1,18	0,92	0,79	0,92
30-34	1,06	0,90	1,25	1,07	0,90	1,28	1,08	0,93	1,26	1,01	0,85	1,01
35-39	1,02	0,85	1,22	1,03	0,85	1,26	0,97	0,81	1,16	0,92	0,76	0,92
40-44	0,81	0,65	1,01	0,83	0,65	1,06	0,96	0,79	1,16	0,91	0,74	0,91
45-49	0,76	0,57	1,01	0,75	0,55	1,01	0,84	0,67	1,06	0,79	0,62	0,79
50-54	0,84	0,61	1,16	0,77	0,55	1,09	0,72	0,55	0,93	0,64	0,48	0,64
55-60	0,75	0,53	1,06	0,70	0,48	1,01	0,81	0,59	1,10	0,77	0,55	0,77
Vuosi												
2007	1,00			1,00			1,00			1,00		
2008	3,67	2,07	6,49	3,50	1,97	6,20	4,60	2,68	7,87	4,49	2,61	7,70
2009	10,85	6,34	18,59	11,13	6,48	19,11	13,82	8,23	23,19	14,25	8,48	23,96
2010	25,17	14,75	42,95	28,88	16,85	49,50	34,37	20,53	57,56	38,45	22,90	64,55
Lähtömaa												
P- & L-Eurooppa	1,58	1,06	2,36	1,26	0,83	1,94	1,29	0,91	1,84	1,20	0,83	1,72
Itä-Eurooppa	1,11	0,70	1,79	1,16	0,72	1,87	1,21	0,91	1,61	1,20	0,89	1,61
Etelä-Eurooppa	1,75	1,17	2,63	1,68	1,10	2,55	1,29	0,90	1,86	1,23	0,85	1,78
Viro	1,00			1,00			1,00			1,00		
Venäjä	1,79	1,27	2,53	1,29	0,90	1,85	1,26	1,00	1,59	1,01	0,79	1,28
Amerikka & Oseania	1,18	0,78	1,81	0,94	0,60	1,48	0,85	0,58	1,25	0,72	0,48	1,08
Lähi-itä & P-Afrikka	1,44	1,03	2,01	1,18	0,83	1,68	1,16	0,89	1,51	1,06	0,81	1,39
Afrikka	1,38	0,98	1,94	1,11	0,78	1,57	1,00	0,78	1,29	0,98	0,74	1,29
Aasia	1,34	0,95	1,90	1,14	0,79	1,62	1,08	0,86	1,36	0,99	0,77	1,27
Tieto puuttuu	1,50	0,91	2,46	1,30	0,79	2,15	1,06	0,67	1,68	0,99	0,63	1,58
Maassaolo												
Maassaolokuukaudet	0,97	0,97	0,98	0,98	0,97	0,99	0,99	0,98	1,00	0,99	0,98	0,99
Koulutus												
Perusaste, puuttuva	1,00			1,00			1,00			1,00		
Keskiaste	1,03	0,89	1,18	0,95	0,81	1,11	1,05	0,93	1,20	1,03	0,90	1,18
Korkea-aste	1,14	0,98	1,33	0,99	0,83	1,17	1,26	1,11	1,41	1,16	1,01	1,33
Suullinen kielitaito												
Äidinkieli/erittäin hyvä	1,00			1,00			1,00			1,00		
Hyvä	0,99	0,66	1,48	0,95	0,63	1,44	1,07	0,76	1,50	1,06	0,75	1,50
Tyydyttävä	0,93	0,62	1,38	0,91	0,60	1,38	0,92	0,65	1,29	0,98	0,69	1,40
Heikko	0,86	0,57	1,30	0,77	0,50	1,18	0,97	0,69	1,38	1,07	0,74	1,54
Tieto puuttuu	0,84	0,56	1,26	0,86	0,57	1,32	0,88	0,62	1,24	0,97	0,68	1,38

	Miehet						Naiset					
	Malli 1			Malli 2			Malli 1			Malli 2		
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		HR	95 % lv		HR	95 % lv	
Asuinalue												
Uusimaa	1,00			1,00			1,00			1,00		
Varsinais-Suomi & Satakunta	0,70	0,56	0,87	0,69	0,55	0,87	0,62	0,51	0,76	0,60	0,49	0,74
Häme	1,03	0,80	1,32	1,03	0,80	1,33	1,02	0,83	1,26	0,99	0,80	1,23
Pirkanmaa	1,40	1,12	1,74	1,35	1,08	1,69	1,03	0,84	1,25	1,01	0,83	1,24
Kaakkois-Suomi	1,93	1,61	2,32	1,90	1,56	2,32	1,62	1,36	1,92	1,56	1,31	1,87
E-Savo, E- & P-Karjala	1,88	1,56	2,26	1,89	1,56	2,29	1,39	1,17	1,67	1,37	1,14	1,65
Keski-Suomi, E-Pohjanmaa, Pohjanmaa	1,29	1,05	1,58	1,29	1,04	1,59	1,24	1,04	1,48	1,17	0,98	1,40
P-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi	1,44	1,21	1,71	1,56	1,30	1,88	1,16	0,97	1,39	1,20	1,00	1,44
Perhemuoto												
Puoliso & lapsia	1,00			1,00			1,00			1,00		
Puoliso	1,16	0,99	1,35	1,05	0,87	1,27	0,93	0,83	1,05	0,94	0,81	1,09
Yksinhuoltaja							0,81	0,66	1,01	0,82	0,65	1,03
Asuu jonkun muun kanssa	0,99	0,83	1,19	0,91	0,72	1,13	0,84	0,69	1,04	0,90	0,72	1,13
Asuu yksin / tieto puuttuu	0,96	0,82	1,11	0,85	0,69	1,04	0,87	0,72	1,05	0,93	0,75	1,15
Alle 3v lapsia												
Ei	1,00			1,00			1,00			1,00		
Kyllä	0,83	0,71	0,98	0,85	0,70	1,05	1,12	0,96	1,31	1,16	0,96	1,40
Suomalainen puoliso												
Ei	1,00			1,00			1,00			1,00		
Kyllä	1,07	0,95	1,21	1,03	0,85	1,23	1,07	0,96	1,18	1,09	0,95	1,24

Malli 1: ikä + työnhaun aloitusvuosi + kyseinen taustatekijä

Malli 2: ikä +työnhaun aloitusvuosi + kaikki taustatekijät

Vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneet

Ikäryhmittäiset erot kotoutumissuunnitelman saamisessa selittyivät sekä miehillä että naisilla hieman taustatekijöiden vakioinnin jälkeen (taulukko 9). Ennen vakiointia kotoutumissuunnitelman saamisen todennäköisyys laski iän myötä. Vakiointien jälkeen todennäköisyys oli miehillä korkein 17-24-vuotiailla ja 50-54-vuotiailla, naisilla taas muita alhaisempi 40-44-vuotiailla ja 55-60-vuotiailla.

Miehillä ennen vakiointeja alhaisin todennäköisyys suunnitelman saamiseen oli **vuonna** 2014 työttömäksi jääneillä, naisilla taas 2012. Vakioinnin jälkeen todennäköisyys oli molemmilla sukupuolilla suurin vuonna 2011, naisilla myös 2012. Vuosien väliset erot olivat huomattavasti pienemmät kuin ensimmäisellä jaksolla.

Lähtömaista selvästi alhaisin todennäköisyys suunnitelman saamiseen oli virolaisilla. Miehillä muiden maiden väliset erot Viroon olivat suuremmat kuin naisilla. Taustatekijöiden

vakioiminen selitti noin puolet virolaisia suuremmasta todennäköisyydestä saada kotoutumissuunnitelma kaikilla muilla paitsi itäeurooppalaisilla, joilla taustatekijät selittivät vain viidenneksen. Vakiointien jälkeenkin suunnitelman saannin todennäköisyys oli virolaisiin verrattuna yli kaksinkertainen pohjois- ja länsieurooppalaisilla, itäeurooppalaisilla sekä eteläeurooppalaisilla. Venäläisillä, Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan kansalaisilla, afrikkalaisilla ja aasialaisilla todennäköisyys oli yli kolminkertainen. Korkein todennäköisyys oli amerikkalaisilla ja oseanialaisilla. Naisilla taustatekijät selittivät eroista vähemmän kuin miehillä. Vakiointien jälkeen korkein todennäköisyys, 1,7-kertainen virolaisiin verrattuna, oli Amerikasta ja Oseaniasta tulleilla. Toiseksi korkein todennäköisyys oli afrikkalaisilla. Virolaisiin verrattuna todennäköisyys oli 1,5-kertainen eteläeurooppalaisilla, venäläisillä, Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta tulleilla sekä aasialaisilla.

Työttömyyttä edeltävä **maassaoloaika** vähensi kotoutumissuunnitelman saamisen todennäköisyyttä sekä miehillä että naisilla.

Miehillä korkea-asteen **koulutuksen** saaneilla oli korkein todennäköisyys saada kotoutumissuunnitelma. Taustatekijöiden vakiointien jälkeen myös keskiasteen koulutuksen saaneilla oli perusasteen koulutuksen saaneita korkeampi todennäköisyys suunnitelman saamiseen. Naisilla eroja ei juuri ollut. Koulutustuloksiin täytyy kuitenkin suhtautua varauksella, sillä koulutustiedoissa on maahanmuuttajilla paljon puuttuvia tietoja. Heidät on rekisterissä sisällytetty pelkän perusasteen tutkinnon suorittaneisiin.

Ennen vakiointeja suunnitelman saaminen oli todennäköisintä niillä, joiden **kielitaito** oli tyydyttävä ja harvinaisinta niillä, joiden kielitaito oli erittäin hyvä. Taustatekijät selittivät vajaa puolet tästä erosta. Vakiointien jälkeen suunnitelman saamisessa ei ollut suuria eroja kielitaidoltaan hyvien, tyydyttävien ja heikkojen välillä. Kielitaidossakin oli rekisteritiedoissa hyvin paljon puuttuvia, joten näihinkin tuloksiin on syytä suhtautua varauksella.

Ennen vakiointeja suunnitelman saaminen oli **asuinalueista** epätodennäköisintä Keski-Suomessa, Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla asuville, naisilla myös Pirkanmaalla. Todennäköisintä se oli Hämeessä sekä Pohjois-Pohjanmaalla, Kainuussa ja Lapissa. Vakiointien seurauksena suunnitelman saaminen oli epätodennäköisintä Keski-Suomessa, Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla, Pirkanmaalla, Etelä-Savossa ja Etelä- ja Pohjois-Karjalassa sekä Kaakkois-Suomessa.

Myös **perhemuoto** oli yhteydessä kotoutumissuunnitelman saamiseen. Puolison kanssa asuva lapseton sai todennäköisimmin kotoutumissuunnitelman ennen vakiointeja sekä miehillä että naisilla, toiseksi yleisimmin puolison ja lasten kanssa asuvat. Heikoimmassa asemassa miehistä olivat jonkun muun kuin puolison kanssa asuvat. Naisilla pystyttiin tarkastelemaan erikseen myös yksinhuoltajia, joiden todennäköisyys kotoutumissuunnitelmaan oli samaa tasoa kuin jonkun muun kanssa ja yksin asuvilla. Vakiointien jälkeen miehillä puolison kanssa asuvilla oli yhtä suuri todennäköisyys saada suunnitelma, oli lapsia tai ei. Muiden tai yksin asuvien todennäköisyys oli alhaisempi, keskenään samalla tasolla. Naisilla korkein todennäköisyys oli puolison ja lasten kanssa asuvilla, alhaisin jonkun muun kanssa ja yksin asuvilla.

Ennen vakiointia miehillä ei ollut merkitystä, onko **alle 3-vuotiaita lapsia**. Vakiointien myötä niiden, joilla oli alle 3-vuotiaita lapsia, todennäköisyys suunnitelman saamiseen oli kymmenisen prosenttia muita alhaisempi. Naisilla todennäköisyys saada kotoutumissuunnitelma oli alhaisempi niillä, joilla oli alle 3-vuotiaita lapsia.

Niillä miehillä, joilla oli **suomalainen puoliso**, oli 1,5-kertainen todennäköisyys kotoutumissuunnitelmaan muihin verrattuna. Tämä ero selittyi kuitenkin muilla taustatekijöillä. Naisilla ero oli huomattavasti pienempi ja kääntyi päinvastaiseksi taustatekijöiden vakioinnin jälkeen.

Taulukko 9. Taustatekijöiden yhteys kotoutumissuunnitelman saamiseen (HR) sukupuolen mukaan vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

	Miehet						Naiset					
	Malli 1			Malli 2			Malli 1			Malli 2		
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		HR	95 % lv		HR	95 % lv	
Ikä												
17-24	1,00			1,00			1,00			1,00		
25-29	0,87	0,82	0,93	0,92	0,86	0,98	0,95	0,90	1,00	0,98	0,93	1,04
30-34	0,81	0,76	0,87	0,89	0,83	0,96	0,94	0,88	0,99	0,95	0,90	1,01
35-39	0,78	0,72	0,84	0,90	0,83	0,97	0,96	0,90	1,02	0,96	0,90	1,03
40-44	0,74	0,68	0,81	0,92	0,84	1,01	0,90	0,84	0,97	0,92	0,85	0,99
45-49	0,70	0,63	0,77	0,89	0,80	1,00	0,92	0,85	1,01	0,98	0,90	1,07
50-54	0,75	0,67	0,85	1,01	0,89	1,14	0,89	0,81	0,98	0,94	0,85	1,04
55-60	0,70	0,60	0,80	0,83	0,72	0,96	0,80	0,72	0,90	0,88	0,78	0,99
Vuosi												
2011	1,00			1,00			1,00			1,00		
2012	1,02	0,96	1,09	0,84	0,79	0,90	1,06	1,01	1,12	0,99	0,94	1,04
2013	0,94	0,88	1,00	0,80	0,75	0,86	0,96	0,91	1,01	0,90	0,86	0,95
2014	0,91	0,85	0,97	0,86	0,80	0,92	0,94	0,90	0,99	0,92	0,87	0,97
Lähtömaa												
P- & L-Eurooppa	3,02	2,65	3,44	2,17	1,89	2,50	1,18	1,05	1,32	1,28	1,14	1,44
Itä-Eurooppa	2,30	1,98	2,67	2,07	1,78	2,41	1,43	1,31	1,57	1,37	1,25	1,50
Etelä-Eurooppa	4,10	3,59	4,68	2,54	2,21	2,91	1,63	1,47	1,82	1,48	1,33	1,65
Viro	1,00			1,00			1,00			1,00		
Venäjä	5,36	4,77	6,03	3,08	2,72	3,48	1,82	1,70	1,95	1,54	1,43	1,66
Amerikka & Oseania	5,46	4,78	6,24	3,16	2,74	3,64	1,79	1,61	1,99	1,69	1,51	1,89
Lähi-itä & P-Afrikka	4,80	4,29	5,37	3,02	2,68	3,40	1,73	1,60	1,88	1,51	1,39	1,65
Afrikka	4,64	4,12	5,22	2,94	2,60	3,33	1,72	1,59	1,87	1,62	1,49	1,77
Aasia	4,60	4,09	5,17	3,00	2,65	3,39	1,74	1,64	1,86	1,55	1,45	1,67
Tieto puuttuu	3,96	3,27	4,80	2,84	2,34	3,45	1,69	1,42	2,00	1,36	1,15	1,62
Maassaolo												
Maassaolokuu- kaudet	0,92	0,92	0,92	0,94	0,93	0,94	0,96	0,96	0,96	0,97	0,96	0,97
Koulutus												
Perusaste, puuttuva	1,00			1,00			1,00			1,00		
Keskiaste	0,99	0,93	1,06	1,07	1,00	1,14	0,96	0,91	1,01	1,03	0,97	1,09
Korkea-aste	1,05	0,98	1,12	1,05	0,98	1,12	0,96	0,92	1,01	0,96	0,91	1,01

	Miehet						Naiset					
	Malli 1			Malli 2			Malli 1			Malli 2		
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		HR	95 % lv		HR	95 % lv	
Suullinen kielitaito												
Äidinkieli/erittäin hyvä	1,00			1,00			1,00			1,00		
Hyvä	1,88	1,58	2,23	1,53	1,28	1,83	1,87	1,62	2,15	1,58	1,37	1,83
Tyydyttävä	2,22	1,87	2,63	1,58	1,32	1,89	2,03	1,76	2,34	1,60	1,39	1,86
Heikko	1,93	1,62	2,30	1,45	1,21	1,74	1,87	1,62	2,16	1,44	1,24	1,67
Tieto puuttuu	1,29	1,09	1,54	1,23	1,03	1,47	1,65	1,43	1,90	1,34	1,16	1,55
Asuinalue												
Uusimaa	1,00			1,00			1,00			1,00		
Varsinais-Suomi & Satakunta	0,99	0,92	1,06	0,99	0,92	1,06	1,03	0,97	1,10	1,02	0,96	1,08
Häme	1,24	1,12	1,36	1,01	0,91	1,12	1,12	1,03	1,21	1,03	0,95	1,12
Pirkanmaa	1,04	0,96	1,13	0,83	0,77	0,91	0,91	0,85	0,98	0,83	0,77	0,89
Kaakkois-Suomi	1,04	0,95	1,14	0,91	0,83	1,00	1,06	0,98	1,14	0,93	0,86	1,01
E-Savo, E- & P-Karjala	1,07	0,97	1,17	0,85	0,77	0,94	1,10	1,02	1,17	0,95	0,89	1,02
Keski-Suomi, E-Pohjanmaa, Pohjanmaa	0,87	0,80	0,94	0,77	0,71	0,83	0,87	0,81	0,92	0,77	0,72	0,82
P-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi	1,15	1,06	1,24	1,06	0,98	1,16	1,13	1,05	1,21	1,07	0,99	1,15
Perhemuoto												
Puoliso & lapsia	1,00			1,00			1,00			1,00		
Puoliso	1,05	1,00	1,11	1,01	0,94	1,08	1,08	1,04	1,13	0,94	0,89	0,99
Yksinhuoltaja							0,85	0,79	0,92	0,92	0,85	0,99
Asuu jonkun muun kanssa	0,58	0,54	0,63	0,81	0,74	0,88	0,80	0,74	0,86	0,75	0,69	0,81
Asuu yksin / tieto puuttuu	0,77	0,72	0,82	0,84	0,77	0,91	0,75	0,69	0,82	0,74	0,68	0,81
Alle 3v lapsia												
Ei	1,00			1,00			1,00			1,00		
Kyllä	1,05	0,99	1,11	0,92	0,85	0,99	0,86	0,81	0,90	0,93	0,87	0,99
Suomalainen puoliso												
Ei	1,00			1,00			1,00			1,00		
Kyllä	1,47	1,41	1,54	1,03	0,97	1,10	1,11	1,07	1,15	0,94	0,90	0,98

Malli 1: ikä + työhaun aloitusvuosi + kyseinen taustatekijä

Malli 2: ikä + työhaun aloitusvuosi + kaikki taustatekijät

4.3 Työllistyminen kotoutumissuunnitelman saamisen mukaan

4.3.1 Yleisesti

Seuraavaksi tarkastelemme kotoutumissuunnitelman saamisen yhteyttä työllistymiseen. Vertaamme työllistymistä niihin, joilla on tehty jokin muu suunnitelma (työllistymissuunnitelma, työllistymisohjelma, aktivointisuunnitelma tai yksilöity työnhakusuunnitelma) tai ei lainkaan suunnitelmaa.

Seuranta on tässä aloitettu työnhaun alusta. Molemmilla jaksoilla työllistymisen seuranta ulottuu vuoden 2015 loppuun seuranta-ajan ollessa siten pidempi ensimmäisellä jaksolla.

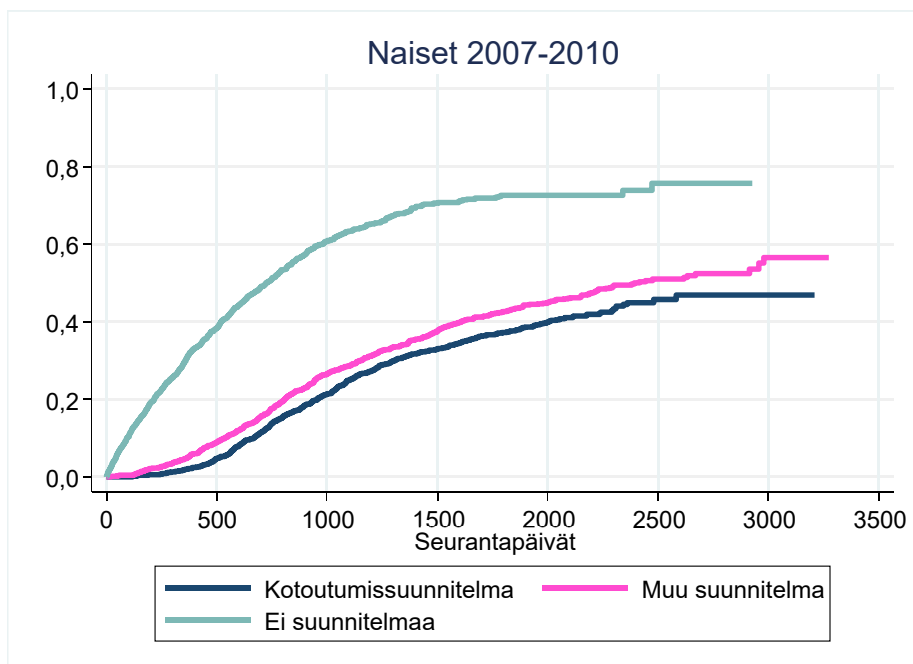
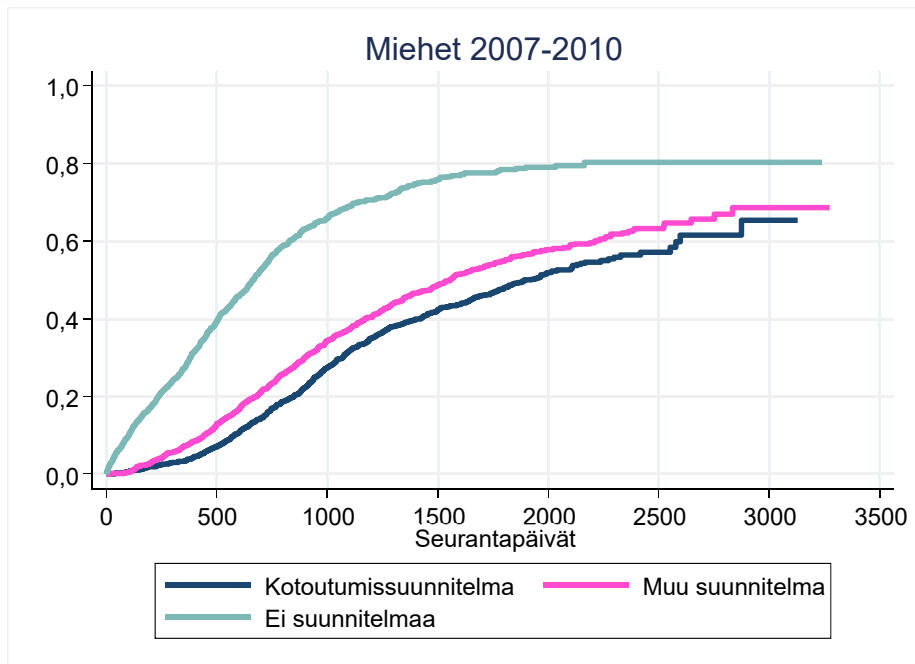
Taulukossa 10 on laskettu työllistyminen 100 000 henkilöpäivää kohti. Tämä ottaa huomioon työllistymisen nopeuden ja seurannasta eri syistä sensuroidut. Molemmilla sukupuolilla, kummallakin jaksolla, heikoiten työllistyivät ne, joille oli tehty kotoutumissuunnitelma, ja parhaiten ne, joille ei ollut tehty mitään suunnitelmaa. Ero oli pienin, kolminkertainen, miehillä ensimmäisellä jaksolla, ja suurin, kuusinkertainen, naisilla jälkimmäisellä jaksolla. Keskimäärin työllistyminen oli yleisempää jälkimmäisellä jaksolla. Poikkeuksen tästä tekee kotoutumissuunnitelman saaneet naiset, joiden työllistyminen oli parempaa ensimmäisellä jaksolla. Miesten työllistyminen oli kaikissa ryhmissä yleisempää kuin naisten.

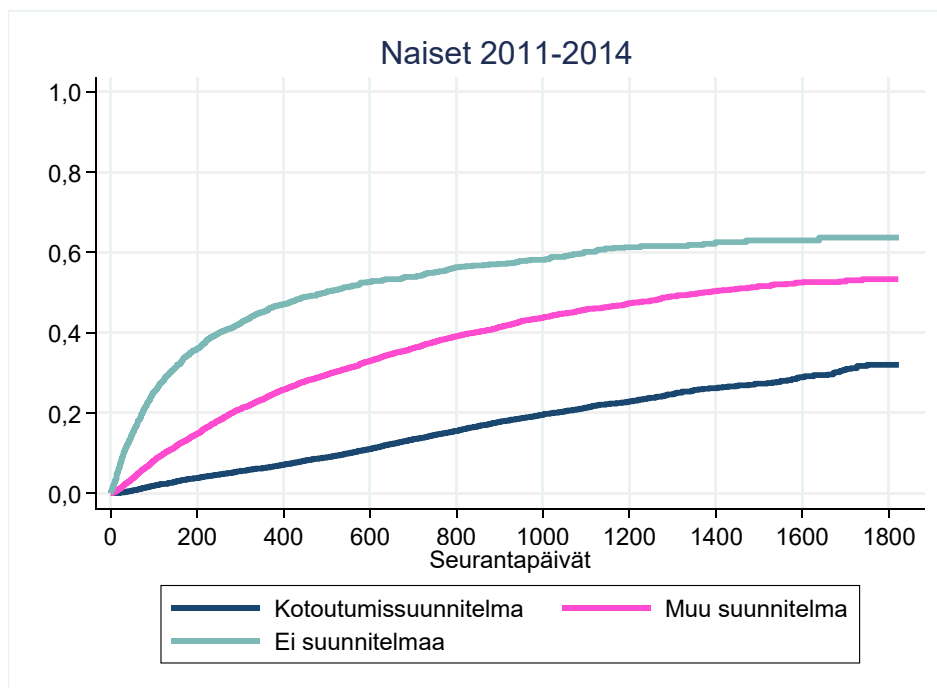
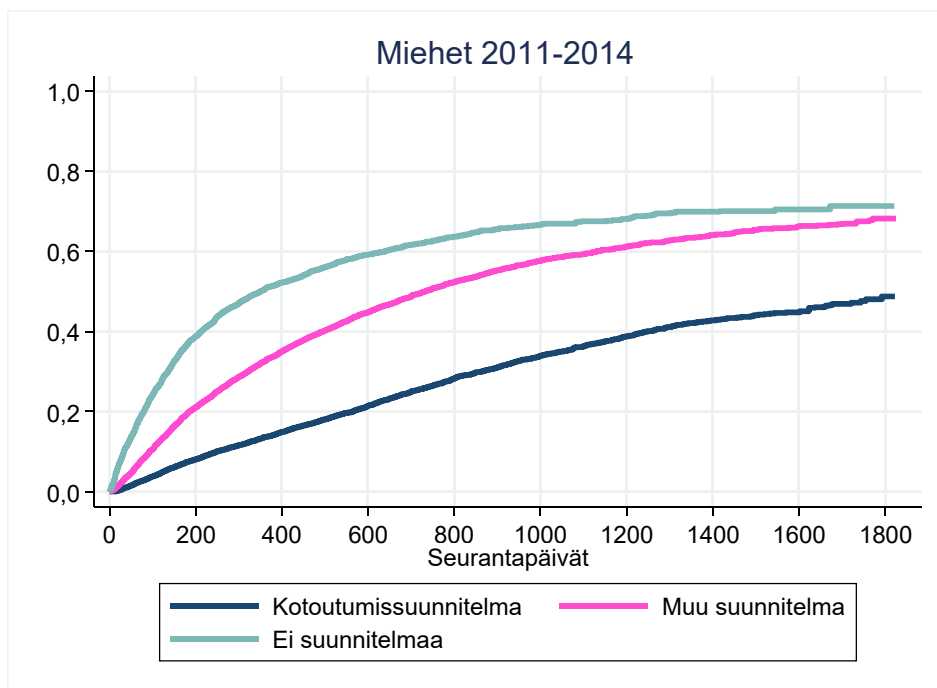
Taulukko 10. Työllistyminen (työll., ikävakioitu per 100 000 henkilöpäivää) suunnitelman saamisen ja sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoitettuneilla maahanmuuttajilla

	2007-2010				2011-2014			
	Miehet		Naiset		Miehet		Naiset	
	Työll.	95% lv	Työll.	95% lv	Työll.	95% lv	Työll.	95% lv
Kotoutumissuunnitelma	34	(31-36)	25	(23-27)	40	(38-41)	21	(20-22)
Muu suunnitelma	41	(38-44)	28	(26-30)	90	(87-94)	60	(57-62)
Ei suunnitelmaa	101	(93-109)	87	(81-94)	157	(149-165)	127	(119-135)
Kaikki	49	(47-51)	36	(34-37)	73	(71-74)	40	(39-41)

Kuviosta 4 nähdään työllistymisen todennäköisyys seuranta-ajan mukaan. Vuonna 2007-2011 kotoutumissuunnitelman ja muun suunnitelman saaneiden välillä oli suhteellisen pieni ero työllistymisessä sekä miehillä että naisilla. Ilman suunnitelmaa olevien työllistyminen oli nopeampaa ja jäi myös korkeammalle tasolle, etenkin naisilla. Vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi tulleilla muun suunnitelman saaneiden työllisyys lähestyi suunnitelmaa vailla olevien työllistymistä seuranta-ajan kuluessa. Näin oli varsinkin miehillä. Kotoutumissuunnitelman saaneiden työllisyys jäi selvästi alhaisemmalle tasolle.

Kuva 4. Kaplan-Meier-kuvio työllistymisen todennäköisyydestä suunnitelman saamisen ja sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

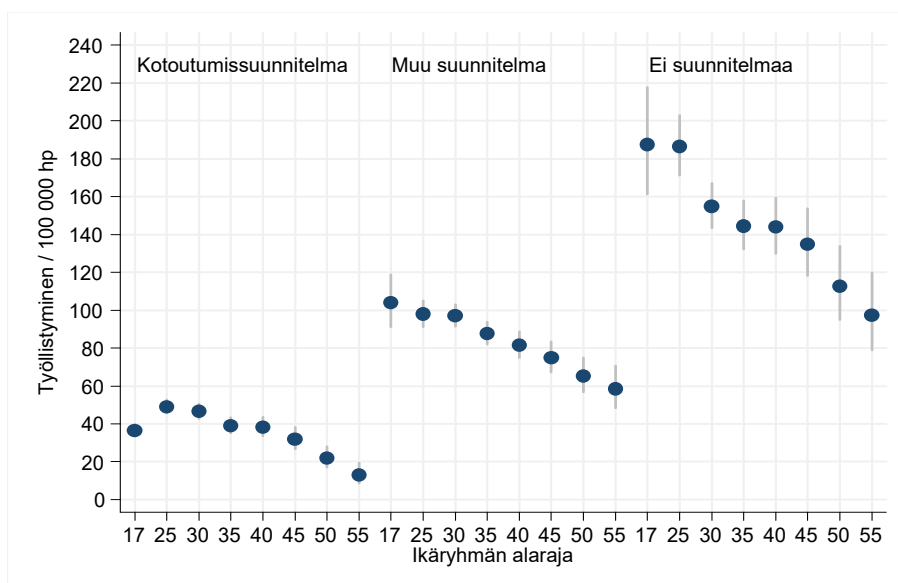
Taulukosta 11 nähdään, kuinka suuri osuus seurannan alussa mukana olleista työllistyi yli-päättään seurannan aikana. Ryhmien väliset erot ovat samansuuntaiset mutta pienemmät kuin edellä. Kotoutumissuunnitelman saaneista työllistyi lopulta ensimmäisellä jaksolla kaiken kaikkiaan 44 prosenttia miehistä ja 35 prosenttia naisista ja jälkimmäisellä 29 prosenttia miehistä ja 18 prosenttia naisista.

Taulukko 11. Ikävakioitu työllistyneiden osuus (%) suunnitelman saamisen ja sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

	2007-2010				2011-2014			
	Miehet		Naiset		Miehet		Naiset	
	%	95% lv	%	95% lv	%	95% lv	%	95% lv
Kotoutumissuunnitelma	44	(41-47)	35	(33-38)	29	(28-30)	18	(17-18)
Muu suunnitelma	53	(50-56)	41	(38-43)	53	(52-54)	40	(39-42)
Ei suunnitelmaa	58	(56-61)	54	(51-57)	57	(56-59)	49	(48-51)
Kaikki	52	(50-53)	43	(41-44)	44	(43-44)	29	(29-30)

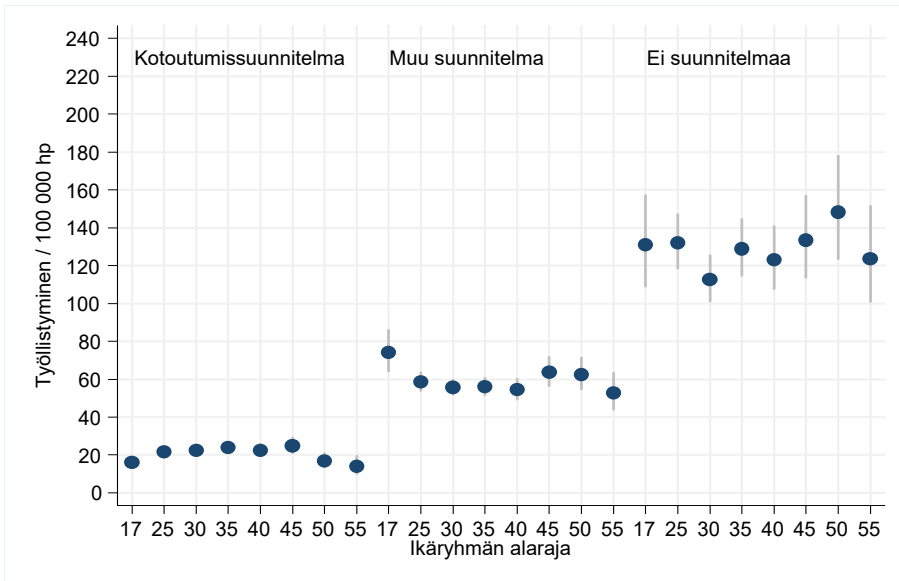
Työllistymisen tasoerot suunnitelman saamisen mukaan näkyivät myös ikäryhmittäisessä tarkastelussa. Miehillä oli selkeitä ikäryhmittäisiä eroja (kuvio 5). Työllistyminen laski iän mukana. Poikkeuksena oli kotoutumissuunnitelman saaneet, joilla 17-24-vuotiaiden työllisyys oli kahta seuraavaa 5-vuotisikäryhmää alhaisemmalla tasolla.

Kuva 5. Työllistyminen (per 100 000 henkilöpäivää) ja 95 %:n luottamusvälit iän ja suunnitelman saamisen mukaan, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneet maahanmuuttajamiehet

Naisilla ikäryhmittäiset erot olivat vähäisemmät kuin miehillä (kuvio 6).

Kuva 6. Työllistyminen (per 100 000 henkilöpäivää) ja 95 %:n luottamusvälit iän ja suunnitelman saamisen mukaan, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneet maahanmuuttajanaiset

Kun huomioitiin työllistyneiden ohella myös koulutukseen päässeet, pienenivät kotoutumissuunnitelman saaneiden ja kokonaan vaille suunnitelmaa olevien väliset erot erityisesti jälkimmäisellä jaksolla (taulukko 12). Ensimmäisellä jaksolla ei ollut lainkaan eroa kotoutumissuunnitelman saaneiden ja jonkun muun suunnitelman saaneiden välillä.

Taulukko 12. Työllistyminen / kouluun pääseminen (työll/koul, ikävakioitu per 100 000 henkilöpäivää) suunnitelman saamisen ja sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

	2007-2010				2011-2014			
	Miehet		Naiset		Miehet		Naiset	
	Työll/ koul	95 % lv	Työll/ koul	95 % lv	Työll/ koul	95 % lv	Työll/ koul	95 % lv
Kotoutumissuunnitelma	53	(50-56)	42	(40-45)	63	(61-65)	40	(39-41)
Muu suunnitelma	52	(49-56)	40	(38-43)	109	(105-112)	81	(78-84)
Ei suunnitelmaa	150	(140-159)	135	(127-144)	181	(172-191)	158	(149-168)
Kaikki	70	(68-73)	56	(54-58)	94	(92-96)	60	(59-62)

Kaiken kaikkiaan kaikista seurantaan kuuluneista työhön tai koulutukseen päätyi ensimmäisellä jaksolla miehistä 70 ja naisista 60 prosenttia jonkin suunnitelman saaneista (taulukko 13). Jälkimmäisellä jaksolla kotoutumissuunnitelman saaneista harvempi kuin muun suunnitelman saaneista päätyi työhön tai koulutukseen, naisista hieman harvempi kuin miehistä. Sen sijaan ilman suunnitelmaa olevilla sukupuolten välinen ero ei ollut kovin suuri kummallakaan jaksolla.

Taulukko 13. Ikävakioitu työllistyneiden / koulutukseen päässeiden osuus (%) suunnitelman saamisen ja sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

	2007-2010				2011-2014			
	Miehet		Naiset		Miehet		Naiset	
	%	95% lv	%	95% lv	%	95% lv	%	95% lv
Kotoutumissuunnitelma	69	(67-72)	60	(58-63)	46	(45-47)	33	(33-34)
Muu suunnitelma	68	(66-71)	59	(57-62)	64	(62-65)	55	(54-56)
Ei suunnitelmaa	87	(85-88)	85	(83-86)	66	(64-67)	62	(60-63)
Kaikki	75	(73-76)	67	(66-68)	57	(56-57)	44	(43-44)

Ensimmäisellä jaksolla työllistyminen oli yleisin syy seurannan päättymiseen (taulukko 14). Toiseksi yleisin syy oli koulutuksen alkaminen ja seuranta-ajan päättymisen. Toisella jaksolla yleisin syy oli seuranta-ajan päättymisen, tämän jälkeen työllistyminen ja koulutuksen alkaminen. Molempina jaksoina muutamalla prosentilla seuranta päättyi maastamuuttoon, 60-vuotissyntymäpäivään ja eläkkeelle jäämiseen. Seurannan päättymisen kuolemaan oli hyvin harvinaista.

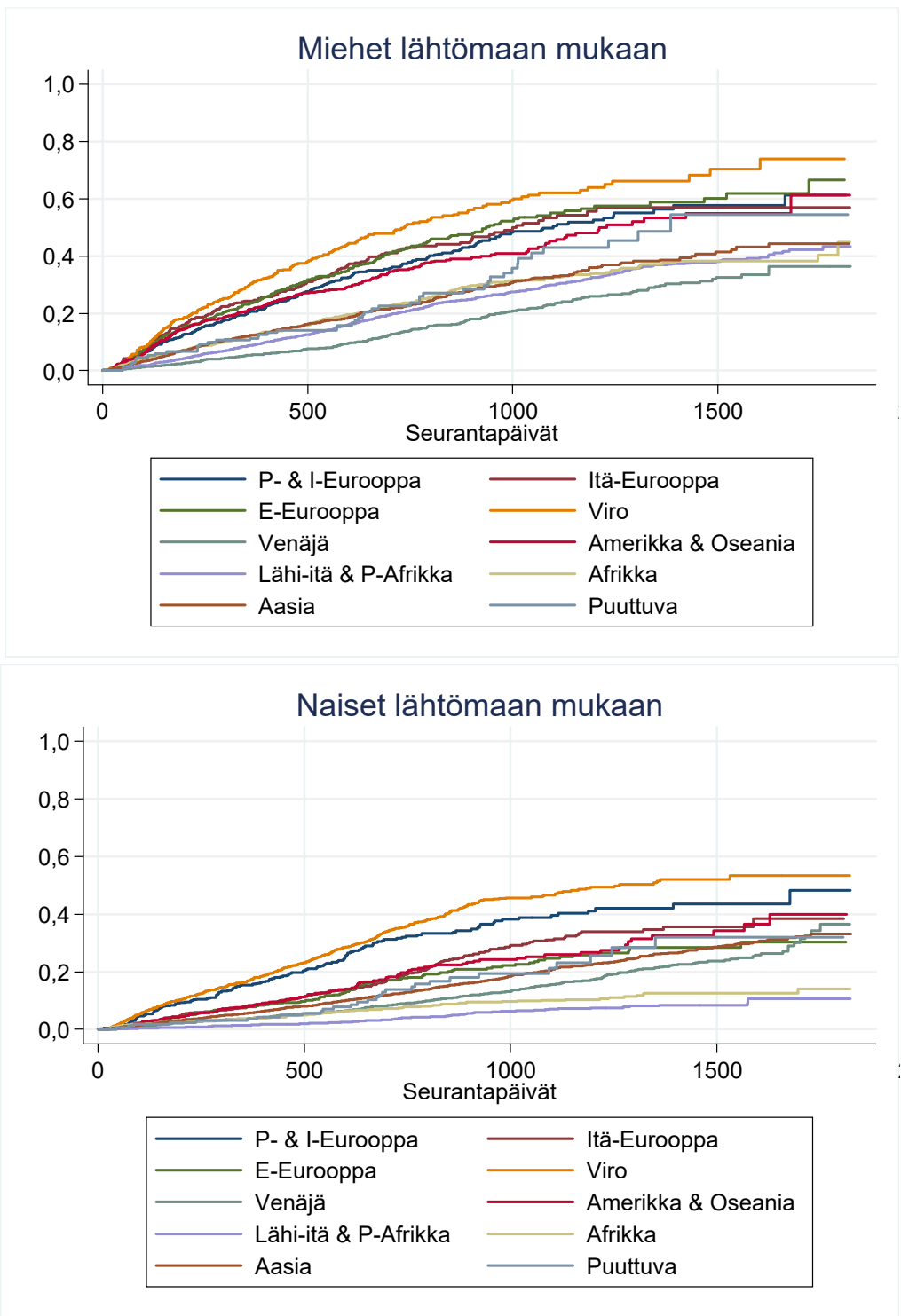
Taulukko 14. Tutkimusväestön seuranta-ajan päättymissy (%) sukupuolen mukaan vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

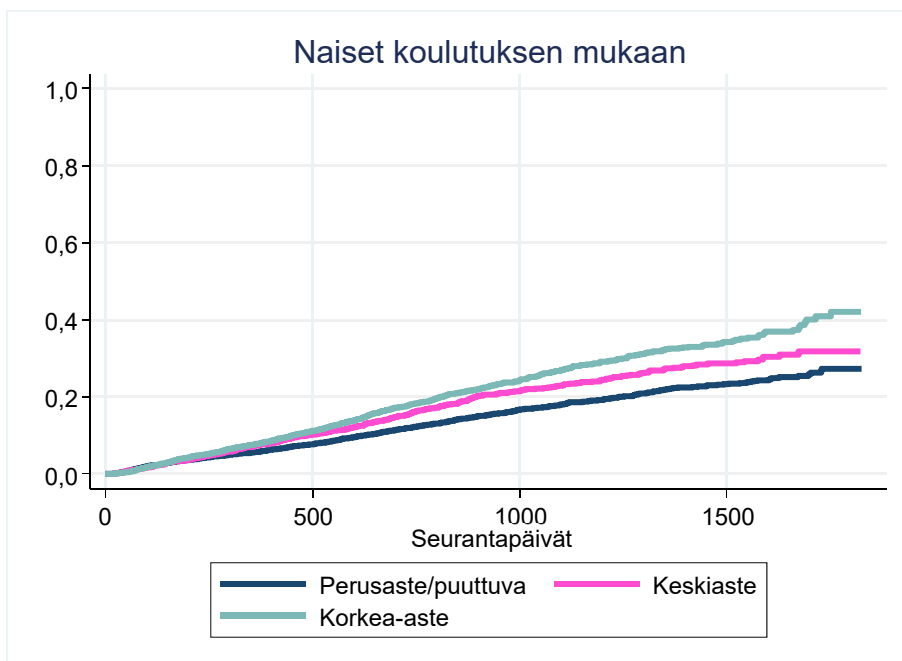
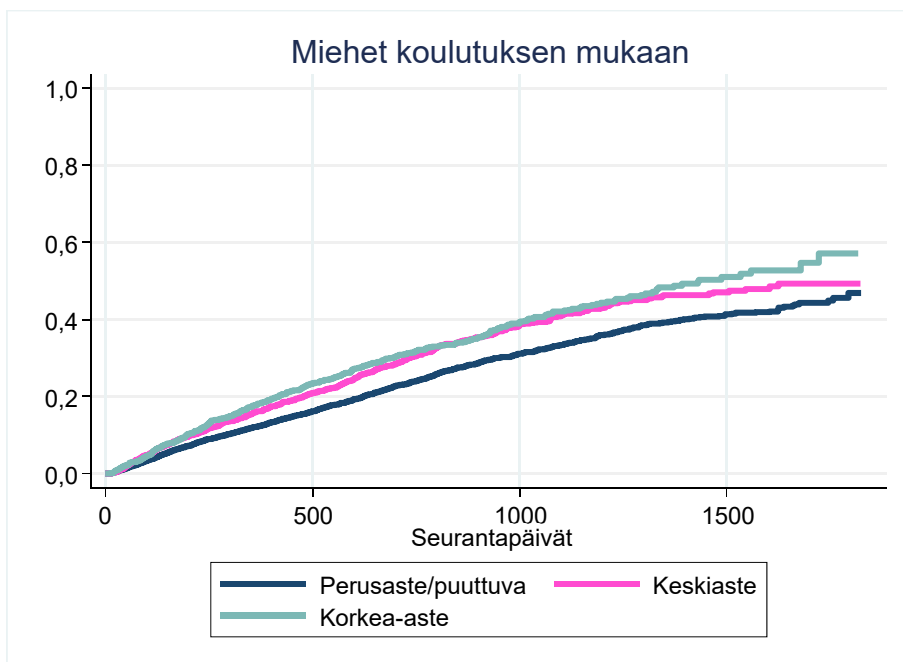
Päättymissy	2007-2010		2011-2014	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Seuranta-ajan päättymisen	17	25	38	51
Maastamuutto	3	2	3	3
Työllistyminen	51	42	43	29
Kuollut	0	0	0	0
Koulutuksen alkaminen	23	24	13	15
Täyttänyt 60 vuotta	4	4	1	1
Jäänyt eläkkeelle	2	2	1	1
Yhteensä	100	100	100	100

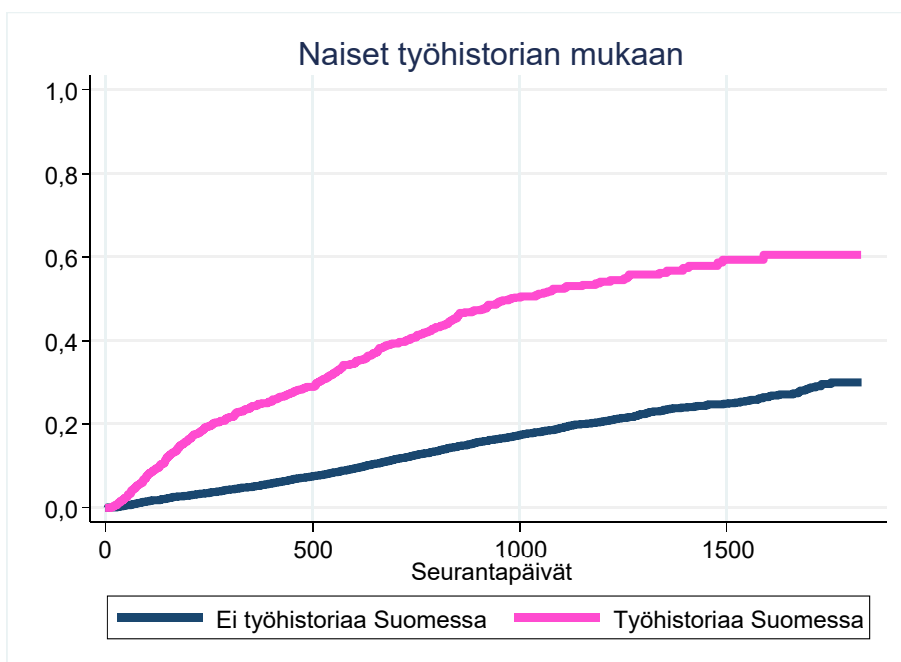
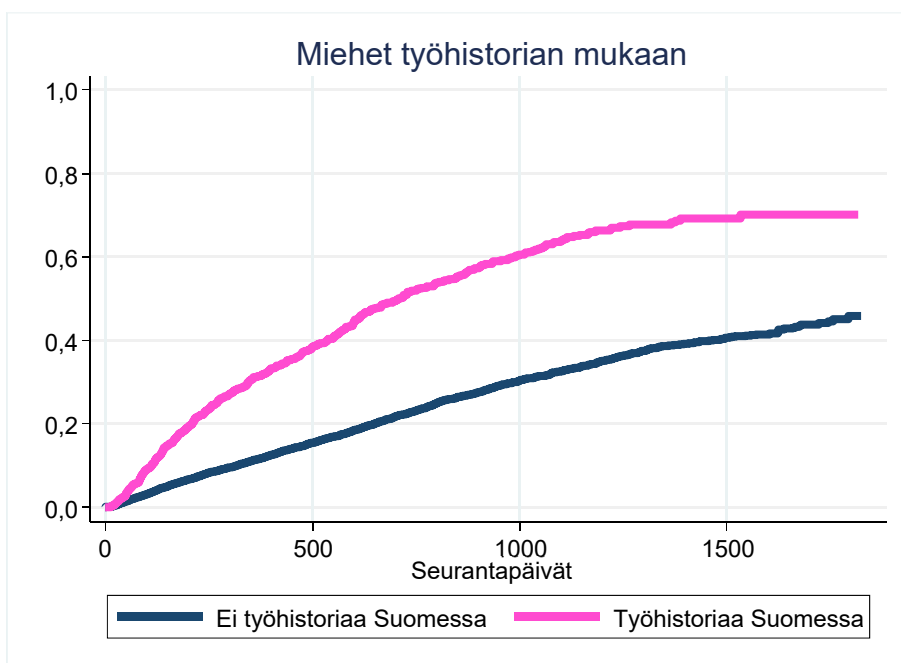
4.3.2 Työllistyminen taustamuuttujien mukaan kotoutumissuunnitelman saaneilla 2011-2014

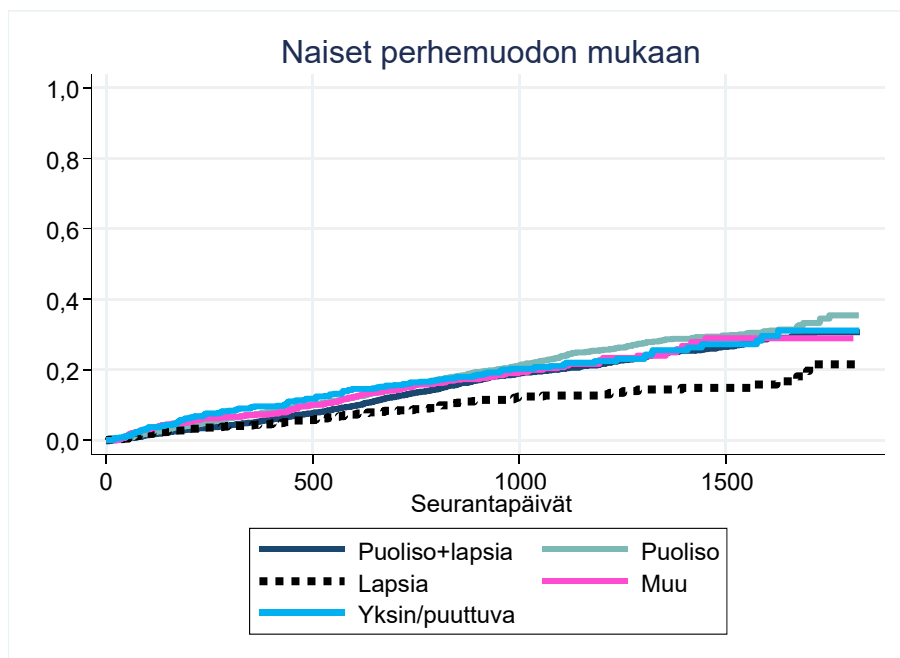
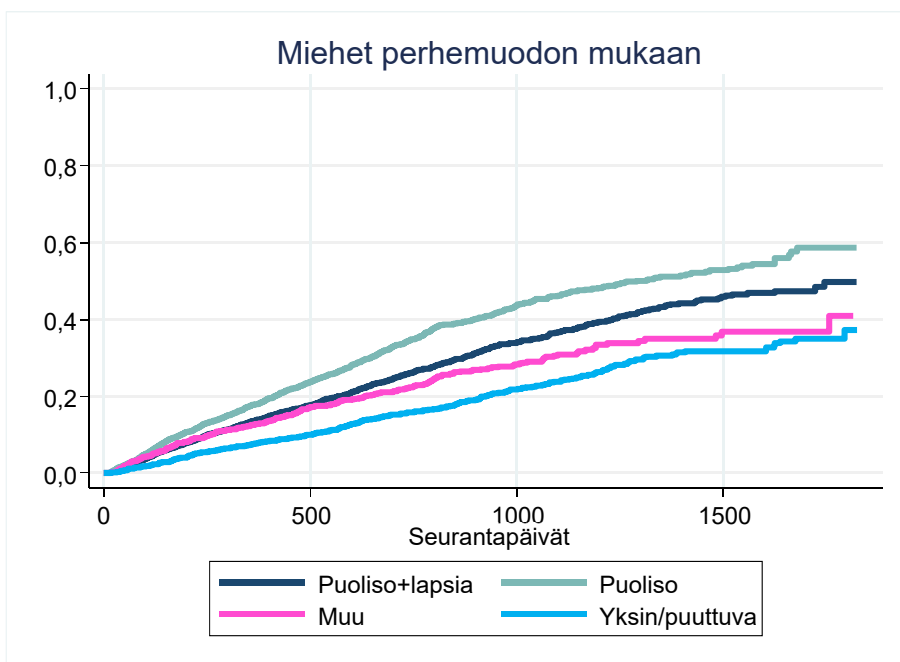
Tarkastelimme joidenkin taustatekijöiden yhteyttä työllistymiseen kotoutumissuunnitelman saaneilla, joiden työnhaku oli alkanut vuosina 2011-2014. Työllistymistä tarkasteltiin Kaplan-Meier-kuvioiden avulla (kuvio 7). Kotoutumissuunnitelman saaneilla, vuonna 2011-2014 työnhakijaksi ilmoittautuneilla, työllistyminen oli korkeinta virolaisilla, tämän jälkeen pohjois- ja länsieurooppalaisilla, miehillä myös itä- ja eteläeurooppalaisilla. Heikointa työllistyminen oli miehillä venäläisillä ja Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta tulleilla. Naisilla työllistyminen oli heikointa Lähi-Idästä ja Pohjois-Afrikasta sekä muualta Afrikasta tulleilla. Odotetusti työllistyminen oli sitä parempaa, mitä korkeammin koulutettu oli. Työllistyminen oli huomattavasti parempaa, mikäli henkilöllä oli aikaisempaa työhistoriaa Suomessa. Perhetyypin mukaan miehillä työllistyminen oli parempaa niillä, joilla oli puoliso, naisilla taas niillä, joilla ei ollut lapsia. Puolison suomalaisuus paransi työllistymistä miehillä, naisilla sillä ei ollut suurta merkitystä.

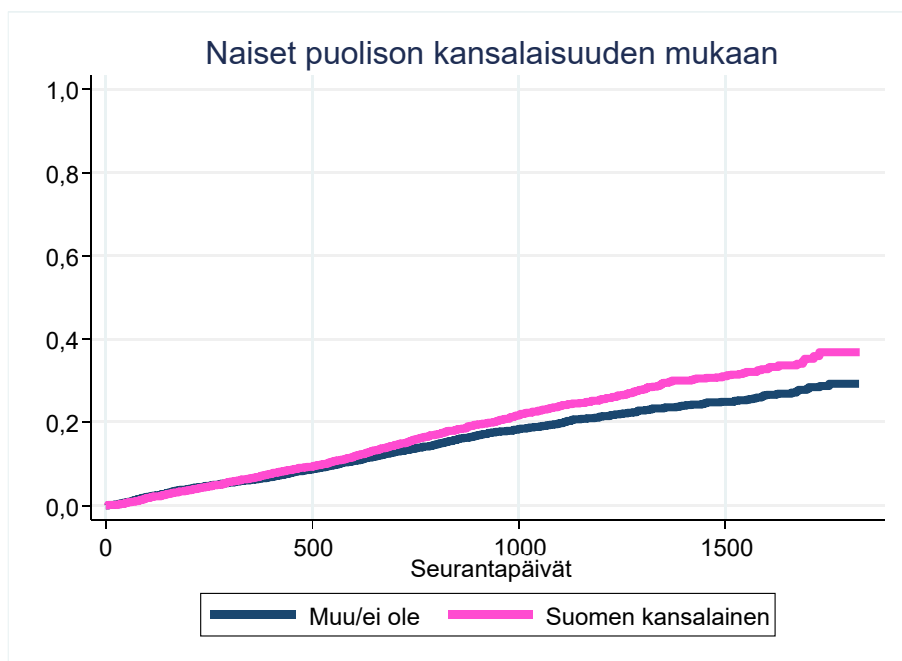
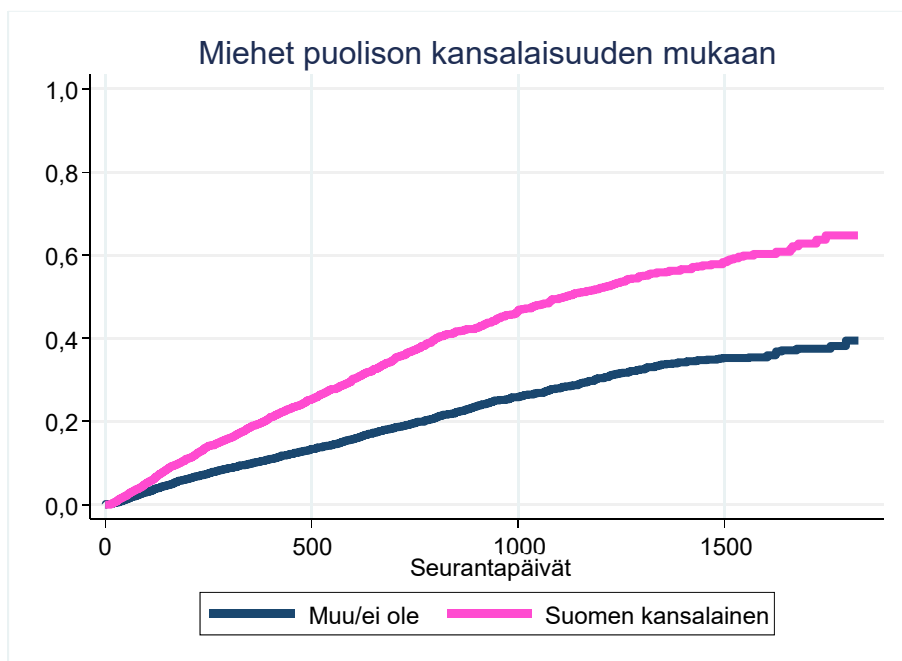
Kuva 7. Kaplan-Meier-kuvio työllistymisen todennäköisyydestä lähtömaan, koulutuksen, työhistorian, perhetyypin, puolison suomalaisuuden ja sukupuolen mukaan kotoutumissuunnitelman saaneilla, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

4.3.3 Mallit

Mallinsimme työllistymisen todennäköisyyttä saadun suunnitelman mukaan selvittääksemme taustatekijöiden yhteyttä. Ensimmäisessä mallissa on suunnitelman saamisen lisäksi vakioitu ikä ja työnhaun aloitusvuosi (taulukko 15). Seuraavissa malleissa on aiempien taustatekijöiden lisäksi vakioitu myös työnhakua edeltäneiden työllisyysjaksojen olemassaolo Suomessa, segmentti sekä työllistämistoimenpiteiden lukumäärä. Kukin muuttuja on lisätty malliin yksinään. Viimeisessä mallissa on vakioitu kaikki muuttujat. Mallit on tehty erikseen sukupuolittain ja jaksoilla 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneille.

Muun suunnitelman saaneiden todennäköisyys työllistyä oli ensimmäisellä jaksolla miehillä 1,3- ja naisilla 1,2-kertainen kotoutumissuunnitelman saaneisiin verrattuna, kun ikä ja työnhakijaksi ilmoittautumisvuosi oli vakioitu. Niillä, joilla ei ollut lainkaan suunnitelmaa, työllistyminen oli nelinkertaista. Eniten merkitystä oli aiemmalla työhistorialla Suomessa. Myös toimenpiteiden lukumäärä selitti työllistymisessä havaittuja eroja. Ensimmäisellä jaksolla myös maassaolokuukaudet ennen työnhakua selittivät muun suunnitelman saaneiden parempaa työllisyyttä suhteessa kotoutumissuunnitelman saaneisiin, kun jälkimmäisellä jaksolla vaikutus oli päinvastainen. Sekä lähtömaa, kielitaito että segmentti etenkin jälkimmäisellä jaksolla selittivät eroja jonkin verran. Suhteellisen vähän työllistymiseroja selittivät koulutus, asuinalue, perhemuoto, alle 3-vuotiaiden lasten olemassaolo sekä puolison suomalaisuus.

Kaiken kaikkiaan vakioitavat muuttujat selittivät ensimmäisellä jaksolla täysin muun suunnitelman saaneiden korkeamman työllistymistodennäköisyyden kotoutumissuunnitelman saaneisiin verrattuna. Vailla suunnitelmaa olevien korkeammasta työllistymisestä selittyi yli puolet. Silti ero jäi kaksinkertaiseksi kotoutumissuunnitelman saaneisiin verrattuna. Jälkimmäisellä jaksolla kotoutumissuunnitelman ja muun suunnitelman saaneiden väliset erot kaventuivat vakiointien myötä noin 70 prosenttia, mutta työllistymisen todennäköisyys muun suunnitelman saaneilla oli silti miehillä 1,3-kertainen ja naisilla 1,5-kertainen kotoutumissuunnitelman saaneisiin verrattuna. Vaille suunnitelmaa jääneiden korkeammasta työllistymistodennäköisyydestä taustatekijöiden vakiointi selitti yli 80 prosenttia. Niiden jälkeen miesten todennäköisyys oli heillä 1,4-kertainen ja naisten 1,8-kertainen kotoutumissuunnitelman saaneisiin verrattuna.

Taulukko 15. Taustatekijöiden yhteys työllistymiseen (HR) kotoutumissuunnitelman saamisen mukaan, vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla, miehet ja naiset

2007-2010	Tyhjä malli	Lähtömaa	Maassaolokk	Koulutus	Kielitaito	Segmentti	Toimenpit. lkm	Työhistoriaa	Asuinalue	Perhe-muoto	Alle 3-v. lapsia	Suomal. puoliso	Täysi malli
Miehet													
Kotoutumissuun.	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Muu suunnitelma	1,29	1,20	1,14	1,28	1,27	1,26	1,28	0,93	1,28	1,30	1,30	1,29	0,94
Ei suunnitelmaa	3,59	3,33	3,32	3,54	3,59	3,50	2,28	2,78	3,59	3,53	3,62	3,49	1,97
Naiset													
Kotoutumissuun.	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Muu suunnitelma	1,19	1,17	0,98	1,18	1,14	1,19	1,14	0,88	1,18	1,23	1,19	1,18	0,87
Ei suunnitelmaa	4,10	3,82	3,56	3,98	3,96	3,94	2,49	3,10	4,16	4,11	4,10	4,01	2,03
2011-2014													
Miehet													
Kotoutumissuun.	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Muu suunnitelma	2,20	1,94	2,47	2,17	2,07	2,01	1,60	1,41	2,16	2,30	2,20	2,28	1,30
Ei suunnitelmaa	3,58	3,07	3,95	3,52	3,20	3,18	1,66	2,29	3,59	3,74	3,58	3,75	1,41
Naiset													
Kotoutumissuun.	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Muu suunnitelma	2,64	2,46	2,90	2,57	2,49	2,32	2,21	1,45	2,61	2,85	2,70	2,65	1,53
Ei suunnitelmaa	5,57	4,84	6,02	5,31	5,00	4,32	2,73	2,75	5,59	5,76	5,67	5,59	1,76

Tummennetut eroavat vertailuryhmästä tilastollisesti merkitsevästi.

Tyhjässä mallissa on vakioitu suunnitelman saaminen, ikä ja työnhaun aloitusvuosi.

Muissa malleissa vakioimme lisäksi kunkin mallissa mainitun muuttajat yksitellen (lähtömaa, maassaolokuukaudet ennen työnhakua, koulutus, kielitaito, segmentti, työllistämistoimenpiteiden lukumäärä, aiempi työhistoria Suomessa, asuinalue, perhemuoto, alle 3-vuotiaiden lasten olemassaolo, puolison suomalaisuus).

Viimeisessä mallissa on vakioitu kaikki muuttajat

Taulukossa 16 on esitetty vielä jälkimmäiseltä jaksolta täysi malli, jossa on esitetty kaikki mallissa vakioidut muuttajat. Näin voidaan tarkastella kunkin muuttujan itsenäistä yhteyttä työllistymiseen muiden tekijöiden, myös suunnitelman saamisen, ollessa vakioituna.

Ikäryhmistä suurin työllistymistodennäköisyys oli miehillä 27-34-vuotiailla. Tämän jälkeen todennäköisyys laski. Sen sijaan naisilla suurin todennäköisyys oli 35-39-vuotiailla. Alhaisin todennäköisyys oli miesten tapaan vanhimmassa ikäryhmässä.

Työhaun alkamisvuoden suhteen ei miehillä ollut eroja. Naisilla työllistymisen todennäköisyys laski vuodesta 2011 vuoteen 2014.

Työllistymisen todennäköisyydessä oli eroja **lähtömaan** mukaan myös sen jälkeen, kun muut tekijät oli huomioitu. Erot olivat erilaisia miehillä ja naisilla. Miehistä heikoiten työllistyivät venäläiset, Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta tulleet sekä Amerikasta ja Oseaniasta muuttaneet. Seuraavaksi alhaisin työllistymistodennäköisyys oli afrikkalaisilla, Pohjois- ja Länsi-Euroopasta tulleilla ja aasialaisilla. Korkein todennäköisyys työllistyä oli virolaisilla, sen jälkeen etelä- ja itäeurooppalaisilla. Naisilla työllistyminen oli harvinaisinta Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta tulleilla. Todennäköisimmin työllistyivät virolaiset, sen jälkeen pohjois-, länsi- ja itäeurooppalaiset. **Maassaolokuukaudet** eivät olleet yhteydessä työllistymiseen.

Koulutustaso ei ollut miehillä yhteydessä työllistymiseen. Naisilla työllistymisen todennäköisyys laski koulutustason laskun myötä. Täytyy kuitenkin muistaa, että maahanmuuttajien koulutustiedoissa on paljon puuttuvia, joten näihin tuloksiin on syytä suhtautua varauksella. Sekä miehillä että naisilla työllistyminen oli epätodennäköisintä niillä, joiden suomen tai ruotsin **suullinen kielitaito** oli heikko. Myös kielitaitotiedoissa oli paljon puuttuvia.

Sukupuolten välillä oli eroja **asuinalueen** yhteydessä työllistymiseen. ELY-alueista työllistyminen oli miehillä todennäköisintä Uudellamaalla ja Hämeessä, naisilla Keski-Suomessa, Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Harvinaisinta työllistyminen oli molemmilla sukupuolilla Pirkanmaalla.

Myös **perhemuodon** mukaan oli sukupuolten välillä joitain eroja. Miehistä todennäköisimmin työllistyivät puolison kanssa asuvat, oli lapsia tai ei. Naisista työllistyminen taas oli todennäköisintä niillä, joilla ei ollut lapsia. Sekä miehillä että naisilla **alle 3-vuotiaiden lasten** olemassaolo heikensi työllistymistodennäköisyyttä. Myös **suomalainen puoliso** heikensi todennäköisyyttä työllistyä, kun muut tekijät oli vakioitu.

Taulukko 16. Taustatekijöiden itsenäinen yhteys työllistymiseen (HR) kotoutumissuunnitelman saamisen mukaan, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla, miehet ja naiset

	Miehet			Naiset		
	HR	95 % lv		HR	95 % lv	
Suunnitelma						
Kotoutumissuunnitelma	1,00			1,00		
Muu suunnitelma	1,30	1,21	1,40	1,53	1,42	1,66
Ei suunnitelmaa	1,41	1,30	1,53	1,76	1,61	1,92
Ikä						
17-24	1,00			1,00		
25-29	1,04	0,96	1,13	1,06	0,96	1,16
30-34	0,96	0,89	1,04	1,05	0,95	1,16
35-39	0,88	0,81	0,96	1,18	1,06	1,30
40-44	0,86	0,79	0,95	1,08	0,97	1,21
45-49	0,80	0,72	0,89	1,08	0,96	1,21
50-54	0,69	0,61	0,78	1,04	0,92	1,19
55-60	0,54	0,47	0,63	0,78	0,67	0,91
Vuosi						
2011	1,00			1,00		
2012	1,05	0,99	1,11	0,98	0,92	1,04
2013	1,02	0,96	1,08	0,90	0,84	0,96
2014	1,02	0,96	1,09	0,85	0,79	0,92
Lähtömaa						
P- & L-Eurooppa	1,16	1,05	1,28	1,33	1,19	1,48
Itä-Eurooppa	1,26	1,13	1,40	1,24	1,12	1,37
Etelä-Eurooppa	1,31	1,18	1,45	1,00	0,88	1,14
Viro	1,51	1,38	1,65	1,64	1,51	1,78
Venäjä	1,00			1,00		
Amerikka & Oseania	1,06	0,93	1,19	1,18	1,03	1,34
Lähi-itä & P-Afrikka	1,01	0,92	1,10	0,45	0,39	0,52
Afrikka	1,11	1,01	1,22	0,90	0,80	1,02
Aasia	1,20	1,10	1,32	1,05	0,97	1,14
Tieto puuttuu	1,10	0,91	1,33	0,99	0,78	1,25
Maassaolo						
maassakk	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Koulutus						
Perusaste, puuttuva	0,98	0,92	1,03	0,77	0,73	0,82
Keskiaste	1,04	0,98	1,11	0,90	0,84	0,96
Korkea-aste	1,00			1,00		

	Miehet			Naiset		
	HR	95 % lv		HR	95 % lv	
Suullinen kielitaito						
Äidinkieli/erittäin hyvä	1,18	1,06	1,32	1,39	1,23	1,57
Hyvä	1,14	1,06	1,23	1,41	1,28	1,54
Tyydyttävä	1,08	1,00	1,17	1,27	1,16	1,40
Heikko	1,00			1,00		
Tieto puuttuu	1,09	1,02	1,17	1,18	1,08	1,30
Segmentti						
Työnvälitys ja yritys	1,00	0,96	1,06	1,17	1,10	1,24
Osaamisen kehittäminen	1,00			1,00		
Tuettu työllistyminen ym.	0,62	0,55	0,68	0,63	0,56	0,71
Muu	0,84	0,71	0,99	0,81	0,67	0,99
Toimenpiteiden lkm						
toimilkm	0,65	0,64	0,67	0,67	0,66	0,69
Työhistoriaa Suomessa						
Ei	1,00			1,00		
Kyllä	1,48	1,38	1,59	1,93	1,80	2,07
Asuinalue						
Uusimaa	1,00			1,00		
Varsinais & Satakunta	0,92	0,86	0,99	0,96	0,89	1,04
Häme	1,01	0,91	1,11	0,88	0,78	0,98
Pirkanmaa	0,80	0,73	0,87	0,81	0,73	0,89
Kaakkois-Suomi	0,85	0,77	0,94	0,98	0,88	1,08
E-Savo, E- & P-Karjala	0,94	0,86	1,04	1,05	0,95	1,16
Keski-Suomi, E-Pohjanmaa, Pohjanmaa	0,88	0,81	0,94	1,10	1,01	1,19
P-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi	0,92	0,84	1,00	1,01	0,91	1,11
Perhemuoto						
Puoliso & lapsia	1,00			1,00		
Puoliso	1,05	0,99	1,12	1,08	1,01	1,15
Yksinhuoltaja				0,92	0,84	1,00
Asuu jonkun muun kanssa	0,81	0,75	0,87	1,05	0,95	1,17
Asuu yksin / tieto puuttuu	0,85	0,79	0,91	1,10	1,00	1,21
Alle 3v lapsia						
Ei	1,00			1,00		
Kyllä	0,94	0,88	1,01	0,84	0,78	0,91
Suomalainen puoliso						
Ei	1,00			1,00		
Kyllä	0,81	0,77	0,86	0,80	0,76	0,85

Mallissa vakioitu kaikki muuttujat.

4.4 Työllistyminen toteutuneen suunnitelman sisällön mukaan

Työllistymistä tarkasteltiin myös toteutuneiden toimenpiteiden mukaan. Tarkastelut rajoitettiin vuosina 2011-2014 asiakkaaksi tulleille, joille oli tehty kotoutumissuunnitelma tai jokin muu suunnitelma (työllistymissuunnitelma, työllistymisohjelma, aktivointisuunnitelma tai yksilöity työnhakusuunnitelma). Toisin kuin edellä, työllistymisen seuranta aloitettiin ensimmäisen suunnitelman saamispäivästä. Aineistossa ei valitettavasti ollut tietoa toimenpiteiden loppumispäivämäärästä. Niinpä osa niistä, jotka eivät ole seuranta-ajanjaksoilla työllistyneet, saattoivat edelleen seuranta-ajan lopussakin olla työllistämistoimenpiteiden piirissä.

4.4.1 Toimenpiteisiin osallistuminen

Kotoutumissuunnitelman saaneilla oli muun suunnitelman saaneita useammin jokin toteutunut toimenpide (taulukko 17). Heistä kolmanneksella ei ollut lainkaan toimenpiteitä, kun muun suunnitelman saaneilla näin oli puolella. Kotoutumissuunnitelman saaneista puolella oli 1-3 toimenpidettä, muun suunnitelman saaneista 40 prosentilla. Toimenpiteiden lukumäärä on tässä laskettu tätä tutkimusta varten tehdystä toimenpideluokituksesta siten, että kukin toimenpide on laskuissa mukana vain kerran. Yksilöllä voi siis olla yhden luokan sisällä useita toimenpiteitä, mutta se on tässä huomioitu vain yhtenä toimenpiteenä.

Taulukko 17. Erilaisten toteutuneiden toimenpiteiden lukumäärä (%) suunnitelman ja sukupuolen mukaan vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

	Miehet		Naiset	
Toimenpiteiden lkm	Kotoutumissuunnitelma	Muu suunnitelma	Kotoutumissuunnitelma	Muu suunnitelma
0	35	55	32	47
1	14	17	14	16
2	15	14	17	16
3	17	8	18	11
4	11	4	12	6
5	5	2	5	3
6	2	1	2	1
Yhteensä	100	100	100	100
N	6097	3613	9510	4449

Toimenpiteisiin osallistumisen yleisyydessä ei ollut eroja sukupuolten välillä (taulukko 18). Sen sijaan suunnitelmien välillä eroja oli. Yleisimmät toimenpiteet kotoutumissuunnitelman saaneilla olivat kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella tai työvoimakoulutuksena. Näihin oli osallistunut yhteensä 80 prosenttia kotoutumissuunnitelman saaneista. Vajaa viidennes oli osallistunut maahanmuuttajan alkukartoitukseen. Nämä kaikki olivat harvinaisia toimenpiteitä muun suunnitelman saaneilla.

Lähes kolmasosa kotoutumissuunnitelman saaneista oli osallistunut työkokeiluun, työharjoitteluun tai työvalmennukseen. Muun suunnitelman saaneilla osallistuminen oli harvinaisempaa, etenkin miehillä. Työvoimakoulutukseen osallistumisen yleisyydessä ei ollut eroja suunnitelman välillä.

Muutama prosentti kotoutumissuunnitelman saaneista osallistui työnhakuneuvontaan, omaehtoiseen koulutukseen tai työnhaku/uravalmennukseen. Näistä työnhakuneuvonta oli muun suunnitelman saaneilla kaksi kertaa yleisempää. Palkkatuettu työ oli kotoutumissuunnitelman saaneilla harvinaista, muun suunnitelman saaneilla hieman yleisempää. Muita harvinaisia toimenpiteitä, joihin oli suunnitelmasta riippumatta osallistunut korkeintaan pari prosenttia, olivat rinnasteinen koulutus, oppisopimuskoulutus, yrittäjyyden tuki, kuntouttava työtoiminta, terveydentilan ja työkyvyn selvittäminen, ura- ja koulutusneuvonta sekä tuettu työllistyminen. Lisäksi 12 prosenttia, muun suunnitelman saaneista hieman harvempi, tarvitsi muita palveluita. Työpaikkojen hakeminen oli toteutuneena toimenpiteenä neljänneksellä kotoutumissuunnitelman saaneista ja kolmanneksella muun suunnitelman saaneista.

Taulukko 18. Toimenpiteisiin osallistuminen (%) suunnitelman ja sukupuolen mukaan vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

Toimenpide	Miehet		Naiset	
	Kotoutumissuunnitelma	Muu suunnitelma	Kotoutumissuunnitelma	Muu suunnitelma
Alkukartoitus	18	3	18	4
Kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella	37	0	37	1
Kotoutumiskoulutus työvoimakoulutuksena	40	3	43	6
Rinnasteinen koulutus	2	*	2	*
Omaehtoinen koulutus	5	2	5	5
Työvoimakoulutus	13	12	14	16
Oppisopimuskoulutus	0	0	0	1
Työnhaku/uravalmennus	3	4	3	5
Työkokeilu, -harjoittelu ja valmennus	27	11	28	23
Palkkatuettu työ	2	5	2	6
Yrittäjyyden tuki	1	2	1	1
Kuntouttava työtoiminta	1	2	1	3
Terveydentilan ja työkyvyn selvittäminen	1	1	1	1
Työnhakuneuvonta	6	13	7	14
Ura- ja koulutusneuvonta	1	1	2	2
Tuettu työllistyminen	1	2	1	2
Muut palvelut	12	7	12	10
Työpaikanhaku	24	31	23	32
Osallistunut ainakin yhteen toimenpiteeseen	65	45	68	53
N	6097	3613	9510	4449

*Tapausmäärä alle 5

4.4.2 Työllistyminen toimenpiteittäin

Työllistyminen oli selvästi yleisempää niillä, joilla ei ollut lainkaan toimenpiteitä (taulukko 19). Mitä enemmän toimenpiteitä, sen harvinaisempaa työllistyminen oli. Työllistyminen oli toimenpiteiden lukumäärän mukaan harvinaisempaa kotoutumissuunnitelman kuin muun suunnitelman saaneilla sekä miehillä että naisilla. Miehillä muun suunnitelman saaneiden työllistyminen oli noin 1,5-kertaista kotoutumissuunnitelman saaneisiin verrattuna niillä, joilla ei ollut lainkaan toimenpiteitä. Sen sijaan jos toimenpiteitä oli, ero oli kaksinkertainen. Naisilla ero saadun suunnitelman mukaan oli yli kaksinkertainen. Naisten työllistyminen oli miehiä alhaisempaa myös suunnitelman ja toimenpiteiden lukumäärän mukaisesti tarkasteltuna. Sukupuolten välinen ero oli suurin niillä kotoutumissuunnitelman saaneilla, joilla toimenpiteitä oli korkeintaan yksi.

Taulukko 19. Työllistyminen (työll., ikäväkioitu, per 100 000 henkilöpäivää) toteutuneiden toimenpiteiden lukumäärän, suunnitelman ja sukupuolen mukaan vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

Toimenpiteiden lkm	Kotoutumissuunnitelma			Muu suunnitelma		
	Työll.	95% lv		Työll.	95% lv	
Miehet						
0	113	107	120	179	169	188
1	57	51	63	102	91	113
2	27	24	30	63	56	69
3	20	18	23	45	39	52
4+	15	13	17	28	22	34
Naiset						
0	55	51	58	134	126	142
1	27	24	30	72	64	80
2	16	14	18	44	38	51
3	12	11	14	27	22	31
4+	10	9	11	21	17	24

Työllistymisessä oli suuria eroja saadun toimenpiteen mukaan (taulukko 20). Yleisimmistä toimenpiteistä työllistyminen oli kotoutumissuunnitelman saaneista miehistä suhteellisen korkeaa alkukartoitukseen osallistuneilla (29/100 000 henkilöpäivää). Kotoutumiskoulutukseen osallistuneiden työllistyminen oli tätä alhaisempaa, työvoimakoulutuksena hieman yleisempää kuin työttömyystuella. Työkokeiluun, työharjoitteluun tai työvalmennukseen sekä työvoimakoulutukseen osallistuneiden työllistyminen oli samaa tasoa työvoimakoulutuksena kotoutumiskoulutukseen osallistuneiden kanssa, samoin palveluita tarvinneiden työllistyminen. Myös työpaikkaan hakeneiden työllistyminen oli samalla tasolla. Naisilla näiden ryhmien välillä ei ollut suuria eroja työllistymisessä (10-15/100 000 henkilöpäivää).

Työllistyminen oli kotoutumissuunnitelman saaneilla miehillä yleistä, samaa luokkaa kuin alkukartoitukseen osallistuneilla, joissain harvinaisissa toimenpiteissä: rinnasteisessa koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa ja palkkatuetussa työssä olleilla. Naisilla palkkatuettuun työhön osallistuneiden työllistyminen (27/100 000 henkilöpäivää) poikkesi positiivisesti muista toimenpiteistä. Oppisopimuskoulutuksessa ja palkkatuetussa työssä työllistyminen oli kotoutumissuunnitelman saaneilla miehillä samalla tasolla muun suunnitelman saaneiden kanssa, kun taas naisilla heidän työllistymisensä oli selvästi alhaisempaa kuin vastaavassa toimenpiteessä muun suunnitelman puitteissa olleilla. Harvinaisinta työllistyminen oli sekä miehillä että naisilla kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneilla (5-6/100 000 henkilöpäivää). Työllistyminen oli harvinaista myös omaehtoiseen koulutukseen osallistuneilla, työnhaku- tai uravalmennukseen osallistuneilla sekä niillä, joiden terveydentila ja työkyky kaipaivat selvittelyä. Nämä kaikki olivat myös toimenpiteinä harvinaisia. Naisilla kuntouttavaan työtoimintaan ja terveyden ja työkyvyn selvittelyyn osallistuneiden työllistyminen oli samaa luokkaa myös muun suunnitelman saaneilla.

Taulukko 20. Työllistyminen (työll., ikävakioitu, per 100 000 henkilöpäivää) toteutuneen toimenpiteen, suunnitelman ja sukupuolen mukaan vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla maahanmuuttajilla

	Miehet						Naiset					
	Kotoutumis-suunnitelma			Muu suunnitelma			Kotoutumis-suunnitelma			Muu suunnitelma		
	Työll.	95 % lv		Työll.	95 % lv		Työll.	95 % lv		Työll.	95 % lv	
Alkukartoitus	29	25	32	75	57	92	14	12	16	23	17	29
Kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella	15	14	17	101	38	163	10	9	11			
Kotoutumiskoulutus työvoimakoulutuksena	19	17	20	42	32	52	11	10	11	20	15	25
Rinnasteinen koulutus	30	21	40				11	7	15			
Omaehtoinen koulutus	13	9	16	37	25	49	8	5	10	22	15	28
Työvoimakoulutus	22	20	25	47	41	52	13	11	14	29	25	33
Oppisopimuskoulutus	28	14	42	31	8	54	17	7	27	34	19	50
Työnhaku/uravalmennus	16	11	21	37	28	46	15	11	18	37	28	46
Työkokeilu, -harjoittelu ja -valmennus	20	18	22	39	34	44	14	12	15	27	24	30
Palkkatuetty työ	27	19	34	34	25	43	27	21	34	45	36	53
Yrittäjyyden tuki	39	24	55	70	44	95	15	6	23	33	14	53
Kuntouttava työtoiminta	6	1	12	12	5	20	5	0	9	9	4	14
Terveystilan ja työkyvyn selvittäminen	16	6	27	51	19	82	7	2	12	7	1	14
Työnhakuneuvonta	25	20	30	72	63	81	16	14	19	52	46	58
Ura- ja koulutusneuvonta	25	12	38	41	26	57	9	5	13	24	14	34
Tuettu työllistyminen	21	11	30	41	28	54	15	8	22	21	12	30
Muut palvelut	23	20	26	54	46	62	13	11	15	24	20	29
Työpaikanhaku	21	19	24	55	51	60	15	14	16	38	34	42

4.4.3 Mallit

Mallinsimme työllistymistä vain toimenpiteisiin osallistuneille, kotoutumissuunnitelman saaneille. Teimme mallit kullekin toimenpiteelle erikseen. Kuhunkin toimenpiteeseen osallistuneiden työllistymistä verrattiin johonkin muuhun toimenpiteeseen osallistuneihin, joiden työllistyminen sai arvon yksi. Taulukoissa 21 ja 22 on esitetty kertoimet vain kuhunkin toimenpiteeseen osallistuneille.

Kunkin toimenpiteen ensimmäisessä mallissa vakioimme iän työnhakuhetkellä ja työnhaun alkamisvuoden (malli 1). Tämän jälkeen vakioimme kunkin taustamuuttujan yksitellen. Tästä niistä esitetään vain malli, jossa toimenpiteiden lukumäärä on vakioitu (malli 2). Viimeisessä mallissa (malli 3) on kaikki muuttujat.

Osa toimenpiteistä oli niin harvinaisia kotoutumissuunnitelman saaneille, ettei niiden mukaista työllistymistä voinut mallintaa erikseen. Tällaisia olivat kotoutujan rinnasteinen koulutus, oppisopimuskoulutus, yrittäjyyden tuki, kuntouttava työtoiminta, terveydentilan ja työkyvyn selvittäminen, ura- ja koulutusneuvonta sekä tuettu työllistyminen.

Miehet

Ennen taustatekijöiden vakiointia työllistyminen oli miehillä todennäköisintä yrittäjyyden tukea saaneilla, joiden työllistymistodennäköisyys oli 1,5-kertainen muihin toimenpiteisiin osallistuneisiin verrattuna (taulukko 21). Työllistyminen oli 60 prosenttia muita harvinaisempaa kotoutumiskoulutukseen osallistuneilla ja 50 prosenttia harvinaisempaa omaehtoiseen koulutukseen osallistuneilla. Muita harvinaisempaa työllistyminen oli myös työnhaku- ja uraneuvontaa saaneilla, työkokeilussa, työharjoittelussa ja työvalmennuksessa olleilla sekä työvoimakoulutuksessa olleilla.

Yrittäjyyden tukea saaneiden korkeaa työllistymistä selittivät lähtömaan ohella kielitaito, segmentti, työhistoria, perhemuoto sekä etenkin puolison suomalaisuus. He tulivat muita yleisemmin Pohjois- ja Länsi-Euroopasta sekä Amerikasta ja Oseaniasta, osasivat paremmin suomea tai ruotsia, kuuluivat segmenttiin työnvälitys ja yritys sekä olivat aiemminkin työskennelleet Suomessa. Heillä oli muita useammin puoliso, joka useimmissa tapauksissa oli myös suomalainen.

Palkkatuetussa työssä olleiden muita hieman korkeampaa työllistymistä selittivät lähtömaa, perhemuoto ja puolison suomalaisuus. Heidän joukossaan oli muita harvemmin Afrikasta ja Aasiasta tulleita. Alkukartoituksessa olleiden muita hieman korkeampaa työllistymistä selitti asuinalueen vakiointi. Heidän keskuudessaan olivat yliedustettuina Uudella maalla, Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa että Hämeessä asuvat.

Työpaikkoja hakeneiden muita alhaisempaa työllistymistä alensi entisestään lähtömaan, työhistorian, asuinalueen ja puolison suomalaisuuden vakiointi. Heidän joukossaan oli keskimääräistä enemmän virolaisia ja Uudellamaalla asuvia.

Toimenpiteiden lukumäärän vakiointi vaikutti työllistymistodennäköisyyksiin kaikkein eniten. Mitä enemmän toimenpiteitä, sitä harvinaisempaa työllistyminen oli.

Kaikkien muuttujien vakioinnin jälkeen työllistyminen oli todennäköisintä, 1,7-kertaista muihin verrattuna, palkkatuetuun työhön osallistuneilla. Yrittäjyyden tukea saaneiden työllistymistodennäköisyys pysyi samana, 1,5-kertaisena. Vakiointien jälkeen todennäköisyys oli yhtä korkea myös alkukartoitukseen osallistuneilla. Työllistyminen oli muita todennäköisempää myös työnhakuneuvontaa saaneilla, työkokeiluun, työharjoitteluun ja työvalmennukseen osallistuneilla sekä muita palveluita tarvinneilla, joilla kaikilla työllistyminen oli ennen vakiointeja ollut muita alhaisempaa tai keskimääräisellä tasolla. Lähellä keskimääräistä työllistyminen oli työvoimakoulutukseen sekä työnhaku- ja uravalmennukseen osallistuneilla ja työpaikkaa hakeneilla. Muita harvinaisempaa työllistyminen oli vakiointienkin jälkeen kotoutumiskoulutukseen ja omaehtoiseen koulutukseen osallistuneilla.

Taulukko 21. Toimenpiteen yhteys työllistymiseen (HR) niillä kotoutumissuunnitelman saaneilla, joilla oli jokin toimenpide, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneet miehet (N=9708)

	Malli 1			Malli 2			Malli 3		
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		HR	95 % lv	
Alkukartoitus	1,13	0,98	1,30	1,71	1,46	1,99	1,54	1,32	1,81
Kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella	0,37	0,32	0,41	0,47	0,41	0,54	0,52	0,46	0,60
Kotoutumiskoulutus työvoimakou- lutuksena	0,40	0,35	0,46	0,55	0,48	0,64	0,62	0,54	0,72
Omaehtoinen koulutus	0,48	0,37	0,62	0,69	0,52	0,90	0,73	0,55	0,96
Työvoimakoulutus	0,83	0,72	0,96	1,22	1,04	1,42	1,14	0,98	1,34
Työnhaku/uravalmennus	0,61	0,46	0,82	0,95	0,70	1,28	0,90	0,67	1,22
Työkokeilu, -harjoittelu ja -valmennus	0,64	0,56	0,72	1,08	0,94	1,24	1,20	1,04	1,38
Palkkatuettu työ	1,12	0,83	1,51	1,77	1,30	2,40	1,69	1,24	2,30
Yrittäjyyden tuki	1,54	1,06	2,23	2,09	1,44	3,04	1,48	1,01	2,16
Työnhakuneuvonta	0,97	0,80	1,18	1,62	1,32	1,99	1,42	1,16	1,75
Muu palvelutarve	0,86	0,74	1,01	1,17	1,00	1,37	1,25	1,06	1,48
Työnhaku	0,74	0,65	0,83	1,36	1,17	1,57	0,91	0,78	1,06

Malli 1: toimenpiteeseen osallistuminen + ikä + työnhaun alkamisvuosi

Malli 2: malli 1 + toimenpiteiden lkm

Malli 3: malli 2 + lähtömaa + maassaolokuukaudet + koulutus + kielitaito + segmentti + työhistoria + asuinalue + perhemuoto + alle 3-vuotiaita lapsia + puolison suomalaisuus

Naiset

Ennen taustatekijöiden vakiointia työllistymisen todennäköisyys oli muihin toimenpiteisiin osallistuneita todennäköisempää vain palkkatuetussa työssä olleilla (taulukko 22). Muita harvinaisempaa työllistyminen oli etenkin kotoutumiskoulutuksessa ja omaehtoisessa koulutuksessa olleilla. Lisäksi työllistyminen oli muita harvinaisempaa työvoimakoulutukseen sekä työkokeiluun, työharjoitteluun ja työvalmennukseen osallistuneilla että muita palveluita tarvinneilla. Alkukartoitukseen, työnhaku- tai uravalmennukseen sekä työnhakuneuvontaa osallistuneiden, yrittäjyyden tukea saaneiden ja työpaikkoja hakeneiden työllistymisen todennäköisyys ei eronnut muista.

Lähtömaan vakiointi vaikutti eri tavalla eri toimenpiteissä. Kotoutumiskoulutukseen osallistuneiden alhaisesta työllistymisen todennäköisyydestä selittyi hieman lähtömaalla. Eniten vaikutusta lähtömaan vakioinnilla oli palkkatuetettuun työhön osallistuneiden työllisyyteen, joiden muita korkeammasta työllistymisestä lähtömaan vakiointi selitti puolet. Lisäksi työnhaku- ja uravalmennukseen osallistuneilla, yrittäjyyden tukea saaneilla että töitä hake-neilla lähtömaan vakiointi alensi työllistymistodennäköisyyttä keskitasosta.

Myös naisilla eniten merkitystä oli toimenpiteiden lukumäärän vakioinnilla. Koulutus, kielitaito ja aiempi työhistoria Suomessa selittivät palkkatuetussa työssä olleiden parempaa työllistymistä. Sama koski vähäisemmässä määrin myös yrittäjyyteen tukea ja työnhakuneuvontaa saaneita. Heillä oli keskipertaa parempi koulutus ja kielitaito sekä useammin aikaisempaa työhistoriaa Suomessa. Muiden muuttajien vakiointi vaikutti eroihin vain vähän tai ei lainkaan.

Kaikkien muuttajien vakiointien jälkeen työllistyminen oli muita todennäköisempää palkkatuetussa työssä olleilla, joiden työllisyys oli kaksinkertaista muihin nähden. Työllisyys oli 1,4-kertaista työnhakuneuvontaan ja 1,3-kertaista työkokeiluun, työharjoitteluun ja työvalmennukseen osallistuneilla. Myös alkukartoitukseen osallistuneiden ja työpaikkoja hakeneiden työllistyminen oli muita korkeampaa, mahdollisesti myös työnhaku- tai uravalmennukseen osallistuneiden ja muita palveluita tarvinneiden. Vaikka muiden taustatekijöiden vakiointi selitti heidän korkeampaa työllistymistään jonkin verran muihin nähden, nosti toimenpiteiden lukumäärän vakiointi näihin toimenpiteisiin osallistuneiden työllistymistodennäköisyyden keskimääräistä korkeammaksi.

Keskimääräistä alhaisempaa työllistyminen oli edelleen kotoutumiskoulutukseen työttömyysetuudella tai työvoimakoulutuksena osallistuneilla sekä omaehtoiseen koulutukseen osallistuneilla. Taustatekijöiden vakiointi kavensi eroja hieman muihin nähden. Sen sijaan työvoimakoulutuksessa olleiden ja yrittäjyyden tukea saaneiden työllistyminen ei eronnut muista.

Taulukko 22. Toimenpiteen yhteys työllistymiseen (HR) niillä kotoutumissuunnitelman saaneilla, joilla oli jokin toimenpide, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneet naiset (N=13 959)

	Malli 1			Malli 2			Malli 3		
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		HR	95 % lv	
Alkukartoitus	0,89	0,76	1,04	1,20	1,02	1,41	1,25	1,05	1,48
Kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella	0,45	0,40	0,51	0,56	0,49	0,63	0,60	0,53	0,69
Kotoutumiskoulutus työvoimakoulutuksena	0,40	0,35	0,46	0,50	0,44	0,58	0,63	0,55	0,73
Omaehtoinen koulutus	0,44	0,33	0,58	0,58	0,43	0,78	0,56	0,42	0,76
Työvoimakoulutus	0,80	0,69	0,93	1,05	0,90	1,22	1,05	0,90	1,22
Työnhaku/uravalmennus	1,02	0,79	1,31	1,50	1,16	1,94	1,21	0,94	1,57
Työkokeilu, -harjoittelu ja -valmennus	0,84	0,74	0,95	1,35	1,17	1,55	1,29	1,12	1,48
Palkkatuetty työ	1,89	1,46	2,46	2,86	2,18	3,74	2,01	1,53	2,64
Yrittäjyyden tuki	0,92	0,51	1,67	1,30	0,71	2,36	0,81	0,45	1,49
Työnhakuneuvonta	1,12	0,94	1,34	1,76	1,44	2,13	1,41	1,15	1,72
Muu palvelutarve	0,82	0,70	0,96	1,03	0,88	1,21	1,17	0,99	1,38
Työnhaku	0,98	0,87	1,11	1,88	1,62	2,19	1,24	1,07	1,45

Malli 1: toimenpiteeseen osallistuminen + ikä + työnhaun alkamisvuosi

Malli 2: malli 1 + toimenpiteiden lkm

Malli 3: malli 2 + lähtömaa + maassaolokuukaudet + koulutus + kielitaito + segmentti + työhistoria + asuinalue + perhemuoto + alle 3-vuotiaita lapsia + puolison suomalaisuus

Tarkastelimme työllistymistä myös vielä erikseen kuhunkin toimenpiteeseen osallistuneilla kotoutumissuunnitelman saaneilla. Tarkasteltaviksi toimenpiteiksi valikoituivat yleisyytensä vuoksi alkukartoitus, kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella ja työvoimakoulutuksena, työvoimakoulutus, työkokeilu, työharjoittelu ja työvalmennus, muut palvelut sekä työpaikanhaku. Vakioimme ensimmäisessä mallissa kaikki aiemmissa malleissa vakioitunut taustatekijät, jonka jälkeen vakioimme yksitellen muihin toimenpiteisiin osallistumisen selvittääksemme, millaiset yhdistelmät työllistivät todennäköisimmin.

Maahanmuuttajan alkukartoitukseen osallistui 18 prosenttia kaikista kotoutumissuunnitelman saaneista. Alkukartoitukseen osallistuneista 55 prosenttia oli osallistunut kotoutumiskoulutukseen työttömyysetuutena ja 70 prosenttia työvoimakoulutuksena (taulukko 23). Kotoutumiskoulutukseen osallistuneilla, etenkin työttömyysetuudella, työllistyminen oli muita selvästi harvinaisempaa. Korkein työllistymistodennäköisyys, noin kaksinkertainen muihin nähden, oli työnhaku/uravalmennukseen osallistuneilla. Heitä oli kuitenkin vain kolme prosenttia alkukartoitukseen osallistuneista. Muita yleisempää työllistyminen oli myös työnhakuneuvontaa saaneilla ja heillä, joilla oli muiden palveluiden tarvetta. Näihin kumpaankin osallistui kymmenisen prosenttia.

Taulukko 23. Muiden toimenpiteiden yhteys (HR) työllistymiseen alkukartoitukseen osallistuneilla, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneet, kotoutumissuunnitelman saaneet miehet ja naiset (N miehet 1807, naiset 2685)

	Miehet			Naiset			Jakauma (%)	
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		Miehet	Naiset
Kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella								
0	1,00			1,00			46	45
1	0,38	0,27	0,55	0,60	0,41	0,87	54	55
Kotoutumiskoulutus työvoimakoulutuksena								
0	1,00			1,00			31	28
1	0,61	0,42	0,88	0,78	0,53	1,17	69	72
Työvoimakoulutus								
0	1,00			1,00			85	86
1	0,82	0,53	1,27	0,96	0,59	1,56	15	14
Työnhaku/uravalmennus								
0	1,00			1,00			97	97
1	2,15	1,05	4,40	1,84	0,98	3,46	3	3
Työkokeilu, -harjoittelu ja -valmennus								
0	1,00			1,00			68	71
1	0,98	0,68	1,41	1,11	0,76	1,64	32	29
Työnhakuneuvonta								
0	1,00			1,00			92	89
1	1,70	1,06	2,74	1,53	0,97	2,40	8	11
Muu palvelutarve								
0	1,00			1,00			90	89
1	1,31	0,85	2,00	1,78	1,12	2,84	10	11
Työnhaku								
0	1,00			1,00			67	68
1	0,97	0,66	1,41	0,85	0,57	1,26	33	32

Kussakin mallissa vakioitu kyseisen toimenpiteen lisäksi lähtömaa, maassaolokuukaudet, koulutus, kieli-taito, segmentti, toimenpiteiden lukumäärä työhistoria, asuinalue, perhemuoto, alle 3-vuotiaita lasten olemassaolo ja puolison suomalaisuus.

Kotoutumiskoulutukseen työttömyysetuudella osallistui 37 prosenttia kaikista kotoutumissuunnitelman saaneista. Kotoutumiskoulutukseen työttömyysetuudella osallistuneista kaksi kolmesta oli osallistunut kotoutumiskoulutukseen myös työvoimakoulutuksena (taulukko 24). Heidän työllistymistodennäköisyytensä oli muita alhaisempi. Tätä harvinaisempaa työllistyminen oli omaehtoiseen koulutukseen osallistuneilla, miehillä myös työvoimakoulutukseen osallistuneilla. Muita todennäköisempää työllistyminen oli miehistä niillä, joilla oli muiden palveluiden tarvetta tai jotka olivat saaneet työnhakuneuvontaa, ja naisilla taas työtä hakeneilla.

Taulukko 24. Muiden toimenpiteiden yhteys (HR) työllistymiseen kotoutumiskoulutukseen työttömyysetuudella osallistuneilla, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneet, kotoutumissuunnitelman saaneet miehet ja naiset (N miehet 3286, naiset 5026)

	Miehet			Naiset			Jakauma (%)	
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		Miehet	Naiset
Alkukartoitus								
0	1,00			1,00			74	74
1	1,08	0,81	1,45	0,99	0,74	1,32	26	26
Kotoutumiskoulutus työvoimakoulutuksena								
0	1,00			1,00			36	35
1	0,81	0,63	1,05	0,71	0,55	0,92	64	65
Omaehtoinen koulutus								
0	1,00			1,00			93	93
1	0,58	0,36	0,93	0,63	0,39	1,02	7	7
Työvoimakoulutus								
0	1,00			1,00			85	85
1	0,66	0,48	0,91	0,95	0,69	1,29	15	15
Työnhaku/uravalmennus								
0	1,00			1,00			96	96
1	0,74	0,43	1,27	1,00	0,58	1,70	4	4
Työkokeilu, -harjoittelu ja -valmennus								
0	1,00			1,00			63	63
1	0,86	0,66	1,11	1,03	0,80	1,32	37	37
Palkkatuetty työ								
0	1,00			1,00			99	99
1	1,07	0,52	2,20	1,56	0,76	3,20	1	1
Työnhakuneuvonta								
0	1,00			1,00			91	90
1	1,31	0,94	1,84	1,07	0,77	1,49	9	10
Muu palvelutarve								
0	1,00			1,00			86	86
1	1,32	0,99	1,76	1,08	0,80	1,45	14	14
Työnhaku								
0	1,00			1,00			60	63
1	0,91	0,71	1,17	1,25	0,96	1,63	40	37

Kussakin mallissa vakioitu kyseisen toimenpiteen lisäksi lähtömaa, maassaolokuukaudet, koulutus, kieli-taito, segmentti, toimenpiteiden lukumäärä työhistoria, asuinalue, perhemuoto, alle 3-vuotiaita lasten olemassaolo ja puolison suomalaisuus.

Kaikista kotoutumissuunnitelman saaneista kotoutumiskoulutukseen työvoimakoulutuksena osallistui miehistä 40 ja naisista 43 prosenttia. Kotoutumiskoulutukseen työvoimakoulutuksena osallistuneista kuutisenkymmentä prosenttia oli osallistunut myös kotoutumiskoulutukseen työttömyysetuudella (taulukko 25). Heidän työllistymistodennäköisyys oli muita alhaisempi. Todennäköisyys oli alhainen myös omaehtoiseen koulutukseen ja työvoimakoulutukseen osallistuneilla. Miehillä työnhakuneuvontaan osallistuminen johti todennäköisemmin työllistymiseen, samoin muiden palveluiden saaminen. Naisilla työllistyminen oli todennäköisintä palkkatuetuun työhön osallistuneille sekä työpaikkoja hakeville. Näistä palkkatuettu työ oli kuitenkin hyvin harvinaista.

Taulukko 25. Muiden toimenpiteiden yhteys (HR) työllistymiseen kotoutumiskoulutukseen työvoimakoulutuksena osallistuneilla, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneet, kotoutumissuunnitelman saaneet miehet ja naiset (N miehet 3821, naiset 6156)

	Miehet			Naiset			Jakauma (%)	
	HR	min95	max95	HR	min95	max95	Miehet	Naiset
Alkukartoitus								
0	1,00			1,00			70	71
1	0,92	0,71	1,18	0,99	0,77	1,28	30	29
Kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella								
0	1,00			1,00			41	43
1	0,56	0,45	0,71	0,66	0,53	0,84	59	57
Omaehtoinen koulutus								
0	1,00			1,00			94	95
1	0,65	0,39	1,09	0,58	0,35	0,96	6	5
Työvoimakoulutus								
0	1,00			1,00			89	88
1	0,41	0,27	0,62	0,74	0,53	1,03	11	12
Työnhaku/uravalmennus								
0	1,00			1,00			97	97
1	1,21	0,74	2,00	1,06	0,66	1,73	3	3
Työkokeilu, -harjoittelu ja -valmennus								
0	1,00			1,00			61	63
1	1,19	0,94	1,50	1,15	0,91	1,45	39	37
Palkkatuettu työ								
0	1,00			1,00			99	99
1	1,02	0,45	2,33	1,84	0,95	3,55	1	1
Työnhakuneuvonta								
0	1,00			1,00			91	90
1	1,39	0,99	1,93	1,02	0,73	1,42	9	10
Ura- ja koulutusneuvonta								
0	1,00			1,00			99	99
1	1,30	0,63	2,65	0,94	0,44	2,04	1	1
Muu palvelutarve								
0	1,00			1,00			85	85
1	1,32	0,99	1,77	0,97	0,72	1,29	15	15
Työnhaku								
0	1,00			1,00			65	68
1	1,03	0,80	1,31	1,47	1,14	1,89	35	32

Kussakin mallissa vakioitu kyseisen toimenpiteen lisäksi lähtömaa, maassaolokuukaudet, koulutus, kieli-taito, segmentti, toimenpiteiden lukumäärä työhistoria, asuinalue, perhemuoto, alle 3-vuotiaita lasten olemassaolo ja puolison suomalaisuus.

Työvoimakoulutukseen osallistui miehistä 13 ja naisista 14 prosenttia kaikista kotoutumissuunnitelman saaneista. Yleisin toimenpide heillä oli työkokeilu, työharjoittelu ja työvalmennus, johon osallistui puolet työvoimakoulutukseen osallistuneista (taulukko 26). Tämä ei kuitenkaan ollut yhteydessä työllistymiseen. Yleisiä olivat myös kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella ja työvoimakoulutuksena. Näihin osallistuneilla oli muita selvästi heikompi todennäköisyys työllistyä. Muita yleisempää työllistymisen oli miehillä alkukartoitukseen ja rinnasteiseen koulutukseen osallistuneilla, naisilla taas työtä hakeneilla. Myös palkkatuettu työ näyttäisi miehillä lisäävän todennäköisyyttä työllistyä.

Taulukko 26. Muiden toimenpiteiden yhteys (HR) työllistymiseen työvoimakoulutukseen osallistuneilla, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneet, kotoutumissuunnitelman saaneet miehet ja naiset (N miehet 2112, naiset 3186)

	Miehet			Naiset			Osuudet	
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		Miehet	Naiset
Alkukartoitus								
0	1,00			1,00			81	84
1	1,43	0,96	2,13	1,02	0,65	1,58	19	16
Kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella								
0	1,00			1,00			58	62
1	0,53	0,38	0,76	0,66	0,47	0,93	42	38
Kotoutumiskoulutus työvoimakoulutuksena								
0	1,00			1,00			68	65
1	0,33	0,21	0,53	0,54	0,37	0,78	32	35
Rinnasteinen koulutus								
0	1,00			1,00			93	93
1	1,96	1,25	3,08	1,08	0,65	1,79	7	7
Omaehtoinen koulutus								
0	1,00			1,00			89	87
1	0,79	0,48	1,32	0,78	0,49	1,25	11	13
Työnhaku/uravalmennus								
0	1,00			1,00			92	92
1	1,01	0,57	1,79	1,08	0,67	1,76	8	8
Työkokeilu, -harjoittelu ja -valmennus								
0	1,00			1,00			47	48
1	1,03	0,76	1,41	0,99	0,73	1,34	53	52
Palkkatuettu työ								
0	1,00			1,00			96	97
1	1,64	0,85	3,17	1,17	0,63	2,18	4	3
Työnhakuneuvonta								
0	1,00			1,00			88	89
1	1,43	0,91	2,22	0,94	0,6	1,46	12	11

**Taulukko 27. Muiden toimenpiteiden yhteys (HR) työllistymiseen työkokeiluun, työharjoitte-
luun ja työvalmennukseen osallistuneilla, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittau-
tuneet, kotoutumissuunnitelman saaneet miehet ja naiset (N miehet 3208, naiset
5500)**

	Miehet			Naiset			Osuudet	
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		Miehet	Naiset
Alkukartoitus								
0	1,00			1,00			79	82
1	0,93	0,67	1,29	0,97	0,70	1,34	21	18
Kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella								
0	1,00			1,00			49	50
1	0,56	0,44	0,71	0,66	0,52	0,83	51	50
Kotoutumiskoulutus työvoimakoulutuksena								
0	1,00			1,00			42	43
1	0,79	0,62	1,01	0,75	0,59	0,94	58	57
Rinnasteinen koulutus								
0	1,00			1,00			97	97
1	1,01	0,60	1,70	0,75	0,40	1,40	3	3
Omaehtoinen koulutus								
0	1,00			1,00			90	90
1	0,89	0,61	1,29	0,46	0,30	0,72	10	10
Työvoimakoulutus								
0	1,00			1,00			74	73
1	1,03	0,80	1,32	0,96	0,76	1,21	26	27
Oppisopimuskoulutus								
0	1,00			1,00			99	99
1	1,68	0,85	3,33	0,81	0,36	1,85	1	1
Työnhaku/uravalmennus								
0	1,00			1,00			93	92
1	0,82	0,54	1,23	1,31	0,95	1,81	7	8
Palkkatuettu työ								
0	1,00			1,00			95	95
1	1,55	1,03	2,33	1,80	1,28	2,53	5	5
Työnhakuneuvonta								
0	1,00			1,00			89	87
1	1,08	0,77	1,52	1,39	1,04	1,86	11	13
Tuettu työllistyminen								
0	1,00			1,00			98	98
1	0,69	0,34	1,41	1,32	0,71	2,45	2	2
Muu palvelutarve								
0	1,00			1,00			84	83
1	1,35	1,01	1,80	1,14	0,86	1,51	16	17
Työnhaku								
0	1,00			1,00			63	63
1	1,10	0,86	1,41	1,31	1,03	1,67	37	37

Kussakin mallissa vakioitu kyseisen toimenpiteen lisäksi lähtömaa, maassaolokuukaudet, koulutus, kieli-
taito, segmentti, toimenpiteiden lukumäärä työhistoria, asuinalue, perhemuoto, alle 3-vuotiaita lasten
olemassaolo ja puolison suomalaisuus.

Muita palveluita tarvitsi ja sai kaikista kotoutumissuunnitelman saaneista 12 prosenttia. Heillä yleisin muu toimenpide oli kotoutumiskoulutus työvoimakoulutuksena, johon osallistui puolet muita palveluja saaneista (taulukko 28). Työllistyminen todennäköisyys oli tässä ryhmässä alhainen, kuin myös kotoutumiskoulutukseen työttömyysetuudella osallistuneilla. Työllistyminen näyttäisi olevan harvinaista myös työnhaku- ja uravalmennukseen osallistuneilla. Ne olivat kuitenkin melko harvinaisia toimenpiteitä. Työllistymisen todennäköisyys näyttäisi olevan muita korkeampaa alkukartoitukseen, työkokeiluun, työharjoitteluun ja työvalmennukseen, palkkatuettuun työhön ja työnhakuneuvontaan osallistuneilla, mahdollisesti myös rinnasteisessa koulutuksessa olleilla naisilla. Näistä palkkatuettu työ ja rinnasteinen koulutus olivat kuitenkin melko harvinaisia toimenpiteitä.

Taulukko 28. Muiden toimenpiteiden yhteys (HR) työllistymiseen muita palveluita saaneilla, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneet, kotoutumissuunnitelman saaneet miehet ja naiset (N miehet 1573, naiset 2426)

	Miehet			Naiset			Osuudet	
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		Miehet	Naiset
Alkukartoitus								
0	1,00			1,00			85	85
1	1,42	0,90	2,26	1,46	0,90	2,35	15	15
Kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella								
0	1,00			1,00			56	57
1	0,81	0,57	1,15	0,66	0,46	0,94	44	43
Kotoutumiskoulutus työvoimakoulutuksena								
0	1,00			1,00			49	48
1	0,76	0,50	1,16	0,60	0,40	0,88	51	52
Rinnasteinen koulutus								
0	1,00			1,00			98	98
1	0,88	0,36	2,14	1,70	0,75	3,84	2	2
Omaehtoinen koulutus								
0	1,00			1,00			91	92
1	0,98	0,54	1,75	0,62	0,30	1,29	9	8
Työvoimakoulutus								
0	1,00			1,00			77	76
1	0,86	0,57	1,29	0,96	0,65	1,43	23	24
Työnhaku/uravalmennus								
0	1,00			1,00			95	95
1	0,54	0,23	1,28	0,68	0,31	1,51	6	5
Työkokeilu, -harjoittelu ja -valmennus								
0	1,00			1,00			62	62
1	1,40	0,96	2,06	1,37	0,93	2,01	38	38

	Miehet			Naiset			Osuudet	
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		Miehet	Naiset
Palkkatuettu työ								
0	1,00			1,00			96	97
1	1,31	0,64	2,71	1,70	0,84	3,44	4	3
Työnhakuneuvonta								
0	1,00			1,00			92	92
1	1,44	0,87	2,39	1,46	0,88	2,43	8	8
Työnhaku								
0	1,00			1,00			65	67
1	0,87	0,59	1,28	1,02	0,69	1,50	35	33

Kussakin mallissa vakioitu kyseisen toimenpiteen lisäksi lähtömaa, maassaolokuukaudet, koulutus, kieli-taito, segmentti, toimenpiteiden lukumäärä työhistoria, asuinalue, perhemuoto, alle 3-vuotiaita lasten olemassaolo ja puolison suomalaisuus.

Työpaikanhaku osoitettiin toimenpiteeksi ja toteutui 24 prosentilla miehistä ja 23 prosen-tilla naisista, kun tarkasteltiin kaikkia kotoutumissuunnitelman saaneita. Heistä 60 pro-senttia oli osallistunut kotoutumiskoulutukseen työttömyysetuudella ja 60 prosenttia ko-toutumiskoulutukseen työvoimakoulutuksena (taulukko 29). Näissä molemmissa työllisty-minen oli muita harvinaisempaa. Työllistyminen oli harvinaista myös omaehtoiseen koulu-tukseen osallistuneilla, joita oli vajaa 10 prosenttia työpaikkoja hakeneista. Muita todennä-köisemmin työllistyivät työnhakuneuvontaan osallistuneet, miehistä myös yrittäjyyden tu-kea saaneet sekä mahdollisesti myös rinnasteiseen koulutukseen osallistuneet. Näistä työn-hakuneuvonta oli selvästi yleisin toimenpide.

Taulukko 29. Muiden toimenpiteiden yhteys (HR) työllistymiseen työpaikkoja hakeneilla, vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneet, kotoutumissuunnitelman saaneet miehet ja naiset (N miehet 4532, naiset 5645)

	Miehet			Naiset			Osuudet	
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		Miehet	Naiset
Alkukartoitus								
0	1,00			1,00			75	76
1	1,14	0,85	1,53	0,95	0,70	1,28	25	24
Kotoutumiskoulutus työttömyysetuudella								
0	1,00			1,00			38	40
1	0,53	0,42	0,68	0,67	0,52	0,86	62	60
Kotoutumiskoulutus työvoimakoulutuksena								
0	1,00			1,00			40	39
1	0,66	0,51	0,86	0,83	0,65	1,07	60	61
Rinnasteinen koulutus								
0	1,00			1,00			98	97
1	1,52	0,85	2,72	0,91	0,49	1,71	2	3

	Miehet			Naiset			Osuudet	
	HR	95 % lv		HR	95 % lv		Miehet	Naiset
Omaehtoinen koulutus								
0	1,00			1,00			92	91
1	0,61	0,38	0,96	0,55	0,36	0,86	8	9
Työvoimakoulutus								
0	1,00			1,00			75	75
1	0,97	0,75	1,26	1,18	0,92	1,50	25	25
Työnhaku/uravalmennus								
0	1,00			1,00			93	93
1	1,02	0,69	1,49	1,05	0,73	1,53	7	7
Työkokeilu, -harjoittelu ja -valmennus								
0	1,00			1,00			57	56
1	0,97	0,75	1,25	0,91	0,71	1,16	43	44
Palkkatuettu työ								
0	1,00			1,00			96	96
1	1,13	0,68	1,87	1,20	0,78	1,85	4	4
Yrittäjyyden tuki								
0	1,00			1,00			98	99
1	2,19	1,19	4,00	1,04	0,48	2,24	2	1
Työnhakuneuvonta								
0	1,00			1,00			87	84
1	1,34	1,01	1,80	1,35	1,03	1,78	13	16
Ura- ja koulutusneuvonta								
0	1,00			1,00			98	97
1	1,19	0,65	2,19	0,63	0,32	1,24	2	3
Tuettu työllistyminen								
0	1,00			1,00			98	98
1	0,69	0,35	1,37	0,72	0,34	1,49	2	2
Muu palvelutarve								
0	1,00			1,00			83	82
1	1,05	0,79	1,39	1,10	0,84	1,45	17	18

Kussakin mallissa vakioitu kyseisen toimenpiteen lisäksi lähtömaa, maassaolokuukaudet, koulutus, kieli-taito, segmentti, toimenpiteiden lukumäärä työhistoria, asuinalue, perhemuoto, alle 3-vuotiaita lasten olemassaolo ja puolison suomalaisuus.

5 Yhteenveto

5.1 Yhteenveto tuloksista

TE-toimiston kotoutumista edistäviin palveluihin ohjautuu maahanmuuttajia, jotka ovat työllistymispolun alussa ja jotka tarvitsevat tukea ja monenlaisia palveluita avoimille työmarkkinoille päästäkseen. Kotoutumissuunnitelmassa suunnitellut toimenpiteet eivät yksinään ole aina riittäviä. Kotoutumiskoulutuksen lisäksi tarvitaan myös muita, avoimia työmarkkinoita lähellä olevia palveluita, kuten palkkatuettua työtä. Erityisesti naisten työllistymiseen tulisi kiinnittää huomiota.

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin laajalla rekisteriaineistolla hiljattain maahan muuttaneita ulkomaalaisten kansalaisia, jotka olivat TE-toimiston kotouttamistoimenpiteiden piirissä ja ilmoittautuneet työnhakijaksi vuosina 2007-2010 ja 2011-2014. Tutkimuksessa selvitettiin kotoutumissuunnitelman saamiseen yhteydessä olevia tekijöitä sekä kotoutumissuunnitelman saamisen että sen eri toimenpiteiden ja niiden kombinaatioiden yhteyttä työllistymiseen taustatekijät huomioiden.

5.1.1 Maahanmuuttajien väliset erot kotoutumissuunnitelman saamisessa

Yhä useammalle TE-toimistoon työnhakijaksi ilmoittautuneelle maahanmuuttajalle tehdään kotoutumissuunnitelma. Vuosina 2011-2014 työnhakijaksi ilmoittautuneista miehistä kotoutumissuunnitelman saamisen yleisyys oli 900 per 100 000 henkilöpäivää, naisilla hieman yleisempää. Tätä edeltävällä jaksolla, vuosina 2007-2010 työnhakijoiksi ilmoittautuneilla suunnitelman saaminen oli huomattavasti harvinaisempaa. Molemmilla jaksoilla kotoutumissuunnitelman saaminen oli yleisintä 17-24-vuotiailla ja laski tämän jälkeen ikäryhmittäin.

Vuosina 2007-2010 työnhakijaksi ilmoittautuneilla oli suuria eroja kotoutumissuunnitelman saamisessa lähtömaan mukaan, etenkin miehillä. Miehistä kotoutumissuunnitelman saivat harvemmin virolaiset ja muut itäeurooppalaiset ja yleisimmin venäläiset ja eteläeurooppalaiset. Taustatekijöiden vakiointi selitti eroista suuren osan. Naisilla lähtömaiden väliset erot olivat pienemmät. Mitä kauemmin oli ollut maassa ennen työttömyyttä, sitä epätodennäköisemmin kotoutumissuunnitelma tehtiin. Naisilla korkea-asteen koulutuksen saaneet saivat kotoutumissuunnitelman muita todennäköisemmin. Asuinalueista kotoutumissuunnitelman saaminen oli harvinaisinta Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa. Sen sijaan perhemuodolla ja puolison suomalaisuudella ei ollut merkitystä.

Myös vuosina 2011-2014 työnhakijaksi ilmoittautuneista virolaiset saivat muita harvemmin kotoutumissuunnitelman. Todennäköisimmin kotoutumissuunnitelma tehtiin Amerikasta ja Oseaniasta muuttaneille, sekä suhteellisen usein myös Venäjältä, Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta, Afrikasta ja Aasiasta muuttaneille. Naisilla lähtömaiden väliset erot olivat

pienemmät kuin miehillä, mutta toisaalta taustatekijät selittivät eroista vähemmän. Miehillä korkea-asteen koulutuksen saaneilla oli korkein todennäköisyys saada kotoutumissuunnitelma, sen sijaan naisilla koulutusryhmien välillä ei ollut eroja. Kun taustatekijät oli otettu huomioon, kotoutumissuunnitelman saaminen oli harvinaisinta Keski-Suomessa, Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla, Pirkanmaalla, Etelä-Savossa ja Etelä- ja Pohjois-Karjalassa sekä Kaakkois-Suomessa. Miehistä puolison kanssa asuvilla suurin todennäköisyys saada suunnitelma, oli lapsia tai ei. Naisilla korkein todennäköisyys oli puolison ja lasten kanssa asuvilla, mutta toisaalta muita alhaisempi niillä, joilla oli alle 3-vuotiaita lapsia.

5.1.2 Kotoutumissuunnitelman saamisen yhteys työllistymiseen

Heikoiten työllistyivät ne, joille oli tehty kotoutumissuunnitelma, ja parhaiten ne, joille ei ollut tehty mitään suunnitelmaa. Ero oli suurempi jälkimmäisellä tarkastelujaksolla. Työllistyminen oli myös keskimäärin yleisempää jälkimmäisellä jaksolla. Miesten työllistyminen oli kaikissa ryhmissä yleisempää kuin naisten. Miehillä työllistyminen laski iän mukana. Naisilla ikäryhmittäiset erot olivat vähäisemmät kuin miehillä.

Taustatekijät selittivät vuosina 2007-2010 muun suunnitelman (työllistymissuunnitelma, työllistymisohjelma, aktivointisuunnitelma tai yksilöity työnhakusuunnitelma) saaneiden korkeamman työllistymistodennäköisyyden kotoutumissuunnitelman saaneisiin verrattuna. Sen sijaan suunnitelmaa vaille jääneiden työllistyminen oli edelleen kaksinkertaista kotoutumissuunnitelmaan saaneisiin verrattuna. Myös vuosina 2011-2014 taustatekijät selittivät eroista hyvin suuren osan. Siitä huolimatta, työllistymisen todennäköisyys muun suunnitelman saaneilla oli miehillä 1,3-kertainen ja naisilla 1,5-kertainen ja vailla suunnitelmaa jääneiden hieman tätäkin korkeampi kotoutumissuunnitelmaan verrattuna. Taustatekijöistä eniten merkitystä oli aiemmalla työhistorialla Suomessa, myös toimenpiteiden lukumäärä selitti työllistymisessä havaittuja eroja. Sekä lähtömaa, kielitaito että palvelulinja selittivät eroja jonkin verran.

5.1.3 Kotoutumissuunnitelman toteutuneiden toimenpiteiden yhteys työllistymiseen

Vuosina 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneiden maahanmuuttajien työllistyminen oli selvästi yleisintä niillä, joilla ei ollut lainkaan TE-toimiston tarjoamia työllistymistä edistäviä toimenpiteitä. Mitä enemmän henkilöllä oli toimenpiteitä, sitä harvinaisempaa oli työllistyminen.

Kotoutumissuunnitelman saaneita tarkasteltaessa työllistymisessä oli suuria eroja riippuen siitä, mihin toimenpiteisiin he olivat osallistuneet. Yleisimmistä toimenpiteistä työllistyminen oli melko harvinaista. Kotoutumiskoulutus työvoimakoulutuksena johti työllisyyteen hieman useammin kuin kotoutumiskoulutus työttömyystuella. Lähes samalla tasolla työllistyminen oli myös työpaikkaa hakeneilla, työkokeiluun, työharjoitteluun tai työvalmennukseen sekä työvoimakoulutukseen osallistuneilla sekä muita palveluita saaneilla. Alkukartoitukseen osallistuneiden miesten työllistyminen oli suhteellisen korkeaa. Työllistyminen oli miehillä yleistä myös joissain harvinaisemmissa toimenpiteissä: rinnasteisessa

koulutuksessa ja oppisopimuskoulutuksessa. Molemmilla sukupuolilla työllistyminen oli yleistä palkkatuetussa työssä olleilla. Kaikkein harvinaisinta työllistyminen oli sekä miehillä että naisilla kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneilla. Työllistyminen oli harvinaista myös omaehtoiseen koulutukseen osallistuneilla, työnhaku- tai uravalmennukseen osallistuneilla sekä niillä, joiden terveydentila ja työkyky kaipaivat selvittelyä.

Kaikkien taustatekijöiden huomioimisen jälkeen työllistyminen oli miehillä todennäköisintä palkkatuetuun työhön osallistuneilla ja yrittäjyyden tukea saaneilla. Naisilla palkkatuetussa työssä olleiden työllistyminen oli kaksinkertaista muihin toimenpiteisiin nähden. Työllistyminen oli molemmilla sukupuolilla muita todennäköisempää myös alkukartoitukseen osallistuneilla, työnhakuneuvontaa saaneilla, työkokeiluun, työharjoitteluun ja työvalmennukseen osallistuneilla sekä miehillä muita palveluita tarvinneilla ja naisilla työpaikkoja hakeneilla. Keskimääräistä harvinaisempaa työllistyminen oli molemmilla sukupuolilla edelleen kotoutumiskoulutukseen työttömyysetuudella tai työvoimakoulutuksena osallistuneilla sekä omaehtoiseen koulutukseen osallistuneilla, vaikka taustatekijöiden vaikutinta hieman kavensikin eroja.

Kotoutumiskoulutus yhdistettynä kaikkiin tarkasteltuihin toimenpiteisiin alensi työllistymisen todennäköisyyttä. Myös kotoutumiskoulutusten yhdistelmä, työttömyysetuudella ja työvoimakoulutuksena, alensi työllistymistä. Näin oli myös, jos kotoutumiskoulutukseen yhdistettiin omaehtoinen koulutus tai työvoimakoulutus. Sen sijaan kotoutumiskoulutukseen yhdistetty muiden palveluiden saaminen ja työnhakuneuvontaan osallistuminen miehillä ja palkkatuettu työ naisilla nosti työllistymisen todennäköisyyttä.

Maahanmuuttajan alkukartoitukseen osallistuneiden työllistymistodennäköisyyttä nosti työnhaku/uravalmennukseen osallistuminen sekä työnhakuneuvonnan ja muiden palveluiden saaminen. Työvoimakoulutukseen osallistuneiden työllistymistä edesauttoi miehillä alkukartoitus ja rinnasteinen koulutus, naisilla taas työnhaku. Työkokeiluun, työharjoitteluun ja työvalmennukseen osallistuneiden työllistymistodennäköisyyttä paransi palkkatuetuun työhön osallistuminen, miehillä myös muiden palveluiden saaminen, naisilla taas työnhaku- ja uravalmennuksen sekä työnhakuneuvonnan saaminen.

Muita palveluita saaneiden työllistyminen näyttäisi olevan muita korkeampaa heillä, jotka olivat osallistuneet myös alkukartoitukseen, työkokeiluun, työharjoitteluun ja työvalmennukseen, palkkatuetuun työhön tai työnhakuneuvontaan. Työpaikkaa hakeneiden työllistymistä tehosti työnhakuneuvontaan osallistuminen, miehillä myös yrittäjyyden tuki sekä mahdollisesti myös rinnasteinen koulutus.

5.2 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitteet

Tutkimuksen vahvuutena on laaja ja kattava rekisteriaineisto. Aineiston avulla oli mahdollista tarkastella vuosina 2007-2010 ja 2011-2014 työnhakijoiksi ilmoittautuneiden maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelman saamista ja sen yhteyttä työllistymiseen useat eri taustatekijät huomioiden.

Koska aineistossa ei ollut tietoa toimenpiteiden loppumispäivästä, on työllistymisen kesto laskettu kotoutumissuunnitelman saamisesta. Tämä eittämättä vähentää pidempikestoisten toimenpiteiden yhteyttä työllistymiseen ja aliarvioi useampia toimenpiteitä vaativien toimenpiteiden merkitystä työllistymisessä. Näin ollen korostuvat niiden henkilöiden työllistyminen, joilla on takanaan vain yksi toimenpide. Tätä on tosin analyyseissa pyritty huomioimaan vakioimalla yksilön kaikkien toimenpiteiden lukumäärä. Osa niistä, jotka eivät ole seuranta-ajanjaksolla työllistyneet, saattavat edelleen seuranta-ajan lopussakin olla työllistämistoimenpiteiden piirissä. Tätä emme pystyneet huomioimaan analyyseissämme. Seuranta-aika tässä tutkimuksessa jäi työllistymisen osalta lyhyeksi.

Aineistossamme ei ollut tietoa maahanmuuton syistä. Tiedetään, että pakolaisten lähtökohdat työllistymiseen ovat usein hyvin vaikeat. Myös tieto lapsen syntymästä oli puutteellinen. Tarkemmalla tiedolla näistä molemmista taustatekijöistä olisi päästy paremmin pureutumaan työllistymisen ongelmiin. Myös maahanmuuttajien kielitaidossa ja hyvin todennäköisesti myös koulutustiedoissa oli hyvin paljon puuttuvia tietoja. Koulutustietojen puutteellisuus on yleinen ongelma maahanmuuttotutkimuksessa.

5.3 Johtopäätökset

5.3.1 Kotouttamistoimenpiteet kohdentuvat kauempana työelämästä oleviin

Tämän tutkimuksen tulosten mukaan näyttää siltä, että TE-toimiston kotoutumista edistäviin palveluihin ohjautuvat ihmiset, jotka ovat työllistymispolun alussa ja jotka tarvitsevat tukea ja monenlaisia palveluita avoimille työmarkkinoille päästäkseen. Kotoutumista edistävien palveluiden ulkopuolelle näyttäivät jäävän ne, joilla on edellytykset päästä avoimille työmarkkinoille itsenäisesti.

Vuonna 2011 voimaan tulleen kotoutumislain mukaan kaikilla työttöminä työnhakijoina olevilla maahanmuuttajilla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Kotoutumissuunnitelmia tehdään kuitenkin harvemmin henkilöille, jolla todennäköisesti arvellaan olevan hyvät mahdollisuudet työllistyä ilman kotoutumista tukevia palveluitakin, esimerkiksi Virosta muuttaneille. Kotoutumissuunnitelman saaneiden maahanmuuttajien työllistyminen oli harvinaisempaa kuin muiden. Vastaava tulos on saatu mm. Ahon ja Mäkiahon (2017) tutkimuksessa. Tässä tutkimuksessa vakioitavat taustatekijät selittivät vuosina 2007-2010 työnhakijoiksi jääneillä muun suunnitelman saaneiden korkeamman työllistymistodennäköisyyden kotoutumissuunnitelman saaneisiin verrattuna. Sen sijaan vuosina 2011-2014, jolloin kotoutumistoimenpiteiden soveltamisalan piirissä olivat kaikki maahanmuuttajat, ero säilyi taustatekijöiden vakioinnista huolimatta. Syynä on hyvin todennäköisesti tutkimusväestön erilainen valikoituminen näihin ryhmiin. Valikoituminen, jota ei tarkastelluilla muuttujilla niiden lukuisuudesta huolimatta tavoitettu.

Tutkimusväestö koostui hiljattain maahan tulleista ulkomaan kansalaisista, jotka olivat TE-toimiston kotouttamistoimenpiteiden piirissä. Heistä osa on saattanut tulla TE-toimiston

palvelujen piiriin sosiaalitoimen velvoittamina tai kotoutumiskoulutuksen kielikoulutuksen vuoksi, eikä niinkään omasta halustaan (vrt. Kostiainen & Laakso 2014). Parhaiten työllistyvät maahanmuuttajat eivät kuuluneet tämän tutkimuksen kohderyhmään. On esimerkiksi mahdollista, että henkilö on ehtinyt työllistyä ennen kuin hänelle on ehditty laatia kotoutumissuunnitelmaa. Syynä ilman suunnitelmaa olevien parempaan työllistymiseen on todennäköisesti myös se, ettei alkuhaastattelua ja sen yhteydessä laadittavaa työllistymissuunnitelmaa laadittu työttömyyden alkuvaiheessa ennen vuoden 2016 julkisia työvoima- ja yrityspalveluita koskevaa lakimuutosta.

Kotouttamistoimenpiteisiin siis ohjautuu sellaisia työnhakijoita, joiden työllistyminen on keskimääräistä vaikeampaa ja heidän polkunsa työelämään on keskimääräistä pidempi. On kuitenkin muistettava, että työttömäksi rekisteröityminen on jo itsessään merkki jonkinlaisesta integroitumisesta.

Kotoutumissuunnitelma ja sitä seuraavat kotoutumista edistävät toimenpiteet ovat vasta askel kohti suomalaista työelämää. Toimenpiteet ovat usein vielä varsin kaukana työelämästä ja työllistyminen vie aikaa. Suomen kielen taito ei ole vielä riittävää, eikä tarvittavia työelämäkontakteja pääse syntymään (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017). Esimerkiksi kotoutumissuunnitelma kuuluu maahanmuuttajan alkuvaiheen palveluihin, eikä tämän tutkimuksen seuranta-aika välttämättä ollut riittävän pitkä sen jälkeisen työllistymisen tarkasteluun. Aiemman tutkimuksen mukaan on kuitenkin tietoa siitä, että kotoutumissuunnitelmien laatiminen vaikuttaa myönteisesti maahanmuuttajien tulotasoon (Sarvimäki ja Hämäläinen 2016). Hyvin todennäköistä onkin, että työllistymispolkunsa alkuvaiheessa olevat maahanmuuttajat hyötyvät pitkällä aikavälillä kotoutumista edistävien palveluidensa kokonaisvaltaisesta suunnittelusta.

5.3.2 Työllistymisessä eroja taustatekijöiden mukaan

Työllistymisen todennäköisyydessä oli eroja lähtömaan mukaan myös sen jälkeen, kun muut tekijät oli huomioitu. Työllistyminen oli harvinaisinta Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta tulleilla, miehillä myös venäläisillä sekä Amerikasta ja Oseaniasta muuttaneilla. Todennäköisimmin työllistyivät suomalaisia kielellisesti ja kulttuurillisesti lähellä olevat virolaiset, joiden maahanmuutto on pääosin työperäistä (vrt. Eronen ym. 2014). Tulokset vahvistavat aiempien tutkimusten tuloksia (esim. Eronen ym. 2014). Palveluiden kehittämisessä ja niitä suunniteltaessa tulisikin huomioida erilaiset ryhmät ja maahanmuuttotaustaan liittyvät syyt, esimerkiksi kriisi- ja sota-alueilta muuttaneiden mahdolliset traumakokemukset ja niiden vaikutukset työllistymisedellytyksiin.

Maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksiin vaikuttavat usein suomalaistaustaisia heikot verkostot. Kosketus suomalaiseen työelämään olikin tärkein kotoutumissuunnitelman saaneiden ja muiden työllistymiseroja selittävä tekijänä. Ne, joilla oli aiempaa työhistoriaa Suomessa, työllistyivät muita todennäköisemmin. Maahanmuuttajia hyödyttäisivätkin todennäköisesti eniten juuri sellaiset toimenpiteet, jotka olisivat mahdollisimman

lähellä avoimia työmarkkinoita. Verkostojen merkitystä mitattiin myös suomalaisen puolison olemassaololla. Suomalaisen puolison olemassaolo paransi miesten työllistymistä muttei naisten. Se ei kuitenkaan ollut yhteydessä kotoutumissuunnitelman saaneiden heikompaan työllistymiseen.

Perhemuoto ei ollut muiden taustatekijöiden huomioimisen jälkeen yhteydessä kotoutumissuunnitelman saamiseen. Toisin oli työllistymisen laita. Naisilla työllistyminen oli epätodennäköisintä niillä, joilla oli lapsia. Pitkittyneen kotona olon jälkeen töihin pääseminen on vaikeampaa etenkin, kun henkilölle ei ole kertynyt työkokemusta Suomesta. OECD:n (2018) mukaan Suomessa ei onnistuta riittävästi aktivoimaan maahanmuuttajanaisia varhaisilla kotouttamistoimenpiteillä, ja tästä seuraa, että maahanmuuttajanaiset etääntyvät yhä kauemmas työmarkkinoilta ja passivoituvat. Yhtenä merkittävänä syynä OECD pitää kotihoidontukea. Rahallinen tuki voi houkutella naisia jäämään mieluummin kotiin hoitamaan lapsia sen sijaan, että he yrittäisivät päästä mukaan työelämään. Miesten työllistyminen oli naisia todennäköisempää, vaikka naisten lähtökohdat, muun muassa korkeampi koulutus, olivat miehiä paremmat. Naisista suurempi osa tuli Aasiasta ja Venäjältä, miehistä taas Lähi-Idästä ja Pohjois-Afrikasta. Naisten työllistyminen oli miehiä alhaisempaa myös suunnitelman ja toimenpiteiden lukumäärän mukaisesti tarkasteltuna. Tämä havainto vahvistaa myös aiemmin havaittua tarvetta panostaa erityisesti maahanmuuttajanaisten työllistymiseen (Larja ja Sutela 2015).

5.3.3 Kotoutumissuunnitelman saaneiden työllistymisessä eroja toimenpiteiden mukaan

Kotoutumissuunnitelman saaneilla oli enemmän toimenpiteitä kuin muun suunnitelman (työllistymissuunnitelma, työllistymisohjelma, aktivointisuunnitelma tai yksilöity työnhakusuunnitelma) saaneilla. Useat toimenpiteet kertovat suuremmasta tuen tarpeesta. Kotoutumissuunnitelma tehdään tyypillisesti maahanmuuton alussa, jolloin työllistymisen tuelle on todennäköisesti enemmän tarvetta. Työllistyminen oli selvästi yleisempää niillä, joilla ei ollut lainkaan toimenpiteitä. Mitä enemmän toimenpiteitä, sitä harvinaisempaa työllistyminen oli. Tätä selittää valikoituminen: kotoutumiskoulutukseen ja muihin toimenpiteisiin eivät osallistuneet ne, joilla on hyvät edellytykset työllistyä ilman toimenpiteitäkin. Kotoutumissuunnitelman saaneista eniten toimenpiteisiin osallistuneet lienevät muita vaikeammin työllistyviä. Paljon toimenpiteisiin osallistuneet ovat siten hyvin erilainen asiakasryhmä kuin ne, jotka eivät ole osallistuneet toimenpiteisiin lainkaan.

Työllistymisen todennäköisyys vaihteli myös eri toimenpiteiden välillä. Erilaisille toimenpiteillä onkin erilaiset kohderyhmät ja tavoitteet. Toimenpiteiden jälkeinen työllistyminen oli pitkälti palveluiden luonteen mukaista. Toimenpiteiden jälkeisten ensimmäisten kuu-kausien työllisyystilanne ennakoii henkilön työllisyystilannetta vielä vuosia toimenpiteen jälkeen (Eronen ym. 2014).

Riittävän koulutuksen jälkeen tarvitaan vielä muita työelämää lähellä olevia toimenpiteitä. Ahon ja Mäkihön (2017) tutkimuksen mukaan kotoutumiskoulutukseen osallistuneiden työllistymistä paransivat etenkin ammatilliseen koulutukseen osallistuminen ja palkkatuen

tai starttirahan saaminen. Tässä tutkimuksessa työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutukseen jälkeen miehillä työnhakuneuvonta ja muiden palveluiden saaminen johtivat todennäköisemmin työllistymiseen, naisilla taas palkkatuettu työ ja työpaikan hakeminen. Tämä johtunee maahanmuuttajaryhmien erilaisuudesta sukupuolten välillä. Palvelutarpeen arviointi onkin tärkeää myös varsinaisten kotoutumiskoulutuksen jälkeisten palveluiden suuntaamisessa ja kunkin tarpeisiin sopivien palvelukokonaisuuksien muodostamisessa.

Työvoimakoulutukseen osallistuminen oli maahanmuuttajilla yllättävän harvinaista, samoin omaehtoinen koulutus. Nämä ovat kuitenkin aiemmissa tutkimuksissa suomalaistaustaisilla (Aho ym. 2018) todettu vaikuttaviksi keinoiksi. Työvoimapoliittista koulutusta voisi käyttää maahanmuuttajilla laajemminkin yksilön osaamista täydentävänä, kun ensin on tunnistettu ja tunnustettu jo olemassaoleva osaaminen.

Tässä tutkimuksessa omaehtoiseen koulutukseen osallistuneet työllistyivät keskimääräistä heikommin. Osasyynä saattaa olla liian lyhyt seuranta-aika. Mutta olisi myös hyvä varmistaa, että maahanmuuttajille on omaehtoisen kouluttautumisenkin yhteydessä tarjolla tarpeeksi juuri heidän tarpeisiinsa sopivia tukipalveluita. Maahanmuuttajat tarvitsevat suomalais-taustaisia enemmän koulutuksen lisäksi myös muita, työelämää lähempänä olevia palveluita.

Palkkatuettu työ osoittautui sekä miehille että naisille toimivaksi toimenpiteeksi kohti työllistymistä. Se on kuitenkin toimenpiteenä varsin harvinainen. Työllisyyden hoidon on määrä vuonna 2021 siirtyä TE-toimistoilta maakunnille, joilla on haasteensa myös sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoituksessa. Vaarana on, että rahoitusta vähennetään juuri näiltä pitkäkestoisilta, kalliilta työllistämistoimenpiteiltä. Kustannukset maahanmuuttajien syrjäytymisestä yhteiskunnan ulkopuolelle ovat kuitenkin paljon suuremmat.

5.3.4 Lopuksi

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin laajalla rekisteriaineistolla hiljattain maahan muuttaneita ulkomaalaisten kansalaisia, jotka olivat TE-toimiston kotouttamistoimenpiteiden piirissä ja ilmoittautuneet työnhakijaksi vuosina 2007-2010 ja 2011-2014. TE-toimiston kotoutumista edistäviin palveluihin ohjautuu työllistymispolun alussa olevia maahanmuuttajia, jotka tarvitsevat tukea ja monenlaisia palveluita päästäkseen avoimille työmarkkinoille. Kotoutumissuunnitelman toimenpiteet yksinään eivät useimmissa tapauksissa ole vielä riittäviä. Kotoutumisen tueksi tarvitaan myös avoimia työmarkkinoita lähellä olevia palveluita, kuten palkkatuettua työtä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää naisten työllistymisen tukemiseen.

Työmarkkinoiden rakennemuutos on vaikuttanut myös maahanmuuttajien työllistymiseen. Teollisuuden työpaikkojen vähentyessä maahanmuuttajien alkutyöpaikat ovat yhä useammin palvelualoilla, joilla tarvitaan usein kielitaitoa. Maahanmuuttajat ovat selvästi suomalaistaustaisia yleisimmin ylikoulutettuja työtehtäviinsä nähden (Toivanen ym.

2018). Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessien kehittäminen ja sujuvoittaminen on tärkeä osa maahanmuuttajien työllistymisen tukea. Osaamisen tunnistamisen vaikeudesta kertoo osaltaan puuttuvien tietojen määrä maahanmuuttajien koulutustasossa ja kielitaidossa.

Tämänkin tutkimuksen tulosten mukaan erilaisten suunnitelmien välillä on selvästi eroja, samoin saaduilla palveluilla. Työnhakijoiksi ilmoittautuneiden maahanmuuttajien tarpeiden arviointiin tulisi panostaa ja ohjata tarvittaessa erityisneuvojille ja siten varmistaa, että yksilö päätyy hänelle parhaiten soveltuvalla palvelulinjalle. Palveluita suunnitellessa tulee siis ottaa huomioon, etteivät maahanmuuttajat ole yhtenäinen ryhmä vaan pitää sisällään valtavan määrän moninaista osaamista, monenlaista työkokemusta sekä vaihtelevaa koulutusta aina luku- ja kirjoitustaidottomista tohtoreihin (Nieminen ym. 2015) – ja täten myös palvelutarpeet ovat moninaiset.

Työllistyminen on sitä yleisempää, mitä lähempänä toimenpiteet ovat työelämää. Maahanmuuttajia tulisikin ohjata lähellä avoimia työmarkkinoita olevia palveluita, kunhan ensin on varmistettu, että heillä on niihin tarvittavat edellytykset. Tämän tutkimuksen tulokset vahvistavat aiempien tutkimusten (esim. Aho & Mäkiäho 2018; Ala-Kauhaluoma ym. 2018) kuvaa siitä, että on tärkeää hyödyntää riittävästi maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden ohella myös yleisesti käytettäviä toimenpiteitä. Lisäksi tulisi varmistaa, että kotoutumiskoulutuksessa toteutuvat aiempaa tiiviimmät työelämäyhteydet. TE-toimistoissa pitäisi myös kiinnittää aiempaa enemmän huomiota siihen, ettei kotoutumiskoulutukseen ohjattaisi ihmisiä, jotka eivät siihen ole vielä valmiita esimerkiksi terveydentilaan liittyvien syiden vuoksi, vaan tulisi turvata riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut, mukaan lukien kuntoutuspalvelut, ennen TE-toimiston palveluita.

Kotouttamispalveluista tulisi kehittää palvelukokonaisuuksia, joissa huomioidaan työllistämisen, osaamisen kehittämisen, kielitaidon ja yhteiskunnan toimintamallien välittämisen lisäksi kotouttamisen kaksisuuntaisuus (Ala-Kauhaluoma ym. 2018). Kotoutumista edistävillä palveluilla pyritään vaikuttamaan erityisesti maahan muuttaneiden ihmisten työllistymisedellytyksiin. Myös kotoutumisen kaksisuuntaisuudella, suomalaisen yhteiskunnan sopeutumisella monimuotoiseen yhteiskuntaan, edesautetaan maahanmuuttajien työllistymistä. Lisäksi kotoutumisen tueksi tarvittaisiin osaavia ammattilaisia ja kotoutumista paremmin edistäviä palveluita.

Tämä tutkimus keskittyi TE-toimiston kotoutumista edistäviin palveluihin ja työllistymiseen. Kotoutuminen voidaan käsittää kuitenkin myös laajemmin, osallisuutena suomalaisessa yhteiskunnassa. Maahan muuttaneen henkilön mahdollisuuksiin työllistyä ja päästä opintoihin voidaan vaikuttaa myönteisesti myös muuten kuin räätelöidyn kotoutumista ja työllistymistä edistävin palveluin. Kotouttamista edistävät myös toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut, asumispalvelut, koulutus ja pakolaisina maahan tulevien vastaanottoon liittyvät palvelut. Kotouttamisen parissa tehtävä työ onkin monien eri sektorien sekä valtiollisten, alueellisten ja kunnallisten toimijoiden moniammatillista yhteistyötä.

5.4 Jatkossa

Tässä tutkimuksessa työllistymisen tarkastelu rajoittui työnhakua seuraavan ensimmäisen työsuhteen alkamiseen. Jatkossa olisi kiinnostavaa tutkia myös ensimmäisen työsuhteen pituutta ja laatua. Lisäksi tutkimusta voisi laajentaa maahanmuuttajien yrittäjyyden tarkasteluun.

Sekä kotoutumissuunnitelman saamisessa että työllistymisessä on alueellisia eroja. Alueellista tarkastelua voisi laajentaa huomioimalla myös asuinalueen työttömyysasteen sekä tekemällä työllisyystarkasteluja alueittain. Vuonna 2020 kotoutumispalveluiden on tarkoitus siirtyä maakunnan alaisuuteen. Maakunnalle tulisi yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta alueellaan. Maakunnan olisi suunnittelussaan asetettava maahanmuuttajien työllisyyttä ja yrittäjyyttä, hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta sekä yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja hyviä väestösuhteita edistävät tavoitteet sekä määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet ja vastuutahot. Maakunnan olisi myös arvioitava ennakkoon ja otettava huomioon päätösten vaikutukset eri maahanmuuttajaryhmiin. Tässä tilanteessa maakunnat tarvitsisivat tutkittua tietoa toimintansa tueksi. Näin ollen olisikin tärkeää tehdä maakunnallisia ennakkovaikutusten ja alkuvaiheen arviointia sekä muutaman vuoden päähän ulottuva seurantatutkimus toimenpiteiden vaikuttavuudesta.

Naisten työllisyyden on havaittu kasvavan tasaisemmin ja pidempään kuin miesten (Eronen ym. 2014). Olisikin kiinnostavaa tutkia työllistymistä pidemmällä seuranta-ajalla, saavuttaako naisten työllisyyden taso miesten tasoa. Myös koulutuksen työllistymisvaikutusten osalta seuranta-aika jäi tässä tutkimuksessa osittain liian lyhyeksi. Tulevaisuudessa aiheistoon voisikin liittää työllistymisen tietoja pidemmältä seuranta-ajalta.

Osana ammatillisen koulutuksen reformia tutkintotavoitteinen työvoimakoulutus ja osa tutkintoon johtamattomasta työvoimakoulutuksesta siirtyivät työ- ja elinkeinoministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön ja osaksi uutta ammatillisen koulutuksen järjestelmää vuoden 2018 alusta alkaen. Työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle jäi maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus ja yritysکوhtaisesti räätälöity tutkintoon johtamaton koulutus. Tämän uudistuksen vaikutuksista erityisesti maahanmuuttajiin tarvittaisiin rekisteripohjaista lisäselvitystä: onko uudistuksessa osattu huomioida maahanmuuttajat tarpeeksi hyvin, onko työvoimapolitiisen koulutuksen tarjoamisessa maahanmuuttajille tapahtunut muutosta ja miten uudistus on vaikuttanut maahanmuuttajien työllistymiseen.

6 Lähteet

- Aho, S. & Mäkiäho, A. (2017). *Maahanmuuttajat ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuus*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työelämä 26/2017. Helsinki.
- Aho, S., Tuomala, J., Hämäläinen, K. & Mäkiäho, A. (2018). Työvoimapaalvelujen kohdistuminen ja niihin osallistuvien työllistyminen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 19/2018. Valtioneuvoston kanslia.
- Ala-Kauhaluoma M, Pitkänen S, Ohtonen J, Ramadan F, Hautamäki L, Vuorento M, Rinne H. (2018). *Monimenetelmäinen tutkimus kotouttamistoimenpiteiden toimivuudesta*. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2018. Helsinki.
- Busk, H., Jauhiainen, S., Kekäläinen, A., Nivalainen, S. & Tähtinen, T. (2016). *Maahanmuuttajat työmarkkinoilla – tutkimus eri vuosina Suomeen muuttaneiden työurista*. Eläketurvakeskusten tutkimuksia 6. Helsinki.
- Eronen A., Härmälä V., Jauhiainen S., Karikallio H., Karinen R., Kosunen A.,...Lahtinen, M. (2014). *Maahanmuuttajien työllistyminen. Taustatekijät, työnhaku ja työvoimapaalvelut*. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Eronen A., Karinen R. & Lamminmäki K. (2016). *Kielitaitoa ja hyvinvointia lapsiaan kotona hoitavien maahanmuuttajavanhempien kotoutumista tukevien koulutuksen malleista*. Elinvoimaa alueelle 1/2016. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
- Husted, L., Nielsen, H. S., Rosholm, M. & Smith, N. (2000). *Employment and Wage Assimilation of Male First Generation Immigrants in Denmark*. IZA Discussion Papers No. 101: Bonn.
- Jaakkola, M. & Reuter, A. (2007). *Maahanmuuttajanaiset entisen Neuvostoliiton alueelta. Resurssit ja sijoittuminen työmarkkinoille*. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (toim.) Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D46. Väestöliitto. S. 335–358
- Kostiainen, E. & Laakso, S. (2014). *Turun TE-toimiston kansainvälisten palveluiden asiakkaiden työllistyminen ja ansiotaso*. Kaupunkitutkimus TA Oy.
- Larja, L. & Sutela, H. (2015). *Työllisyys*. Teoksessa T. Nieminen, Sutela, H. & Hannula, U. (toim.) Ulkomaaalaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa. Helsinki: Tilastokeskus.
- OECD (2018). *Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Finland*. OECD Publishing. Paris.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2017). *Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi*. Kipupisteet ja toimenpide-esitykset II. Helsinki.
- Sarvimäki, M. (2010). *Maahanmuuton taloustiede: lyhyt johdatus*. Kansantaloudellinen aikakauskirja, 106(3), s. 253-270.
- Sarvimäki, M. & Hämäläinen, K. (2016). *Integrating immigrants: The impact of restructuring active labor market programs*. Journal of Labor Economics, 34(2), 479-508.
- Sarvimäki, M. (2017). *Labor Market Integration of Refugees in Finland*. VATT Research Reports 185.
- Saukkonen, P. (2016a). *Mitä on kotoutuminen?* Kvartti 4/2016, 60-72.
- Saukkonen, P. (2016b). *Maahanmuuttajien työllistyminen Helsingissä*. Kvartti 4/2016. Sutela 2005

- Sutela, H. (2015). *Ulkomaalaistaustaiset työelämässä*. Teoksessa T. Nieminen, Sutela, H. & Hannula, U. (toim.) *Ulkomaalaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Tilastokeskus (2012). Valtiot ja maat maanosittain. <https://www.stat.fi/meta/luokitukset/valtio/001-2012/luokitusavain.html>
- Tilastokeskus (2016). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset 2016. <https://www.stat.fi/meta/luokitukset/ely/001-2016/index.html>
- Toivanen, M., Väänänen, A., Kurki, A., Bergbom, B. & Airila, A. (Toim.). (2018). *Moni osaa! Työpaikka-osaaminen monikulttuurisilla työpaikoilla*. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Valtiontalouden tarkastusvirasto (2018). *Tuloksellisuustarkastuskertomus. Kotoutumiskoulutus*. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 15/2018. Helsinki.
- Åslund, O. & Rooth, D-O. (2007). *Do when and where matter? Initial labor market conditions and immigrant earnings*. *Economic Journal* 117, s. 422-448.

EDUSKUNTA RIKSDAGEN

ISBN 978-951-53-3681-1 (NID.) • ISBN 978-951-53-3682-8 (PDF)
ISSN 1798-4688 (PAINETTU) • ISSN 2342-6616 (VERKKOJULKAISU)